

STORTINGET

Innst. 80 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 3:6 (2019–2020)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Bakgrunn

Fiskerinæringen er en viktig næring i Norge. I 2018 var det registrert over 11 000 fiskere og om lag 6 000 fiskefartøy, som til sammen leverte fisk til en verdi av 21 mrd. kroner.

For å sikre bærekraftige fiskebestander fastsettes det årlig en totalkvote som angir hvor mye det maksimale uttaket av fisk skal være. Reglene for hvem som kan fiske, når, hvordan og hvor mye kalles kvotesystemet. Gjennom kvotesystemet regulerer myndighetene hvordan totalkvoten blir fordelt mellom aktører i næringen.

Lov om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressursloven) fastslår at forvaltningen av fiskeressursene skal sikre tre hovedmål:

- bærekraftige fiskebestander
- samfunnsøkonomisk lønnsomhet
- sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene

Det vil være konflikter mellom disse tre målene. Etersom bærekraftig høsting av bestandene har etablert seg som et overordnet hensyn i fiskeriforvaltningen, er målkonfliktene i praksis mellom målet om lønnsomhet og målet om sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Det er myndighetenes oppgave å veie målene opp mot hverandre i forvaltningen av fiskeressursene.

Kvotesystemet er et viktig fiskeripolitisk virkemiddel som gradvis har blitt endret over tid. Kvotesystemet er komplekst, og det har blitt påpekt at det har legitimitetsutfordringer som følge av spenningene mellom de økonomiske og de sosiale målene.

Målet med undersøkelsen har vært å vurdere hvordan kvotesystemet og endringer i dette ivaretar prinsipper for fiskeripolitikken. Undersøkelsen har kartlagt endringer som myndighetene har foretatt i kvotesystemet, og belyser i hvilken grad disse endringene har påvirket

- fiskeflåtens lønnsomhet
- sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene
- eierskapet til fartøy med kvote
- flåtestrukturen
- rekrutteringen til fiskeryrket

Fiskerinæringen blir imidlertid også påvirket av eksterne forhold, og den generelle effektivitetsutviklingen i samfunnet har innvirkning på antall fiskere og fartøy. Videre vil strukturelle samfunnsendringer som for eksempel fraflytting påvirke sysselsettingen og bosettingen i kystsamfunnene.

Undersøkelsen omfatter perioden 2004–2018 og tar blant annet utgangspunkt i følgende vedtak og forutsetninger fra Stortinget:

- Lov om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressursloven), Innst. O. nr. 45 (2007–2008) og lovens forskrifter
- Lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven), Innst. O. nr. 38 (1998–99) og lovens forskrifter
- Lov om behandlingsmåter i forvaltningssaker (forvaltningsloven)
- Innst. S. nr. 271 (2002–2003), jf. St.meld. nr. 20 (2002–2003) Strukturtiltak i kystfiskeflåten

- Innst. S. nr. 238 (2006–2007), jf. St.meld. nr. 21 (2006–2007) Strukturpolitikk for fiskeflåten (strukturemeldingen)
- Innst. 418 S (2012–2013), jf. Meld. St. 22 (2012–2013) Verdens fremste sjømatnasjon

Rapporten ble forelagt Nærings- og fiskeridepartementet ved brev 31. januar 2020. Departementet har i brev 2. mars 2020 til Riksrevisjonen gitt kommentarer til rapporten. Kommentarene er i hovedsak innarbeidet i rapporten og i Riksrevisjonens dokument.

1.2 Hovedfunn

- Endringene i kvotesystemet i perioden 2004–2018 har bidratt til økt lønnsomhet i fiskeflåten.
- Etablerte fiskeripolitiske prinsipper er blitt utfordret ved at:
  - Eierskapet til fartøy med kvoter er konsentrert på færre hender.
  - Fartøy med kvoter eies i mindre grad av registrerte fiskere.
  - Flåtestrukturen er mindre variert, og fartøyene er færre og større.
  - Utenlandsk eierskap i fiskeflåten er økende, men fortsatt lavt.
  - Koblingen mellom fartøy og kvote er svekket.
- Økte kvotepriser har gjort det vanskeligere å rekruttere nye fiskere.
- Endringer i den minste kystflåten har negative konsekvenser for kystsamfunn.
- Flere fiskeriavhengige kommuner har fått redusert fiskeriaktivitet.
- Flere av endringene i kvotesystemet er ikke tilstrekkelig konsekvensutredet av departementet.

1.3 Utdyping av hovedfunn

1.3.1 Endringene i kvotesystemet i perioden 2004–2018 har bidratt til økt lønnsomhet i fiskeflåten

Den viktigste endringen i kvotesystemet i perioden 2004 til 2018 har vært innføringen av ordningen som har gjort det mulig å samle flere kvoter på ett fartøy (strukturkvoteordningen). Målet med ordningen var blant annet å legge til rette for en lønnsom fiskerinæring. Det har også vært endringer innenfor strukturkvoteordningen, slik som hevede kvotetak. Undersøkelsen viser at de fleste endringene i kvotesystemet i perioden har vært innrettet mot å bedre lønnsomheten i flåteledet. Aktører i fiskeflåten og deres interesseorganisasjoner har i mange tilfeller vært pådrivere for disse endringene i regelverket, og de har raskt tilpasset seg dem.

Lønnsomheten i fiskeflåten har økt i undersøkelsesperioden. I gjennomsnitt har driftsmarginen i fiskeflåten økt fra 9 pst. i 2004 til i underkant av 19 pst. i 2018.

Alle fartøygrupper har i dag lønnsom drift, og de har også god lønnsomhet sammenlignet med andre bransjer.

En lønnsom fiskeflåte er en forutsetning for samfunnsøkonomisk lønnsomhet og for at næringen kan bidra til sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene.

Nærings- og fiskeridepartementet har pekt på at en grunnleggende årsak til lønnsomhet i fiskeflåten er at fisk er en naturressurs. Fisken er en viktig innsatsfaktor som er gratis å utnytte. Dette gjør at næringen kan høste en ressursrente. De viktigste fiskeriene er adgangsregulerte (lukkede), og kvotesystemet har blitt endret slik at det har blitt en utvikling mot at færre og mer effektive fartøy deltar i fisket. Dette har ført til at ressursrenten i stor grad har gitt ekstraordinær avkastning på de gjenværende kvotene.

Etter Riksrevisjonens oppfatning har lønnsomheten i flåten økt blant annet som følge av endringer i kvotesystemet i perioden 2004–2018. I tillegg har økte totalkvoter og høyere råstoffpris bidratt til økningen i lønnsomheten.

1.3.2 Etablerte fiskeripolitiske prinsipper er blitt utfordret

Stortinget har vedtatt følgende fiskeripolitiske prinsipper, som har vært sentrale i forvaltningen av fiskeresursene:

- målet om spredt eierskap ved at eierskapet til fartøy med kvoter ikke skal konsentreres på for få hender
- målet om en fiskereid flåte ved at fiskere skal eie fartøy med kvoter
- målet om en variert flåtestruktur med fartøy i ulik størrelse
- kravet i deltakerloven om at norske statsborgere skal være majoritetsiere i fartøy over 15 meter som driver kommersielt fiske
- prinsippet om at en kvote tilhører ett bestemt fartøy, og kvoten kan bare fiskes med dette fartøyet

Endringene i kvotesystemet har bidratt til å utfordre disse prinsippene. Etter Riksrevisjonens vurdering er det alvorlig at summen av endringene i kvotesystemet har fått, til dels utilsiktede, negative konsekvenser for fiskeriaktiviteten i mange kystsamfunn.

1.3.2.1 EIERSKAPET TIL FISKEFARTØYENE KONSENTRERES PÅ FÆRRE HENDER

Stortinget har i behandlingen av strukturemeldingen uttalt at det er et mål at eierskapet til store deler av fiskeflåten ikke skal konsentreres på for få eiere. Det er fastsatt eierkonsentrasjonsbegrensninger i havfiskeflåten. Det er ikke fastsatt slike regler i kystflåten.

Undersøkelsen (jf. figur 1 i Riksrevisjonens dokument) viser at eierkonsentrasjonen har økt i både kyst- og havfiskeflåten. De ti største selskapenes andel av

gruppekvoten har økt i alle fartøygrupper. De ti største selskapene i torskestrål eide i 2018 fartøy som hadde om lag 80 pst. av den totale torskestrålkvoten. Tilsvarende tall var 25 pst. i 2004. Undersøkelsen viser videre at de ti største selskapene i den største kystfartøygruppen i fisket etter torsk i 2018 eide fartøy med kvoter som utgjorde 34 pst. av gruppekvoten. Tilsvarende tall for 2008 var 18 pst.

I forbindelse med behandlingen av strukturmeldingen ba Stortinget regjeringen vurdere strengere eierskapsbegrensninger innenfor de ulike flåtegruppene for å hindre at eierskapet til store deler av fiskeflåten konsentreres på få eiere. I 2007 kartla derfor departementet eierskapsbildet i kystflåten og fant at det på nasjonalt nivå var liten grad av eierkonsentrasjon. Departementet foreslo først en generell eierbegrensning på 5 pst. av gruppekvoten i de ulike gruppene i kystflåten. Å fastsette eierbegrensninger på et tidlig tidspunkt kunne bidra til å opprettholde det varierte eierskapet og sikre målet om lokale, selvstendige eiere. Departementet pekte på at tiltaket ville ha liten umiddelbar effekt, men at det gradvis ville slå inn i takt med eventuell fortsatt vekst for enkeltaktørene. Samtidig ville det gi aktørene rom til å utvikle virksomheten sin videre innenfor en forutsigbar ramme. Det ble likevel ikke innført eierbegrensninger i kystflåten fordi departementet vurderte det slik at det ikke var behov for dette, ettersom ingen aktører hadde store nok markedsandeler.

Undersøkelsen viser at eierkonsentrasjonen for de største kystfartøyene innenfor torsk og makrell har økt betydelig i undersøkelsesperioden. Den største eieren i disse gruppene eide i 2018 fartøy som hadde mer enn 5 pst. av kvotene.

Etter Riksrevisjonens vurdering har eierkonsentrasjonen i kystflåten økt betydelig og over den grensen som ble vurdert i 2007, uten at departementet har innført tiltak.

1.3.2.2 FARTØY MED KVOTER EIES I MINDRE GRAD AV REGISTRERTE FISKERE

Det er et etablert prinsipp i fiskeripolitikken at fiskeflåten i hovedsak skal eies av aktive fiskere. I deltakerloven er det nedfelt begrensninger i adgangen til å eie fiskefartøy. Disse begrensningene har som formål å sikre at det er aktive yrkesfiskere som får adgang til å eie og drive fiskefartøy, og på den måten bidra til at fiskeflåten skal være fiskereid. I de fleste fiskerier med adgangsbegrensninger må eieren være aktiv fisker for å eie fartøy med kvote, og fiskeri må være eierens hovedaktivitet. Det er imidlertid lov å være minoritetseier i fartøy med kvote selv om fiskeri ikke er personens hovedaktivitet, så lenge majoritetseieren er aktiv fisker.

Det er et krav om at fartøyeieren må være registrert i fiskermanntallet som heltidsfisker for å delta i fiskerierne som er adgangsbegrenset gjennom deltakerloven.

Dette gjelder blant annet for kystgruppene i fisket etter torsk, norsk vårgytende sild (NVG-sild) og makrell og i den konvensjonelle havfiskeflåten. Det er mulig å være aktiv fisker uten å være registrert i fiskermanntallet, for eksempel som minoritetseier eller som mannskap på fartøy. Minoritetseiere kan for eksempel være fiskeindustri, arvinger eller mannskap. Imidlertid vil de aller fleste majoritetseierne i fiskefartøy være registrert som heltidsfiskere i fiskermanntallet.

Undersøkelsen viser at det er kommet inn flere personer som ikke er registrerte fiskere, som minoritetseiere i fiskeflåten. Kvotandelen som tilfaller registrerte fiskere i fiskermanntallet, gjennom at de har eierskap i fiskefartøy, er blitt redusert for nesten samtlige grupper i perioden fra 2008 til 2018. Denne kvotandelen er blitt mest redusert i kystfisket etter makrell og NVG-sild, men den har også gått ned i kystfisket etter torsk.

Riksrevisjonen påpeker at prinsippet om en fiskereid flåte gradvis blir undergravet gjennom at fartøy med kvoter i mindre grad eies av registrerte fiskere.

1.3.2.3 FLÅTESTRUKTUREN ER MINDRE VARIERT, OG FARTØYENE ER FÆRRE OG STØRRE

Stortinget uttalte i behandlingen av stortingsmeldingen Verdens fremste sjømatnasjon at det er et politisk mål å opprettholde en variert fiskeflåte langs kysten. I strukturkvoteordningen er det en forutsetning at grunnkvotene til et fartøy som tas ut av fisket, skal tildeles fartøy i samme fartøygruppe som strukturkvote. Målet med en slik binding av strukturkvotene er å bidra til å opprettholde en størrelsesmessig differensiert flåte.

Undersøkelsen viser følgende:

- Det har blitt betydelig færre fiskefartøy i alle grupper, unntatt i den minste kystfartøygruppen.
- Den samlede fangstkapasiteten er redusert, men fordi hvert enkelt fartøy har større fangstkapasitet enn før, er ikke den samlede kapasiteten redusert like mye som reduksjonen i antall fartøy skulle tilsi.

I undersøkelsesperioden har departementet åpnet for at fartøyeieren i større grad skal stå fritt til å utforme fartøyet sitt, blant annet ved at størrelsesbegrensningene både for havfiskeflåten og for de største kystfartøyene har blitt utvidet betydelig. Større fartøy kan bidra til å skape trygge og mer attraktive arbeidsplasser for mannskap og gjøre at deler av flåten har større muligheter for å drive helårlig. Undersøkelsen viser at stadig flere fartøy har en faktisk lengde som er større enn hjemmelslengden, og at det finnes flere svært store fartøy i kystflåten som har en fangstkapasitet og mobilitet tilsvarende det et havgående fartøy har.

Riksrevisjonen konstaterer at friere fartøyutforming har gjort skillet mellom gruppene av kystfartøy utydelig. Dette gjelder spesielt innenfor kystfisket etter torsk, der fartøyene er inndelt i fire lengdegrupper (Finnmarks-

modellen). Utvidede størrelsesbegrensninger har ført til at deler av kystflåten i praksis har blitt til en havgående flåte. Etter Riksrevisjonens oppfatning er det uheldig at departementet har åpnet for en slik utvikling, ettersom flåtestrukturen kan påvirke landingsmønsteret og dermed fiskeriaktiviteten i kystsamfunnene.

1.3.2.4 UTENLANDSK EIERSKAP I FISKEFLÅTEN ER ØKENDE, MEN FORTSATT LAVT

Et av vilkårene som Stortinget har fastsatt i deltakerloven for å fiske i lukket gruppe, er at fartøyeieren må være norsk statsborger eller likestilt med norsk statsborger. Utenlandske statsborgere kan imidlertid eie fartøy inntil 15 meters lengde med kvote dersom de er bosatt i Norge. De kan videre ha en eierandel på inntil 40 pst. i alle fartøy, også om de er bosatt i utlandet.

Undersøkelsen viser at utenlandsk eierskap i fartøy i lukket gruppe under 11 meter i fisket etter torsk er økende, men fortsatt lavt. I andre fartøygrupper er utenlandsk eierskap betydelig lavere eller ikke-eksisterende. I gruppen for fartøy under 11 meter i fisket etter torsk var det i 2018 om lag 1,3 pst. av kvoten som tilhørte fartøy med eiere med utenlandsk statsborgerskap (bosatt i Norge). Undersøkelsen viser imidlertid at utenlandsk eierskap i fartøy som deltar i åpen gruppe i fisket etter torsk, har økt. Andelen av torsk som i denne gruppen ble landet av fartøy med utenlandske eiere, var om lag 7 pst. i 2018, noe som utgjorde om lag 2 000 tonn. Tilsvarende andel i 2004 var 1 pst. Island, Litauen, Polen og Danmark er blant de vanligste utenlandske nasjonalitetene i åpen og lukket gruppe.

Fiskeridirektoratet har ikke oversikt over det totale eierskapet til utenlandske aktører som ikke er bosatt i Norge. Slikt eierskap utgjør trolig en større andel av totalkvoten enn det som eies av utenlandske statsborgere bosatt i Norge. Det islandske konsernet Samherji har minoritetseierskap i trålrederiet Nergård på 39,9 pst. Torsketrålerne eid av Nergård kunne fiske i overkant av 13 000 tonn torsk i 2018, og 39,9 pst. av dette utgjør om lag 5 200 tonn.

Riksrevisjonen konstaterer at myndighetene ikke har systematisert informasjon om hvor stor andel av kvoten som tilhører fartøy der utenlandske aktører er minoritetseiere. Riksrevisjonen påpeker at dette gjør det vanskelig å følge med på utviklingen i utenlandsk eierskap.

1.3.2.5 KOBLINGEN MELLOM FARTØY OG KVOTE ER SVEKKET

Det følger av deltakerloven at ervervstillatelse og andre fisketillatelser (kvoter) ikke bare må knyttes til en bestemt fartøyeier, men også til ett bestemt fartøy. Fartøyet som koblingsnøkkel mellom fartøyeier og kvote er et grunnleggende prinsipp i norske fiskerier og innebærer at en kvote bare kan fiskes med det fartøyet som

er tildelt kvoten. Dersom en fartøyeier ønsker økt kvotegrunnlag ved å samle flere kvoter på fartøyet, er det strukturkvoteordningen som skal benyttes med de begrensningene som ligger i ordningen, slik som kvotetak og avkortning for kystflåten.

Det er foretatt endringer i kvotesystemet som har gjort det mulig å fiske en kvote med andre fartøy enn det som kvoten egentlig er koblet til. Dette innebærer at kvoter kan gå på rundgang mellom fartøy, såkalt kvotehopping, og at det generelt er færre fartøy enn grunnkvoter. «Kvotehopping» er lønnsomt fordi å fiske flere kvoter på ett fartøy reduserer fangstkostnadene. Intensjonen med regelendringen var imidlertid å gjøre det enklere å gjennomføre ordinære salg og utskiftninger av fiskefartøy i løpet av reguleringsåret. «Kvotehopping» er dermed en omgåelse av intensjonene med reglene.

Undersøkelsen viser at en økende andel av kvoten er uten fartøytilknytning. Fiskeridirektoratet har uttalt at dette kan være en indikasjon på at «kvotehopping» foregår i større grad enn før. Undersøkelsen viser også at det i mange reguleringsgrupper er kvoter som med jevne mellomrom er uten fartøytilknytning, og dette indikerer at det systematisk blir brukt ordninger som innebærer at kvotene fiskes av fartøy som de formelt sett ikke tilhører. Etter Riksrevisjonens vurdering er det uheldig at en slik praksis har fått etablere seg, ettersom «kvotehopping» undergraver strukturkvoteordningen.

1.3.3 Økte kvotepriser har gjort det vanskeligere å rekruttere nye fiskere

Kvoter kjøpes og selges i dag i det private markedet under visse betingelser. Økt lønnsomhet i fiskeflåten, færre restriksjoner på omsetning og forventninger om fortsatt god lønnsomhet har ført til stor økning i kvoteprisene.

Det er en ressursrente som gir grunnlag for ekstraordinær avkastning i norske fiskerier. Når utviklingen har gått mot færre og mer effektive fartøy, er ressursrenten i stor grad kapitalisert i form av ekstraordinær avkastning på de gjenværende fisketillatelsene, og prisen på disse tillatelsene (kvoteprisene) har økt.

Undersøkelsen viser at kvoteprisene har økt betraktelig fram til 2017. Konservative anslag av kvoteprisen i kystfisket etter torsk viser at prisen har økt med opptil 5 ganger fra utgangspunktet i 2009. Den relative prisøkningen er høyest i fartøygruppen under 11 meter hjemmelslengde, som også er gruppen unge fiskere først kjøper seg inn i. Undersøkelsen viser videre at antall fiskere går ned, og at fiskernes gjennomsnittsalder går opp. For fiskeriavhengige kommuner er det viktig å rekruttere unge fiskere for å sikre at kvoter og fartøy forblir i kommunen når eldre fiskere trekker seg ut.

Undersøkelsen viser videre at endringer i kvotesystemet kan ha store konsekvenser for kvoteprisene. Et eksempel på dette er opphevelsen av fylkesbindingen,

som gjorde det mulig å kjøpe og selge kvoter på tvers av fylkesgrensene. Opphevelsen av fylkesbindingen førte til at markedet for kvotene ble større, og at prisene økte. Det finnes ikke systematisert og offentlig tilgjengelig informasjon om kvotepriser i Norge, og undersøkelsen viser at det ved endringer i regelverket ikke blir utredet hvilke konsekvenser endringene kan ha for kvoteprisene. Økte kvotepriser har ført til økte barrierer for å etablere seg med eget fartøy og kvote i lukket gruppe.

Riksrevisjonen påpeker at økte kvotepriser har hatt negative konsekvenser for rekrutteringen til fiskeryrket, fordi det har ført til økte etableringsbarrierer i lukket gruppe. Riksrevisjonen viser til at nivået på kvoteprisene er viktig informasjon ved endring i fiskeriregelverket, blant annet fordi det har stor betydning for rekrutteringen til fiskeryrket. Videre gjør en manglende oversikt over kvoteprisene det vanskelig å styre fiskeripolitikken i tråd med målene som er satt av Stortinget. Etter Riksrevisjonens vurdering er det kritikkverdig at det ikke finnes systematisert og offentlig tilgjengelig informasjon om kvotepriser i Norge.

1.3.4 Endringer i den minste kystflåten har negative konsekvenser for kystsamfunn

KJØP OG SALG AV KVOTER HAR BIDRATT TIL ENDRING I LANDINGSMØNSTERET

En fisketillatelse (kvote) kan formelt ikke kjøpes eller selges. I praksis kjøpes og selges kvoter i markedet ved at kjøperen og selgeren avtaler at tillatelsen skal overdras fra ett fartøy til et annet, eller fra én fartøyeier til en annen, med et forbehold om at fiskerimyndighetene tildeler kvoten til den nye kjøperen.

I undersøkelsesperioden har Nærings- og fiskeridepartementet endret regelverket slik at det har blitt betydelig enklere å kjøpe og selge kvoter. Blant annet har det blitt mulig å kjøpe og selge kvoter på tvers av fylkesgrensene og mellom fartøy uten at fartøyet også må overføres. Undersøkelsen viser at kjøp og salg av kvoter på tvers av fylkesgrensene har økt, og at dette har bidratt til endringer i hvor eierne av fartøy med kvoter bor.

Undersøkelsen viser videre at det i den minste kystflåten er en tydelig sammenheng mellom hvor eierne til fiskefartøy med kvoter er bosatt, og hvor fisken landes. Dette kommer av at de minste fartøyene er mindre mobile, og at de derfor oftere enn større fartøy lander fersk fisk i hjemkommunen sin. Fartøy under 15 meters lengde er svært viktige for fiskeindustrien langs hele kysten.

Undersøkelsen (jf. figur 2 i Riksrevisjonens dokument) viser at det har vært tydelige geografiske endringer i både kvoteandel og andel av landinger mellom 2008 og 2018.

Kjøp og salg av kvoter vil ha negative konsekvenser for kystsamfunnene som over tid mister kvoter til andre kystsamfunn. Riksrevisjonen vil påpeke at det er viktig for aktiviteten langs hele kysten at den geografiske for-

delingen av kvoter ikke i for stor grad konsentreres i noen områder og reduseres i andre.

DET ER FÆRRE SMÅ, LOKALE FISKEMOTTAK

Den minste kystflåten er avhengig av at det finnes fiskemottak i rimelig nærhet til fiskefelt og fartøyet hjemmehørende havn. Undersøkelsen viser at det har blitt betydelig færre mottak, og at de store mottakene mottar en større andel av landingene enn før. I områder der det ikke lenger finnes fiskemottak som kan ta imot fangstene, kan eiere av fartøy i den minste flåten bli tvunget til å selge fartøyene eller flytte.

Riksrevisjonen viser til at det er en gjensidig avhengighet mellom den minste kystflåten og fiskeindustrien, og at det er sannsynlig at en utvikling i retning av færre og større fartøy vil føre til færre og større landanlegg.

INNFØRINGEN AV SAMFISKEORDNINGEN HAR HATT UHEL-DIGE KONSEKVENSER

I forbindelse med behandlingen av strukturmeldingen uttalte Stortinget at mulighetene for samfiske for de minste fartøyene (sjarkflåten) burde vurderes. Departementet innhentet innspill om samfiske fra Norges Fiskarlag og Norges Kystfiskarlag, men i 2009 meddelte de organisasjonene at de ikke ville arbeide videre med en samfiskeordning for fartøy under 11 meter. Departementet begrunnet beslutningen blant annet med følgende:

- Det ville være nødvendig å kontrollere at fartøyeier på fartøy som utveksler kvoten, deltar i fisket av kvoten på det mottakende fartøyet, og at det ubenyttede fartøyet er utrustet og egnet til å drive fiske.
- Ordningen innebærer ingen reell effektiviseringsgevinst dersom det ubenyttede fartøyet til enhver tid skal være utrustet og egnet til å drive fiske.
- Det er fullt mulig også uten en samfiskeordning for to fartøyeiere å samarbeide for å få en sikkerhetsgevinst.

I 2010 ble det likevel innført en midlertidig samfiskeordning blant annet fordi torskesesongen i 2009 ble dårlig for svært mange og utsiktene for 2010 var tilsvarende svake. Videre var ordningen ønsket av næringsen. Ordningen innebærer at et fartøy kan fiske hele eller deler av kvoten som er tildelt et annet fartøy. I høringssvaret til forslaget om å innføre samfiskeordningen i 2010 foreslo Norges Fiskarlag at det også burde åpnes opp for «samfiske med seg selv», noe som innebærer at to fartøy med samme eier kan fiske begge kvotene på ett av fartøyene. Dette forslaget ble avvist av departementet blant annet på grunn av kontrollhensyn.

Fiskeridirektoratet fant ikke grunn til å foreslå en videreføring av samfiskeordningen i 2011 fordi 1) ordningen var ment å være midlertidig, 2) den kystnære tilgan-

gen på torsk var forbedret, og 3) mulighetene for kontroll av at begge fartøyeierne faktisk var om bord, var begrenset. Videre pekte Fiskeridirektoratet på at dersom samfiskeordningen ble videreført over tid, ville det trolig bli en utvikling der de samme fartøyene legges til kai, mens mer effektive fartøy fisker kvotene. Fiskeridirektoratet mente derfor at ordningen på sikt i praksis ville få preg av å være en form for strukturering.

Norges Fiskarlag var uenig med Fiskeridirektoratet. Fiskarlaget så på ordningen som en håndsrekning til fartøy som ikke hadde tilbud om å strukturere, og mente at den hadde vært med på å lette hverdagen til mange fiskere. Departementet besluttet at samfiskeordningen skulle videreføres for reguleringsåret 2011, og fra februar 2011 ble det mulig å «samfiske med seg selv».

Etter 2011 har samfiskeordningen, inkludert muligheten til «samfiske med seg selv», blitt videreført hvert år. Ordningen har bidratt til økt lønnsomhet for fartøy under 11 meter som har benyttet seg av den. I 2019 foreslo departementet å avvike ordningen. Forslaget om avvikling ble begrunnet med at sjarkflåtens unntak fra strukturvirkemidlene blir omgått (skjult strukturering), og at de passive fartøyene har forfalt.

Kystflåten under 11 meter er unntatt fra strukturkvoteordningen på grunn av sin særlige betydning for kystsamfunnene. Samfiskeordningen har ført til at nesten 250 av om lag 1 100 fartøy i gruppen under 11 meter i praksis har blitt tatt ut av fisket, ved at de ikke benyttes til å lande fangst.

Etter Riksrevisjonens oppfatning har innføringen av samfiskeordningen vært en av de mest inngripende endringene i den minste kystflåten i fisket etter torsk. Mange fiskere har gjort investeringer og tilpasset seg ordningen. Gruppen av fartøy under 11 meter er unntatt fra strukturkvoteordningen på grunn av sin særlige betydning for kystsamfunnene. Riksrevisjonen mener det er sterkt kritikkverdige at samfiskeordningen har fått virke i mer enn 10 år og i praksis har fungert som en strukturordning, når de negative konsekvensene var kjent på forhånd.

1.3.5 Flere fiskeriavhengige kommuner har redusert fiskeriaktivitet

I havressursloven står det at departementet i forvaltningen av fiskeressursene skal legge vekt på en fordeling som kan bidra til å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Undersøkelsen viser at i perioden 2004–2018 har departementet gjennomført endringer i kvotesystemet som blant annet har gjort det mulig å samle stadig flere kvoter på ett fartøy, å bygge større fartøy, og enklere å kjøpe og selge kvoter.

I perioden 2004 til 2018 har det vært endringer i det geografiske landingsmønsteret. Landingene av ferskt og fryst råstoff har blitt mer konsentrert. Møre og Romsdal og Trøndelag har hatt en betydelig økning i landingene

av NVG-sild. For landinger av makrell er det bare små endringer i den fylkesvise fordelingen. Torsk er den viktigste arten innen hvitfisk, både i landet kvantum og i verdi, og den har også relativt høy bearbeidingsgrad. Torsken har derfor stor betydning både for fiskeindustrien og for mange av de fiskeriavhengige kystsamfunnene. Nord-Norge har økt sin andel av landingene av torsk samlet sett, men det er forskjeller i utviklingen mellom fylkene. I Nordland har det vært en nedgang i landingene, mens Finnmark har hatt den største økningen av landinger i perioden.

Figur 3 i Riksrevisjonens dokument viser endringer i andel av landinger av fersk torsk fra 2004 til 2018. Fersk torsk blir i større grad bearbeidet enn fryst torsk. Derfor har landinger av fersk torsk sannsynligvis større innvirkning på sysselsettingen der den landes, enn det landinger av fryst torsk har. Noen av kommunene har fått en mindre andel av landingene av fersk torsk i perioden 2004–2018, mens andre kommuner har økt sin andel av landingene. Av kommunene som har økt andelen sin, ligger de fleste i Øst-Finnmark. I tillegg har for eksempel Øksnes i Nordland og Lenvik/Berg i Troms økt sin andel av landingene.

Utviklingen i fiskeindustrien er viktig for sysselsetting i kystsamfunnene. Det har blitt færre fiskeindustribedrifter i villfisknæringen på nasjonalt nivå. Undersøkelsen viser at 29 kommuner har mistet all villfiskindustri og 9 kommuner har mistet alle fiskemottak i perioden. I tillegg er det mange kommuner som har færre fiskemottak.

Sysselsettingen i fiskeindustrien var på samme nivå i 2018 som i 2004, selv om det ble landet om lag 100 000 tonn mer fersk torsk i 2018 enn i 2004. Fordi landingene er konsentrert til bestemte deler av året, er det stor andel sesong- og deltidssysselsatte.

Tilgangen til råstoff er viktig for fiskeindustrien. Andelen tilgjengelig råstoff for industrien minsker, blant annet som følge av at flåteleddet i større grad leverer råstoffet til egne anlegg. Undersøkelsen viser at en stadig mindre andel av fangsten bearbeides i Norge.

Departementet har hjemmel til å iverksette tiltak og spesialordninger for å styrke landindustri. I undersøkelsesperioden har departementet opprettet ordninger som har til formål å sikre industrien bedre tilgang på råstoff blant annet ved å flytte landingene av fersk torsk fra vinterfisket til andre deler av året. Riksrevisjonen påpeker at ordningene i begrenset grad har oppnådd dette målet, fordi de omfatter en liten mengde fisk, og fordi tidspunktet for oppstart ikke bidrar til økte landinger av fersk torsk utenfor sesong.

Undersøkelsen viser at landingene av fisk konsentreres til færre fiskemottak. Antall fiskemottak som hadde registrert fangst av torsk, ble redusert fra 258 i 2014 til 192 i 2018. Dette er en nedgang på 25 pst. Det har også vært en nedgang i antall mottak for sild, mens

antall mottak for makrell er stabilt. Undersøkelsen viser videre at landingene av fisk fra de fleste fartøygruppene konsentreres hos de største fiskemottakene.

Fiskerinæringen blir påvirket av eksterne faktorer, som teknologisk og generell økonomisk utvikling og handelspolitikk og valutasingninger. Videre vil sysselsettingen og bosettingen i kystsamfunnene bli påvirket av større strukturelle samfunnsendringer som fraflytting. Endringene som departementet har gjort i kvotesystemet, har imidlertid bidratt til endringer i fiskeflåten. Dette har igjen bidratt til geografisk konsentrasjon i landingene og til færre og større mottak og industribedrifter.

Riksrevisjonen merker seg at endringene i fiskeflåten har påvirket fiskeriaktiviteten langs kysten. Aktiviteten har økt i enkelte kystsamfunn, mens den har blitt redusert eller har forsvunnet fra andre kystsamfunn.

1.3.6 Flere av endringene i kvotesystemet er ikke tilstrekkelig konsekvensutredet av departementet

Det er et krav i forvaltningsloven om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før forskrifter blir innført, endret eller hevet. Gjennom utredning og vurdering av virkningene av aktuelle tiltak skal det legges et godt grunnlag for beslutninger. Konsekvenser for distriktene skal utredes i forbindelse med endring av tiltak og reguleringer.

Kvotesystemet og det tilhørende regelverket er komplekst og basert på fullmaktslovgivning. Dette innebærer at det i stor grad er opp til regjeringen om regelendringer skal legges fram for Stortinget.

Før departementet sender regelendringer på høring, bestiller departementet data fra Fiskeridirektoratet for å belyse endringene. Likevel er det flere eksempler på at forslag til regelendringer ikke er tilstrekkelig utredet.

Et eksempel på dette er endringen av størrelsesbegrensningen på kystfartøy i 2008. Fram til 2008 hadde det vært en lengdebegrensning på 28 meter, men dette året ble denne skiftet ut med en begrensning i lasteromsvolum. Etter den nye regelen kunne fartøyet ha maksimalt 300 kubikkmeter lasterom. I høringsnotatet vurderer departementet det som vanskelig å se for seg noen stor økning i fartøylengde som følge av at grensen på 28 meter ble endret. Høringsnotatet inneholdt ikke noen analyse av mulige konsekvenser for størrelsen på fartøyene i gruppen «stor kyst». Resultatet ble at havgående fartøy på opptil 60 meter ble en del av kystflåten. Undersøkelsen viser at endringer i flåtestruktur kan ha konsekvenser for landingsmønsteret, som igjen har betydning for kystsamfunnene.

For at konsekvensene av regelendringer skal bli bedre belyst, gjør Fiskeridirektoratet i mange tilfeller ytterligere utredninger av konsekvenser og presenterer mer statistikk og informasjon i sitt formelle høringsvar

enn det som står i høringsnotatet. For å sikre at høringsinstansene mottar et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag, vil Riksrevisjonen påpeke at konsekvensene av forslag til regelendringer må være tilstrekkelig utredet før høringsnotatet sendes ut. Riksrevisjonen påpeker at dette er særlig viktig når regelverket er komplekst, og når endringene kan ha konsekvenser som er vanskelige å reversere.

Etter Riksrevisjonens vurdering er det sterkt kritikkverdigg at departementet ikke i tilstrekkelig grad har utredet konsekvensene i forkant av endringsforslag, og at de ikke i større grad har vurdert hvordan endringene i kvotesystemet har påvirket fiskeriaktiviteten i kystsamfunnene etter at de er blitt gjennomført.

1.4 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler Nærings- og fiskeridepartementet å:

- sørge for at endringer i kvotesystemet blir grundig konsekvensutredet
- vurdere å innføre eierkonsentrasjonsbegrensninger for kystflåten og/eller andre tiltak for å begrense eierkonsentrasjonen
- registrere og offentliggjøre utviklingen i kvotepri-sene og gjennomføre tiltak som bedrer rekrutteringen til fiskeryrket
- vurdere tiltak for å opprettholde den minste kystflåten betydning for kystsamfunnene
- vurdere tiltak for å hindre at økende andeler av kvoten mangler tilkobling til et fartøy
- følge systematisk med på hvordan endringer i kvotesystemet påvirker landingsmønsteret og fiskeriaktiviteten i kystsamfunnene

1.5 Departementets oppfølging

Fiskeriministeren mener at Riksrevisjonen har foretatt en omfattende og grundig gjennomgang av et komplekst forvaltningsregime, som forvaltningen vil kunne ha god nytte av i arbeidet med å videreutvikle og forbedre kvote- og tillatelsessystemet.

Statsråden viser til at flere utviklingstrekk i samfunnet har stor betydning for den strukturelle utviklingen i fiskerinæringen. Dette gjelder både den teknologiske utviklingen og den generelle økonomiske utviklingen, i tillegg til andre forhold som råstoffpriser, valutasingninger, handelspolitikk og demografiske trender.

Statsråden mener at når det over tid er produktivtvekst i økonomien, er det langt på vei uunngåelig at antall fiskere reduseres, mens fangst per fisker øker. Etter statsrådets oppfatning kan derfor ikke målet om å legge til rette for sysselsetting og bosetting i distriktene forstås som et mål om å opprettholde et antall arbeidsplasser eller et antall bosatte i de enkelte distriktene, men heller som et mål om å balansere hensynet til økt lønnsomhet i næringen med hensynene til fordeling og

til kystsamfunnene på en best mulig måte, samfunnsutviklingen for øvrig tatt i betraktning. Statsråden mener at målet må tolkes som at fiskeripolitikken samlet sett skal gi et bidrag til fiskerienes ringvirkninger i distriktene som er større enn hva som ville ha skjedd uten en slik fiskeripolitikk.

Lønnsomhet

Statsråden viser til at lønnsomhet er en avgjørende forutsetning for å opprettholde en levedyktig fiskerinæring i Norge, og er tilfreds med at Riksrevisjonen har funnet at endringene i kvotesystemet i undersøkelsesperioden har bidratt til økt lønnsomhet. Statsråden trekker særlig fram at hevingen av kvotetak ved flere anledninger er noe som har bidratt til økt lønnsomhet. Statsråden påpeker også at det eksisterer en ressursrente (grunnrente) som gir opphav til ekstraordinær avkastning i norske fiskerier, og at denne har betydning for lønnsomheten.

Fiskeripolitiske prinsipper

Statsråden viser til at Riksrevisjonen ser det som alvorlig at summen av endringene i kvotesystemet har fått til dels utilsiktede negative konsekvenser for fiskeriaktiviteten i mange kystsamfunn. Statsråden mener at det er uklart hvilke konkrete endringer i kvotesystemet Riksrevisjonen mener har medført disse utilsiktede konsekvensene, og det er uklart hvilke konsekvenser Riksrevisjonen egentlig mener er utilsiktede. Videre viser statsråden til at fiskerinæringen er en gjennomregulert næring, noe som krever omfattende forvaltning, og savner en problematisering av næringsaktørens behov for fleksibilitet til å utøve og utvikle sin næringsaktivitet.

Statsråden viser til at det i undersøkelsesperioden ikke er gjort endringer i to av prinsippene, fiskereid flåte og norske statsborgere som majoritetseiere. Statsråden deler ikke uten videre Riksrevisjonens oppfatning om at prinsippet om en fiskereid flåte undergraves av at det har kommet inn flere personer som ikke er registrerte fiskere, som minoritetseiere i fiskeflåten. Statsråden viser til at det er innenfor deltakerlovens rammer at andre personer enn aktive fiskere kan eie minoritetsandeler i fiskefartøy. Videre viser statsråden til at utviklingen i utenlandsk eierskap i fiskeflåten er innfor kravene i deltakerloven.

Når det gjelder spredt eierskap, variert flåtestruktur og en kvote pr. fartøy, peker statsråden på at det er foretatt endringer i regelverk og/eller forvaltningspraksis i undersøkelsesperioden som kan ha direkte konsekvenser for disse prinsippene.

Statsråden er enig med Riksrevisjonen i at det er gode argumenter for å vurdere eierkonsentrasjonsregler i kystfiskeflåten på nytt, både fordi det er lenge siden departementet sist vurderte dette, og fordi det er en klar utvikling mot større eierkonsentrasjon.

Statsråden mener at det ikke uten videre er slik at det er friere fartøyutforming som er årsaken til at skillet mellom lengdegruppene i Finnmarksmodellen er utydelig. Statsråden deler likevel Riksrevisjonens oppfatning av at det kan være behov for en opprydding mellom de ulike lengdegruppene i Finnmarksmodellen.

Statsråden viser til at nybyggsordningen vil medføre at en større andel av kvotegrunnlaget enn ellers ikke fiskes av fartøyet som er tildelt den aktuelle kvoten. Statsråden er positiv til å foreta en ny vurdering av ordningen, særlig fordi dens innretning baserer seg på en avstemming av ulike motstridende politiske hensyn.

Økte kvotepriser og rekruttering

Statsråden er enig med Riksrevisjonen i at rekruttering til fiskerinæringen er viktig.

For øvrig mener statsråden at lukkingen av fiskerierne og ordninger som har konsentrert kvotene på færre enheter er grunnleggende forhold som i større grad skaper hinder for å etablere seg i næringen enn kvoteprisene. Statsråden viser til at høye kvotepriser avspeiler at det er sterk etterspørsel etter å delta i fiskeriene.

Statsråden slutter seg ikke uten videre til Riksrevisjonens kritikk om at det ikke finnes systematisert og offentlig tilgjengelig oversikt over kvotepriser. Statsråden viser til at kvotepriser er noe som avtales mellom private parter, og at fiskeriforvaltningen har mulighet til å skaffe seg relevant informasjon om kvotepriser ved behov. Statsråden er likevel innstilt på å foreta en nærmere vurdering av om en slik systematisering og offentliggjøring bør gjennomføres, og eventuelt hvordan.

Sysselsetting og bosetting

Statsråden viser til at det er en sentral fiskeripolitisk målsetting å trygge arbeidsplasser og bosetting i kystdistriktene. Statsråden er derfor enig med Riksrevisjonen i at forvaltningen bør følge systematisk med på hvordan endringer i kvotesystemet påvirker landingsmønsteret og fiskeriaktiviteten i kystsamfunnene.

Statsråden mener at utviklingen i fiskeriaktiviteten i de enkelte kommuner må ses i sammenheng med den generelle samfunnsutviklingen. Statsråden peker på at Riksrevisjonens undersøkelse også viser at utviklingen i flere lokalsamfunn faktisk er positiv i den forstand at fiskeriaktiviteten øker.

Statsråden deler Riksrevisjonens oppfatning om at den minste kystflåten (sjarkflåten) er viktig for bosetting og levering av ferskt råstoff til fiskeindustrien.

Statsråden understreker at det er viktig at forvaltningen følger nøye med på utviklingen i den minste flåten og vurderer aktuelle tiltak. Videre viser statsråden til at regjeringen i kvotemeldingen langt på vei er enig med Riksrevisjonen i at det har uheldige sider at samfiskeordningen i torskefisket har fått virke som en skjult strukturordning i over 10 år.

Konsekvensutredning

Statsråden tar til orientering at Riksrevisjonen vurderer det som sterkt kritikkverdig at departementet ikke i tilstrekkelig grad har utredet konsekvensene i forkant av endringsforslag, og heller ikke i større grad har vurdert hvordan endringene i kvotesystemet har påvirket fiskeriaktiviteten i kystsamfunnene etter at de er blitt gjennomført. Statsråden slutter seg til Riksrevisjonens synspunkt om at endringer i kvotesystemet skal konsekvensutredes i tilstrekkelig grad, og at forvaltningen også i tilstrekkelig grad må følge med på effektene av endringene i kvotesystemet.

Anbefalinger

Statsråden slutter seg i hovedsak til Riksrevisjonens anbefalinger og vil følge opp de enkelte anbefalingene.

Statsråden deler ikke Riksrevisjonens oppfatning om at det foreligger noe særskilt behov for å iverksette et arbeid med å systematisere og offentliggjøre kvotepriser. Statsråden tar likevel kritikken til etterretning og vil foreta en nærmere vurdering av om en slik systematisering og offentliggjøring bør gjennomføres.

1.6 Sluttmerknad

Riksrevisjonen merker seg at departementet mener at det er uklart hvilke konkrete endringer i kvotesystemet Riksrevisjonen mener har hatt utilsiktede konsekvenser.

Riksrevisjonen mener at de samlede regelendringene har bidratt til en negativ utvikling for fiskeriaktiviteten i flere kystsamfunn. Til tross for at den generelle samfunnsutviklingen kan forklare deler av den negative utviklingen, har departementets endringer i kvotesystemet også bidratt. For eksempel har hevede kvotetak, oppheving av fylkesbindinger og friere fartøyutforming hatt stor betydning.

Riksrevisjonen er enig i at det må tas hensyn til næringsaktørens behov for fleksibilitet, men mener at det ikke trenger å være en motsetning mellom dette og målrettede virkemidler.

Riksrevisjonen merker seg at statsråden ikke deler Riksrevisjonens oppfatning på enkelte punkter, men likevel vil vurdere tiltakene og følge opp Riksrevisjonens anbefalinger.

Riksrevisjonen har ingen ytterligere kommentarer.

2. Komiteens behandling av saken

Som ledd i behandlingen av saken har kontroll- og konstitusjonskomiteen avholdt en åpen kontrollhøring 8. oktober 2020.

Iht. retningslinjer fra Stortingets presidentskap 25. august 2020 gitt på bakgrunn av koronasituasjonen ble høringen ikke gjennomført fysisk på Stortinget, men digitalt på Zoom. Den siste bolken med fiskeri- og sjø-

matministeren ble gjennomført fysisk på vanlig måte med samtykke fra Stortingets presidentskap.

Høringen omhandlet – men begrenset seg ikke til – følgende problemstillinger:

- Er dagens fiskerinæring bærekraftig?
- Hvordan kan staten sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene samtidig som lønnsomheten ivaretas?
- Hvordan kan staten sikre økt verdiskaping og flere arbeidsplasser for fisk som landes i Norge?
- I hvilken grad har Stortingets fiskeripolitiske prinsipper blitt utfordret, og hva må eventuelt gjøres?
  - Spredt norsk eierskap
  - Fiskerieid flåte
  - Variert flåtestruktur
  - Kvote følger fartøy
- Er det behov for å gjøre endringer i kvotesystemet for å sikre hovedmålene?
  - Bærekraftige fiskebestander
  - Samfunnsøkonomisk lønnsomhet
  - Sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene
- Hvordan ivareta rekrutteringen til fiskeryrket?
- Hvilken betydning har offentlige kvotepriser for å ivareta de fiskeripolitiske målsettingene?
- Hvordan ivareta fiskeriforvaltningen balansen mellom lønnsomhet i fiskeflåten og lokalsamfunnsutvikling i utforming og forvaltning av regelverket for kvotefordeling?
- Hvilken betydning har konsekvensutredninger for kvaliteten på forvaltningen?

Følgende ble invitert og møtte til høringen:

- Fiskeri- og sjømatminister Odd Emil Ingebrigtsen
- Fiskeridirektoratet ved konstituert fiskeridirektør Per Sandberg
- Nofima ved divisjonsdirektør Magnar Pedersen
- Sametinget ved sametingsråd Silje Karina Muotka, sametingsrepresentant Ronny Wilhelmsen og sametingsrepresentant Sandra Andersen Eira
- KS ved fylkesleder i KS Nord, Kari-Anne Opsal
- Sjømatklyngen Senja ved styreleder Egil Johansen
- Arena Fish 365 ved styreleder Ørjan Nergaard
- Sjømatbedriftene ved administrerende direktør Robert Eriksson og sentralstyremedlem Tommy Torvanger
- Sjømat Norge ved administrerende direktør Geir Ove Ystmark og direktør industri og handel, Sverre Johansen
- Norges Råfisklag ved administrerende direktør Svein Ove Haugland
- Norges Kystfiskarlag ved leder Tom Vegar Kiil
- Norges Fiskarlag ved leder Kjell Ingebrigtsen

Arena Torsk ble også invitert til høringen, men takket nei til invitasjonen 29. juni 2020 med henvisning til

at kvotepolitikk faller utenfor deres fokusområder. Norsk Sjømannsforbund ved områdeansvarlig Fiskeri, Ann Jorunn Olsen, meldte 8. oktober 2020 forfall til høringen pga. sykdom.

Det ble tatt stenografisk referat fra høringen. Referatet fra høringen følger som vedlegg til denne innstillingen.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen og Leif Audun Sande, fra Høyre, Svein Harberg og Bente Stein Mathisen, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Venstre, Terje Breivik, og uavhengig representant Ulf Isak Leirstein, viser til Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket, Dokument 3:6 (2019–2020).

Komiteen viser til at havressursloven regulerer forvaltningen av fisket. Formålet med loven er «å sikre ei berekraftig og samfunnsøkonomisk lønsam forvaltning av dei viltlevande marine ressursane og det tilhøyrande genetiske materialet». Det er enighet om at havressurslovens formål om bærekraftig forvaltning er ivare tatt gjennom forvaltningen av kvotesystemet.

I Innst. O. nr. 45 (2007–2008) er de andre delene av formålet utdypet slik:

«Formålet med lova er også å sikre ei samfunnsøkonomisk lønsam hausting og utnytting av ressursane. Dette betyr at rammevilkåra legg til rette for verksemd som gjev eit overskot for samfunnet og inntektene av verksemda overstig summen av kostnader som inkluderer bruk av ressursar som er prissette i marknadane og andre ressursar samfunnet verdset.

Det er naturleg at omsynet til sysselsetjing og busetjing i kystsamfunna får verknad for forvaltninga av fiskeressursane. Difor er formålet med lova også å medverke til å sikre sysselsetjing og busetjing i kystsamfunna. Korleis det skal gjerast og kva for verkemiddel som skal nyttast, vil delvis vere avhengig av politiske omsyn.»

Havressursloven § 2 slår fast at «dei viltlevande marine ressursane ligg til fellesskapet i Noreg». Tolkningen av formålet med loven må suppleres med de grunnleggende hensynene som framgår av § 7 andre ledd bokstav g om at det i forvaltningen skal legges vekt på at forvaltningstiltak er med og sikrer det materielle grunnlaget for samisk kultur.

Riksrevisjonens Dokument 3:6 (2019–2020) undersøker kvotesystemet i kyst- og havfisket. Målet med undersøkelsen har vært å vurdere hvordan kvotesystemet ivaretar prinsipper for fiskeripolitikken. Hovedfunnene er:

- Endringene i kvotesystemet i perioden 2004–2018 har bidratt til økt lønnsomhet i fiskeflåten.
- Etablerte fiskeripolitiske prinsipper er blitt utfordret ved at:
  - Eierskapet til fartøy med kvoter er konsentrert på færre hender.
  - Fartøy med kvoter eies i mindre grad av registrerte fiskere.
  - Flåtestrukturen er mindre variert, og fartøyene er færre og større.
  - Utenlandsk eierskap i fiskeflåten er økende, men fortsatt lavt.
  - Koblingen mellom fartøy og kvote er svekket.
- Økte kvotepriser har gjort det vanskeligere å rekruttere nye fiskere.
- Endringer i den minste kystflåten har negative konsekvenser for kystsamfunn.
- Flere fiskeriahengige kommuner har fått redusert fiskeriaktivitet.
- Flere av endringene i kvotesystemet er ikke tilstrekkelig konsekvensutredet av departementet.

Komiteen viser til Riksrevisjonens anbefalinger til Nærings- og fiskeridepartementet om å:

- sørge for at endringer i kvotesystemet blir grundig konsekvensutredet
- vurdere å innføre eierkonsentrasjonsbegrensninger for kystflåten og/eller andre tiltak for å begrense eierkonsentrasjonen
- registrere og offentliggjøre utviklingen i kvoteprisene og å gjennomføre tiltak som bedrer rekrutteringen til fiskeryrket
- vurdere tiltak for å opprettholde den minste kystflåtenes betydning for kystsamfunnene
- vurdere å innføre tiltak for å hindre at økende andeler av kvoten mangler tilkobling til et fartøy
- følge systematisk med på hvordan endringer i kvotesystemet påvirker landingsmønsteret og fiskeriaktiviteten i kystsamfunnene

Komiteen understreker at alle deltakere på komiteens høring den 8. oktober 2020 beskrev Riksrevisjonens undersøkelse som en grundig og fyllestgjørende beskrivelse av utviklingen på området i perioden 2004–2018.

Komiteen påpeker at statsrådets svar til Riksrevisjonen om at havressurslovens formål «må tolkes som at fiskeripolitikken samlet sett skal gi et bidrag til fiskerienes ringvirkninger i distriktene som er større enn hva som ville ha skjedd uten en slik fiskeripolitikk», ikke er i tråd med Stortingets intensjoner med loven, jf. Innst. O. nr. 45 (2007–2008).

Havressurslovens tre overordnede målsettinger om bærekraftig utnyttelse av marine ressurser, samfunnsøkonomisk lønnsomhet og distriktpolitiske hensyn

må vektas i utforming og forvaltning av kvotesystemet. Bedriftsøkonomisk lønnsomhet er en forutsetning for samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Men det er ikke nødvendigvis den mest bedriftsøkonomisk lønnsomme flåten som gir høyest samfunnsøkonomisk avkastning.

Komiteen viser til at fiskerinæringen er den nest viktigste eksportnæringen for Norge, og dersom den forvaltes på en bærekraftig måte, vil den være evigvarende.

Komiteen viser til at frem til begynnelsen på 2000-tallet var lønnsomheten i fiskeflåten lav, spesielt i kystfiskeflåten. Dette skyldtes for mange fiskefartøyer som hadde stor overkapasitet. Etter at fisket ble lukket og det ble satt inn tiltak for å få ned antall fiskefartøyer, er høstingen i dag bærekraftig, og lønnsomheten er generelt god. Riksrevisjonens rapport gir imidlertid grunn til bekymring for at kvotesystemet fører til en ujevn fordeling av lønnsomheten mellom den minste og de større fartøygruppene.

Siden viltlevende fisk er gratis å utnytte, kan næringen høste en ressursrente såfremt ressursene forvaltes på en bærekraftig måte. Ved å begrense fisket og tildele kvoter til færre og mer effektive fartøyer har ressursrenten gitt en ekstraordinær avkastning på de gjenværende kvotene. Avkastningen ligger høyere enn for mange andre bransjer i Norge.

Ifølge Riksrevisjonen har endringene i kvotesystemet bidratt til større fartøyer, noe som igjen har ført til at landingene fra de fleste fartøygruppene konsentreres til de største fiskemottakene. Dette har igjen bidratt til geografisk konsentrasjon ved at aktiviteten har økt i enkelte kystsamfunn, mens den har blitt redusert i andre. Samlet sett har det blitt færre fiskemottak og fiskeindustribedrifter i villfisknæringen på nasjonalt nivå.

Komiteen viser til at en strukturering av fiskeflåten har vært nødvendig for å bedre lønnsomheten og for å tilpasse seg den generelle samfunnsutviklingen med økte krav til effektivitet og lønnsomhet. Dette er ikke et særtrekk for fiskerinæringen, men en utvikling de fleste næringer har vært igjennom. Komiteen viser til at lønnsomhet er avgjørende for å opprettholde en levedyktig fiskerinæring og legge til rette for sysselsetting og bosetting i distriktene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, deler Riksrevisjonens vurdering av at det er alvorlig at endringene i kvotesystemet har bidratt til å utfordre sentrale fiskeripolitiske prinsipper, fordi summen av endringene i kvotesystemet har fått til dels utilsiktede, negative konsekvenser for fiskeriaktiviteten i mange kystsamfunn.

Flertallet mener det er sterkt kritikkverdig at Nærings- og fiskeridepartementet ikke i tilstrekkelig

grad har utredet konsekvensene i forkant av endringsforslag, og ikke i større grad har vurdert hvordan endringene i kvotesystemet har påvirket fiskeriaktiviteten i kystsamfunnene etter at de har blitt gjennomført. Det er kritikkverdig at det ikke finnes systematisert og offentlig tilgjengelig informasjon om kvotepriser i Norge.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil imidlertid også vise til Riksrevisjonens funn om at struktureringen av fiskeflåten fører til at lønnsomheten konsentreres på den største fiskeflåten.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at lønnsomhet for den største fiskeflåten gir få ringvirkninger i distriktene.

Komiteen viser til at etter hvert som fiskerimottakene sentraliseres, vil det bli stadig vanskeligere for den minste flåten å kunne levere sin fangst. Det blir lenger til mottaket, og mange fiskere må flytte eller legge ned sin aktivitet.

Komiteen viser til at selv om struktureringen fører til økt lønnsomhet, kan det samtidig legge press på det grunnleggende prinsippet i forvaltningen om sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene.

Komiteen viser til at Riksrevisjonens rapport viser at utviklingen har ført til at fartøyene har blitt færre og større i undersøkelsesperioden. Utviklingen har etter komiteens vurdering naturlige årsaker med mer effektive og sikrere fartøyer, økt bekvemmelighet, redusert arbeidsbelastning mv. For å motvirke utviklingen mot stadig større kystfartøy og bidra til å opprettholde en variert flåte, er hjemmelslengde erstattet med faktisk lengde i forbindelse med behandlingen av kvotemeldingen (Meld. St. 32 (2018–2019)).

Komiteen mener meterbestemmelsen er utilstrekkelig for å nå målet, ettersom den ikke nødvendigvis begrenser den totale størrelsen på fartøyene. Vi har sett en negativ utvikling med unaturlig dype og brede fartøyer som viser at en todimensjonal lengdebestemmelse utfordrer både sikkerhet, miljø, kapasitet og mottaksstruktur. Komiteen støtter forslaget om en ny ordning der hjemmelslengde erstattes med faktisk lengde, men da må det sikres at ressursene fordeles på de ulike fartøylengdegruppene på en måte som ivaretar målet om å opprettholde en variert flåtestruktur.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, erkjenner at denne utviklingen, inkludert vedtak i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) om at det gis en overgangsperiode der fartøy med annen faktisk lengde enn hjemmelslengde kan velge å bringe fartøyets faktiske lengde

i tråd med hjemmelslengde, jf. Innst. 243 S (2019–2020), også kan føre til en betydelig flytting av kvantum fra mindre kvotegrupper opp til større kvotegrupper, noe som igjen har ført til et press på den minste flåten. Flertallet viser til at dette også fører til at de mindre fartøyene taper betydelige kvoteandeler.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, og uavhengig representant Ulf Isak Leirstein, viser til at dagens praksis for tildeling av kvoter har vært lik over lang tid og under flere regjeringer med forskjellig politisk flertall. For å sikre forutsigbare rammevilkår for næringen og en langsiktig bærekraftig forvaltning av villfiskressursene ble det kun gjort endringer i kvotesystemet ved behandlingen av kvotemeldingen våren 2020. Hovedprinsippene, hvor også fiskerne selv har vært med på utforming av regelverket, ligger fast. I forbindelse med behandlingen av kvotemeldingen vedtok imidlertid Stortinget at strukturkvoter som utløper, skal fordeles til den fartøygruppen fartøyet tilhører når strukturperioden utløper, og at fordelingen skal skje relativt etter grunnkvote.

Komiteen viser til at sysselsettingen i fiskeindustrien har vært relativt stabil i perioden, som følge av økte totalkvoter av villfisk og økt produksjon av oppdrettslaks. Dette gjelder selv om antall fiskeindustribedrifter både i villfisknæringen og oppdrettsnæringen har gått ned.

God forvaltning av fiskebestandene har ført til at kvotene har økt de siste årene. For å kunne ta hånd om den økte råstoffmengden har de gjenværende fiskemottakene og fiskeindustribedriftene blitt større. Dette er etter komiteens syn en naturlig utvikling, siden det er fri etablering og avvikling innen fiskeindustrien i motsetning til fiskeflåten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Riksrevisjonen finner at det med denne utviklingen følger en parallell sentralisering av mottakstrukturen som legger press på det grunnleggende prinsippet i havressursloven § 1 om sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene.

Komiteen ser med en viss bekymring på at lønnsomheten i fiskeindustrien fortsatt er lav, selv om det også her har funnet sted en konsolidering. Komiteen vil understreke at det er viktig med en differensiert fiskeflåte for å sikre råstofftilgangen til fiskeindustrien.

Riksrevisjonen konkluderer med at en flåte som består av stadig færre og større fartøy, fører til at mange små mottak og industribedrifter langs kysten ikke lenger vil kunne betjene de store fartøyene. Komiteen vil

påpeke viktigheten av at fiskeindustrien er til stede i hele landet.

Riksrevisjonens undersøkelse viser at det er ikke er noen klar sammenheng mellom bosetting av eierne av fiskefartøyene og landingen av fisk. Ofte vil fisken landes på et annet sted enn der kvotene «hører hjemme», som oftest av praktiske årsaker, som for eksempel nærhet til fiskefelt. Unntaket er for små fartøyer.

Riksrevisjonens undersøkelse viser at en stadig mindre andel av fangsten bearbeides i Norge. Landingsmønsteret påvirkes av tilgjengeligheten av fisk og endringer i fiskens vandringsmønster, men også av at stadig større andeler av fangstene leveres frossen, noe som ikke er lønnsomt for filetproduksjon, fordi ferskt råstoff er billigere. Fersk fisk leveres nær fangstområdene som stort sett er stabile, mens frossenfisk leveres til sentraliserte fryseterminaler, uavhengig av fangstområdene.

Komiteen viser til at kongekrabbe har fått stor kommersiell verdi og betydning for fiskeflåten i deler av Finnmark. Kongekrabbefisket har også betydning for landinger av torsk i dette området fordi det er krav til fiskere om at de må ha fangst i andre fiskerier for å få full kongekrabbekvote i åpen gruppe.

Komiteen viser til at formålet med pliktssystemet for industrieide torsketrålere er å sikre anlegg som bearbeider fisk, stabil råstofftilførsel fra torsketrålflåten. Dette skal bidra til å skape en lønnsom fiskeindustri og samtidig skape og oppnå stabil sysselsetting og bosetting.

Fersk fisk blir bearbeidet i større grad enn fryst fisk og er derfor viktigst for landindustrien. Mange anlegg har dessverre ikke fasiliteter for å tine fryst råstoff. Videre er fryst råstoff en global handelsvare, og den globale markedsprisen er høyere enn prisen for fersk fisk. Dette betyr at potensielle kjøpere må betale den globale markedsprisen for fryst fisk hvis de skal kjøpe leveringspliktig råstoff.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at økt bearbeiding i Norge sikres best gjennom en variert flåtestruktur som kan levere fisk hele året. Dette muliggjør å fiske kystnært når fisken er nær kysten, og langt til havs med den havgående flåten når fisken er på vandring.

Et annet forhold som påvirker bearbeidingen av fisk i Norge, er kostnadsnivået, og spesielt arbeidskraftkostnaden. Denne har stor betydning for hvor mye fisk som bearbeides. Den lave lønnsomheten i fiskeindustrien er også en viktig årsak til den lave bearbeidingsgraden. De økte totalkvotene for torsk de senere årene har ikke ført til mer bearbeiding i Norge, ettersom torsken blir eksportert som hel frossen eller fersk fisk.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at fisk

ikke er en del av EØS-avtalen, og at dette er et reelt hinder for å utvikle mer videreforedling i Norge.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, understreker betydningen av å sikre seriositet og anstendige lønns- og arbeidsvilkår både i fiskeindustrien og i fiskeflåten. Dette flertallet viser til at det flere ganger de siste årene er avdekket tilstander som vi som sjømatnasjon ikke kan være bekjent av. Dette flertallet ser det som helt uakseptabelt at arbeidsfolk blir utnyttet i sjømatnæringen, og understreker betydningen av at det sikres god kontroll for å avdekke kriminell virksomhet, og at ulovligheter slås hardt ned på, slik at useriøse aktører ikke svekker konkurranseforholdene i næringen og setter sjømatnæringens omdømme på spill.

Komiteen viser til at det finnes eierkonsentrasjonsbegrensninger/eierskapsbegrensninger i havfiskeflåten. Det har vært foreslått tilsvarende begrensninger for kystflåten, men så langt er ikke dette innført. Riksrevisjonens undersøkelse viser at eierkonsentrasjonen har økt i både kyst- og havfiskeflåten.

Problemstillingen ble behandlet i forbindelse med kvotemeldingen (Meld. St. 32 (2018–2019)), hvor flertallet i Innst. 243 S (2019–2020) mente at det ikke var behov for eierskapsbegrensninger på det nåværende tidspunkt for kystflåten, men at en ville følge utviklingen nøye fremover.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det bør innføres eierskapsbegrensninger i kystfiskeflåten. Det pågår en betydelig eiermessig konsolidering i dag, og dette utgjør både en potensiell trussel i konkurransen om råstoffet og tilgangen til råstoff for bearbeiding i Norge. Dessuten mener flertallet at konsentrasjon av eierskap ikke er forenlig med sentrale prinsipper i fiskerilovgivningen, da det vesentlig svekker både grupper og kystsamfunns muligheter til å delta i fiskeriene.

Komiteen viser til at kravet i deltakerloven om aktive fiskere innebærer at industrien ikke kan kjøpe seg inn i fiskeflåten på samme måte som fiskerne kan kjøpe seg inn i fiskeindustrien. Dette gjør at bedrifter eid av fiskerne kan oppnå en konkurransefordel gjennom å sikre tilgang på råstoff i forhold til den øvrige fiskeindustrien. Disse har imidlertid mulighet til å kjøpe seg inn som minoritetseier i fiskefartøy.

Riksrevisjonens undersøkelse viser at fiskere i større grad starter eller kjøper fiskeindustrivirksomhet på land, noe komiteen ser kan skape uheldig konkurransevridding.

Riksrevisjonen konkluderer med at samfiskeordningen har hatt negative konsekvenser, og mener det er sterkt kritikkverdig at samfiskeordningen i praksis har fungert som en strukturordning for den minste kystflåten under 11 meter.

Komiteen viser til at samfiskeordningen kan gi noe bedre økonomi ved at kvotene blir fisket på mer effektive fartøy. Samfiskeordningen har også bidratt til økt sikkerhet gjennom at flere personer har deltatt samtidig under fisket. Problemet med ordningen er at den har fungert som en egen strukturordning for de minste fartøyene, men uten betingelsene om avkortning, tidsbegrensning og kondemnering.

Komiteen viser til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av kvotemeldingen (Meld. St. 32 (2018–2019)) vedtok at samfiske med seg selv i torskefisket skal opphøre fra 31. desember 2025. For de andre gruppene vil ordningen bli videreført (Innst. 243 S (2019–2020)).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at samfiskeordningen i torskefisket ikke bør avvikles. Disse medlemmer mener det må innføres aktivitetskrav for de som driver med samfiske, for bedre å ivareta det som var intensjonen med ordningen.

Disse medlemmer mener det må vurderes å stille krav om fiske etter andre arter enn torsk, og om levering lokalt.

Komiteen viser til at som følge av økt lønnsomhet i fiskerinæringen har kvoteprisene økt tilsvarende. Dette har ifølge Riksrevisjonen gjort at kostnadene for å etablere seg i lukket gruppe har blitt for høye for unge fiskere, og at det har hatt negative konsekvenser for rekrutteringen til fiskeryrket. I tillegg har mange fiskere i lukket gruppe solgt seg ut og begynt å fiske i åpen gruppe.

Komiteen har merket seg at flere av deltakerne under høringen var uenige i dette. Sjømatbedriftene mener det aldri har vært bedre rekruttering til fiskeryrket enn i dag, og at det aldri har vært lettere å komme seg inn i yrket.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at spesielt Sametingets representanter i høringen, men også KS' representant, ga sterkt uttrykk for at rekrutteringen har blitt vanskeliggjort på grunn av høye kvotepriser og båtpriser, samtidig som det har blitt kuttet i kvotene, spesielt i åpen gruppe, der de fleste av de unge kommer inn. Flertallet viser også til at utviklingen med stadig færre fartøy gir stadig dårligere muligheter for lærlingplasser.

Komiteen viser til at åpen gruppe fungerer som en rekrutteringsarena for yngre fiskere og gjør det mulig

for unge fiskere å komme inn i næringen uten store kostnader for deretter å ta steget over i lukket gruppe. Over halvparten av alle registrerte fiskefartøyer i Norge fisker i dag i åpen gruppe. Komiteen viser også til statsrådens redegjørelse under høringen, hvor det ble påpekt at den nye rekrutteringsordningen i åpen gruppe gjør det lett å starte opp for unge fiskere.

Komiteen viser til at det i dag settes av kvoter til ungdomsfiskeordning, skolekvoteordning og lærlingkvoteordning. Ordningene legger til rette for at skolene kan gjennomføre praktisk rettet undervisning og gjøre det lettere for unge å søke jobb på fiskebåt som lærling etter endt skolegang.

Komiteen viser til at næringen må være lønnsom for at fiskeryrket skal være attraktivt. Riktignok har økt lønnsomhet ført til økte kvotepriser, men uten en lønnsom næring vil ikke yrket tiltrekke seg unge fiskere.

Ifølge Riksrevisjonen ble ikke endringer i kvotesystemet tilstrekkelig konsekvensutredet før de ble iverksatt. Komiteen viser her til det Fiskeridirektoratet sa under høringen om at før kvoter tildeles, blir det holdt årlige reguleringsmøter, med fiskerinæringen både om høsten og på vårparten, med tydelige saksdokumenter hvor det skisseres fordelingskonsekvenser av de ulike forslagene. Komiteen vil understreke viktigheten av at alle endringer blir grundig utredet før de blir vedtatt. Etter komiteens oppfatning er dagens regelverk svært komplisert, og det er åpenbart et behov for å gjøre forenklinger for at legitimiteten til regelverket og forvaltningen ikke skal svekkes. Regelverket må være forståelig og oppfattes som rettfærdig for alle aktørene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at det ikke finnes systematisert og offentlig tilgjengelig informasjon om kvotepriser. Derfor anbefaler Riksrevisjonen at det lages et register hvor utviklingen i kvotepriser registreres og offentliggjøres. Under høringen uttalte Fiskeridirektoratet at dette kunne gjennomføres ved at direktoratet foretok en nøye innsamling av opplysninger fra banker og finansinstitusjoner. Flertallet ber statsråden følge Riksrevisjonens anbefaling og etablere et slikt register.

Komiteen viser til at statsråden tar kritikken fra Riksrevisjonen alvorlig. Komiteen forventer derfor at statsråden følger opp de anbefalinger Riksrevisjonen kommer med, og ber om at statsråden orienterer Stortinget om oppfølgingen på egnet måte.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til hvordan anbefalinger i Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket skal følges opp på en måte som ivaretar det tredelte formålet i

havressursloven og sikrer en forsvarlig forvaltning av kvotesystemet som skaper tillit hos alle aktører i fiskerinæringen.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til komiteens høring den 8. oktober 2020, der representanter for sjømatindustrien påpekte at kvotepolitikken har blitt en politikk for å ivareta flåteleddet. Verdikjeden mellom sjø og den landbaserte industrien er ikke ivaretatt godt nok slik politikken utformes. En målrettet bruk av kvotesystemet for å sikre landindustrien nok fisk med rett kvalitet til rett tid er det viktigste grunnlaget for lønnsomhet i industrien og dermed for sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Hensynet til harmoni i verdikjeden må ivaretas bedre i utformingen av kvotesystemet.

Flertallet viser også til at det i høringen framkom svært ulike oppfatninger fra representanter fra ulike deler av fiskerinæringen om rapportens beskrivelse av konsekvensene av kvotepolitikken. Mens de små aktørene oppfatter utviklingen som uønsket og problematisk, anser de store aktørene utviklingen som tilfredsstillende. Det var gjennomgående enighet i høringen om at lønnsomhet i landindustrien er avhengig av en sammensatt og differensiert flåte. Forvaltningen av kvotesystemet må derfor i større grad ivareta alle aktører i fiskerinæringen.

Flertallet vil særlig fremheve at kvotesystemet styres gjennom en fullmaktslovgivning der endringene i regelverket i liten grad har vært fremlagt for Stortinget. Det vises her til særuttalelse fra Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo til NOU 2016:26 om legitimitetsutfordringer ved den utstrakte bruken av fullmaktslovgivning på området, der nødvendige midlertidige tiltak i en krisesituasjon har gått over i permanente ordninger uten noen prinsipiell diskusjon. Uttalelser fra både næringsaktører og fiskeriforvaltningen under komiteens høring den 8. oktober 2020 gir grunnlag for å stille spørsmål om det er avklart hvordan dispensasjoner gis etter denne fullmaktslovgivningen. Flertallet vil her understreke statsrådets aktive informasjonsplikt.

Flertallet påpeker at det er særlig alvorlig at vide fullmakter kombineres med at fiskeriforvaltningen ikke gjør konsekvensutredninger av tiltak før de gjennomføres, eller evalueringer i etterkant. Dermed har ikke fiskeriforvaltningen grunnlag for å vurdere hvordan de ulike reguleringstiltakene påvirker henholdsvis samfunnsøkonomisk og bedriftsøkonomisk lønnsomhet, sysselsetting og bosetting. Berørte lokalsamfunn får heller ikke mulighet til å vurdere konsekvensene av tiltak før etter at de er iverksatt. Flertallet vil særlig påpeke at under komiteens høring den 8. oktober 2020 understre-

ket representanter fra både sjø- og landindustrien at Stortingets behandling av Meld. St. 32 (2018–2019), Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring, etterlater stor usikkerhet i næringen fordi tiltakene i meldingen ikke er tilstrekkelig konsekvensutredet.

Samlet gir dette fiskeriforvaltningen en uheldig rolleblanding som ansvarlig for utforming, forvaltning og kontroll av det samme regelverket uten innspill eller vurderinger fra eksterne. Dette er særlig problematisk i lys av at fordelingen av kvoter mellom fartøygrupper i stor grad har vært bygget på innspill fra næringen selv. Komitéhøringen viste tydelig at noen næringsaktører er bedre ivaretatt enn andre, og at lokalsamfunn langs kysten og industri på land ikke ivaretas gjennom måten kvotepolitikken utformes på. Dermed ivaretas heller ikke havressurslovens tredelte målsetting.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det er sterkt kritikkverdigg at samfiskeordningen har fått virke i mer enn 10 år og i praksis har fungert som en strukturordning når de negative konsekvensene var kjent på forhånd.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 10. november 2020

Dag Terje Andersen

leder

Solveig Horne

ordfører

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til hvordan anbefalingene i Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket skal følges opp på en måte som ivaretar det tredelte formålet i havressursloven og sikrer en forsvarlig forvaltning av kvotesystemet som skaper tillit hos alle aktører i fiskerinæringen.

II

Dokument 3:6 (2019–2020) – Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket – vedlegges protokollen.

Vedlegg

Referat fra åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen om

Dokument 3:6 for 2019-2020 Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket

Høring torsdag 8. oktober 2020 kl. 09.00

Høring med Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Norges Råfisklag.....	*1
Høring med Sjømat Norge, Sjømatbedriftene, Arena Fish 365 og Sjømatklyngen Senja.....	*9
Høring med Sjømatklyngen Senja.....	*11
Høring med Arena Fish 365.....	*12
Høring med KS.....	*17
Høring med Sametinget.....	*22
Høring med Fiskeridirektoratet og Nofima.....	*27
Høring med fiskeri- og sjømatminister Odd Emil Ingebrigtsen.....	*33

Åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen torsdag den 8. oktober 2020 kl. 9

Møteleder: Dag Terje Andersen (A) (komiteens leder)

Sak:

Dokument 3:6 for 2019–2020 Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket

Møtelederen: På vegne av kontroll- og konstitusjonskomiteen vil jeg ønske velkommen til denne høringen. Den er et ledd i komiteens behandling av Dokument 3:6 for 2019–2020, om Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket.

Som vi alle vet, er det på grunn av koronasituasjonen at vi gjennomfører høringen digitalt på Zoom, med unntak av den siste bolken med statsråden, som blir gjennomført her med fysisk oppmøte. I tillegg til oss som ser hverandre, kan de andre som senere skal inn på høringen, følge med. Høringen blir strømmet, så vi regner med at det er både journalister og eventuelt interesserte publikummere som følger høringen, selv om vi ikke ser det. – Velkommen til dem også.

Komiteen har besluttet at høringen skal omhandle, men ikke begrense seg til følgende problemstillinger:

- Er dagens fiskerinæring bærekraftig?
- Hvordan kan staten sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene samtidig som lønnsomheten ivaretas?
- Hvordan kan staten sikre økt verdiskaping og flere arbeidsplasser for fisk som landes i Norge?
- I hvilken grad har Stortingets fiskeripolitiske prinsipper blitt utfordret, og hva må eventuelt gjøres?
  - spredt norsk eierskap
  - fiskerieid flåte
  - variert flåtestruktur
  - kvote følger fartøy
- Er det behov for å gjøre endringer i kvotesystemet for å sikre hovedmålene?
  - bærekraftige fiskebestander
  - samfunnsøkonomisk lønnsomhet
  - sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene
- Hvordan ivareta rekrutteringen til fiskeryrket?
- Hvilken betydning har offentlige kvotepriser for å ivareta de fiskeripolitiske målsettingene?
- Hvordan ivaretar fiskeriforvaltningen balansen mellom lønnsomhet i fiskeriflåten og lokalsamfunnsutvikling i utforming og forvaltning av regelverket for kvotefordeling?
- Hvilken betydning har konsekvensutredninger for kvaliteten på forvaltningen?

Det er komiteens håp at høringen skal gi nyttig tilleggsinformasjon i saken som bakgrunn for de konklusjoner

komiteen skal treffe i sin innstilling som skal behandles i Stortinget.

Komiteen har ønsket å belyse saken på en bred måte, og derfor har vi invitert deltakere både fra ansvarlige myndigheter og fra sivilsamfunn.

Følgende skal etter hvert møte til høring:

- fiskeri- og sjømatminister Odd Emil Ingebrigtsen
  - Fiskeridirektoratet ved konstituert fiskeridirektør Per Sandberg
  - Nofima ved divisjonsdirektør Magnar Pedersen
  - Sametinget ved sametingsråd Silje Karina Muotka, sametingsrepresentant Ronny Wilhelmsen og sametingsrepresentant Sandra Andersen Eira
  - KS ved fylkesleder i KS Nord, Kari-Anne Opsal
  - Sjømatklyngen Senja ved styreleder Egil Johansen
  - Arena Fish 365 ved styreleder Ørjan Nergaard
  - Sjømatbedriftene ved administrerende direktør Robert Eriksson og sentralstyremedlem Tommy Torvanger
  - Sjømat Norge ved administrerende direktør Geir Ove Ystmark og direktør for industri og handel, Sverre Johansen
  - Norges Råfisklag ved administrerende direktør Svein Ove Haugland
  - Norges Kystfiskarlag ved leder Tom Vegar Kiil
  - Norges Fiskarlag ved leder Kjell Ingebrigtsen
- Norsk Sjømannsforbund ved områdeansvarlig Fiskeri, Ann Jorunn Olsen, har dessverre måttet melde sykdomsforfall i siste runde, så henne får vi ikke høre. De sender inn sine kommentarer skriftlig. De prosedyrene som er fastsatt i Reglement for åpne kontrollhøringer, vil bli fulgt.

Det vil bli tatt stenografisk referat fra høringen. Referatet vil følge som vedlegg til komiteens innstilling i saken.

For at komitémedlemmene skal få stilt de spørsmålene som er nødvendige, vil jeg be om at både spørsmål og svar er så korte som mulig.

Høring med Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Norges Råfisklag

Møtelederen: Da er vi klare til å starte opp. Jeg vil først ønske velkommen til Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag og Norges Råfisklag. Hver av dere har inn til 5 minutter til innledning. Etter innledningen starter komiteen en utspørring i en åpen spørsmålsrunde. Den er begrenset til 25 minutter. Det er som sagt viktig at dere svarer kort, og at spørsmålene er korte. Dere får ordet til slutt til en oppsummering.

For ordens skyld er det viktig at vi husker på lyd-anlegget, at vi har det på når vi skal prate, og ikke minst,

når dette skal foregå digitalt, at det er av når vi ikke skal prate, slik at lyden blir klar og tydelig.

Når det er et halvt minutt igjen av taletida, sier jeg fra. Taletida er ikke veiledende, men absolutt. Det er inn-til 5 minutter.

Da starter vi med første ut, som er Norges Fiskarlag, som er representert ved lederen Kjell Ingebrigtsen. Du har med deg Arild Aarvik som er første nestleder, andre nestleder Kåre Heggebø og generalsekretær Otto Greussen som bisittere. Dere disponerer tida dere imellom som dere vil. Velkommen til dere, vær så god.

Kjell Ingebrigtsen: Takk skal du ha.

I Norges Fiskarlag har vi med stor interesse lest de vurderingene som Riksrevisjonen har gjort av kvotesystemet. De fiskeripolitiske målene som er nedfelt i havressursloven, er ambisiøse, og de har vært mer eller mindre uforandret gjennom mange tiår.

Vi er enige om at det finnes målkonflikter i næringen, og det å finne riktig balanse mellom disse kan være krevende. Norges Fiskarlag mener fiskeressursene er bærekraftig forvaltet, og at fartøyleddet og industrien er dimensjonert i et rasjonelt forhold til ressursenes bærekraft.

Vi har et omforent og velfungerende forsknings- og forvaltningssamarbeid med Russland om fiskeriene i nord, og vi har et godt rammeverk for forvaltning av ressursene i sør. Det er likevel viktig å understreke at forvaltningen av fiskebestandene i Nordsjøen og den internasjonale forvaltningen av de pelagiske bestandene ikke er like vellykket.

Statens viktigste bidrag for å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene er uten tvil å gi næringen stabile og forutsigbare rammebetingelser. Så er det et betydelig potensial for å skape mer ut av de norske fiskeressursene. Skal vi få det til, må næringen selv foreta store og langsiktige investeringer. Det vil ikke være mulig hvis næringens rammebetingelser til stadighet skal være gjenstand for nye vurderinger og regelendringer.

Norsk kostnadsnivå og vår avstand til markedene er også utfordrende for målsettingen om mer verdiskaping i Norge. Potensialet er stort, og det må satses på automatiserte prosesser i landindustrien og bygges infrastruktur for kystområdene som gjør en rask og trygg transport til markedene mulig.

Så er det også et moment at markedsadgangen for fisk til EU er et reelt hinder for å utvikle mer videreføring i Norge. Eierskapet til norske fiskefartøy har endret seg. Det er nå færre eiere, og flere kvoter er samlet på færre hender. Vi ser det som en villet og ønsket politikk gjennom flere tiår for å nå målet om en lønnsom fiskerinnæring.

Så kan vi sikkert diskutere om et politisk ønske om spredt eierskap er utfordret av dette. Utviklingen har også vært drevet av ønsket om å samle kvotegrunnlaget i rederier som er stort nok til å bære nødvendig fornyelse, bedre avlønning samt sikkerhet og komfort for mannskapene. Dette gjelder alle flåtegruppene.

En flåte eid av fiskere vil fortsatt være en forutsetning for å sikre at norske kvoter er på norske hender. Norges Fiskarlag er tydelig på viktigheten av å ha en differensiert flåtestruktur. Det er viktig for landindustriens tilgang til råstoff gjennom hele året. Vi ser på dette som det enkelte rederis vurdering av hva som er best egnet fartøystørrelse for de fiskeriene de bedriver. Kvotesystemet i seg selv er ikke et hinder for målsetting om bærekraft, samfunnsøkonomisk lønnsomhet og trygg sysselsetting og bosetting. Det er fiskerne selv som med egne midler har tatt det økonomiske og praktiske ansvaret for flåtens tilpassing til ressursgrunnlaget. Noen velger å komme inn i næringen i åpen gruppe og har bygd seg til å kunne kjøpe kvote i de lukkede fiskeriene. Det er ikke mulig å lage rekrutteringsordninger som sikrer at alle som ønsker å komme inn i næringen, gjør det via nye kvoter. Vi mener derfor at staten og kommunene heller bør bidra med å sikre at det finnes fornuftige finansieringsordninger for dem som vil inn i næringen som redere.

Kvotepriisen kan ha betydning for i hvilken grad man når de politiske målsettingene. Det gjenspeiler situasjonen i næringen hvor utsiktene til god inntjening og en sikker framtid er viktig. Etter Norges Fiskarlags oppfatning er fiskeriforvaltningens bidrag til en balansert utvikling i lokalsamfunn og lønnsomhet i næringen godt ivaretatt gjennom de demokratiske prosessene som ligger til grunn for beslutningen. Det må imidlertid understrekes at det er krevende å finne gode løsninger som tilfredsstillende alle grupper og alle deler av landet. For det som er rett i nord, trenger ikke å være rett i sør – eller motsatt. Norges Fiskarlag har lang erfaring med å utvikle langsiktig enighet som blir respektert av skiftende politiske konstellasjoner. Det er mitt håp at man på politisk nivå setter pris på de avklaringer som skjer i organisasjonene. Det sikrer legitimitet og trygghet selv om det til tider kan være forbundet med relativt høyløst debatt.

Til slutt vil jeg bemerke at det er potensial til å utvikle og konsekvensutrede grunnlaget for viktige beslutninger i vår næring. Riksrevisjonen har på en god måte gjort det synlig, og vi mener det er en viktig påpeking. Stabilitet, forutsigbarhet og respekt for de beslutninger som tas, er grunnlaget for å nå målene for vår næring.

Takk for oppmerksomheten.

Møtelederen: Takk for det.

Da går vi videre. Neste er Norges Kystfiskerlag. Det er lederen Tom Vegar Kiil, som har med seg daglig leder Annsofie Kristiansen – vær så god til dere.

Tom Vegar Kiil: Norges Kystfiskerlag ser at Riksrevisjonens rapport gir en reell beskrivelse av utviklingen i næringen i perioden, når det gjelder både konsekvenser av ført politikk og forvaltningspraksis. Rapporten underbygger vår oppfatning av at et ensidig hensyn til økt lønnsomhet i flåteleddet har svekket og utarmet mange lokalsamfunn og ført til en mindre variert fiskeflåte med betydelig færre og større fartøy, særlig i lukket fiskeri.

Hensikten med strukturering var å bygge ned overkapasitet i flåteleddet, men i stedet har vi vært vitne til en betydelig kapasitetsoppbygging gjennom større fartøy med store strukturvoter. Utviklingen har visket ut skillet mellom kyst- og havflåte og gitt en ny havgående flåte, som i dag fisker på kystflåtens ressursgrunnlag. Dette skaper legitimitetsutfordringer for gjeldende ressursfordeling mellom gruppene og utfordrer dagens definisjon av begrepet «kystflåte». Det ser vi i praksis når de største kystkvotefartøyene på over 50 meter utkonkurrerer fiskebåter på under 10 meter på de kystnære fiskefeltene gjennom overlegen fangstkapasitet. Det begrenser den minste flåtens ressurstilgang, og kvotene refordes til de store. Det er en vinn-vinn-situasjon for de sterkeste og en tap-tap-situasjon for de små.

Vi har flere ganger foreslått en kvotebytteordning framfor refordeling for å få en balansert fordeling. Det har ikke vært vilje til sanne løsninger. Vi mener at kystflåtefartøy på over 28 meter må regnes som havfiskeflåte i reguleringssammenheng og avregnes havfiskeflåtens kvoter. Vi trenger eierskapsbegrensning for å motvirke ytterligere konsentrasjon av kvoterettigheter og beholde en fortsatt fiskereid flåte.

Riksrevisjonens funn må brukes til å rette opp de utilsiktede konsekvensene av politikken, sånn at reguleringene følger sentrale fiskeripolitiske prinsipper og målsettinger.

Det er problematisk at fiskerinæringen har vært styrt av et dispensasjonsregime, hvor endringer blir til gjennom dispensasjoner som igjen blir omgjort til praksis, og deretter innbakes i forskrifter. Vi har mange eksempler på dette. Byråkratiet driver på den måten aktiv politikkstyring, noe som er svært betenkelig. Riksrevisjonens kritikk må derfor medføre endringer når det gjelder både kvotepolitikk og forvaltningspraksis.

Myndighetene kan ikke fortsette med å vedta endringer i kvotesystemet uten å vurdere samfunnsmessige konsekvenser. I tillegg til å utrede hva slags konsekvenser endringene får for fiskeflåten, må det dermed

også utredes hva slags konsekvenser man får på land-siden. Før det gjøres større endringer i kvotesystemet, må det være et opplagt krav at myndighetene utreder og vurderer hva endringene betyr for landingsmønster, sysselsetting og verdiskaping i kystsamfunnene. Fiskerimyndighetene kan ikke fortsette å ignorere havressursloven § 1. Her bør komiteen vurdere en evaluering av forvaltningspraksisen.

Distriktpolitisk fordeling av strukturvotekvantum er en absolutt forutsetning for å sikre hele kysten forutsigbare rammer. Å la strukturkvotene følge fartøy til ny lengdegruppe og bli fordelt kun internt i de gruppene ved tidsbegrensningens utløp mener vi er et brudd på de inngåtte strukturavtalene, men også svært uheldig sett i lys av det Riksrevisjonen påpeker. Riksrevisjonens konklusjoner var kjent før Stortinget behandlet nytt kvotesystem, og vi mener det er svært uheldig at man vedtar en ny permanent inndeling uten nærmere analyse av konsekvenser for nettopp landingsmønster, sysselsetting og verdiskaping i kystsamfunn. Dette bryter med fiskerilovgivningens formålsparagrafer.

Vi mener det viktigste grepet for å rydde opp er riktig håndtering av strukturvoter og strukturgevinst når tidsbegrensningen utløper. Betydelige kvoteandeler vil bli omfordelt innad i flåten, og myndighetenes håndtering av dette spørsmålet vil være helt avgjørende for å opprettholde en differensiert og fiskereid kystflåte. Det påvirker landindustriens tilgang til råstoff og kystsamfunnenes mulighet til å ha fiskeri som en betydningsfull næringsvei i årene som kommer.

Etter at hjemfall og fordeling av strukturvoter er gjennomført, kan overgang fra hjemmelslengde til faktisk lengde tre i kraft og avvikling av samfiskeordningen skje. Vi mener det er bra at gruppen under elleve meter ikke skal gis adgang til strukturvoterordning, og at samfiskeordningen på sikt skal avvikles. Det er etter vårt syn en viktig forutsetning for framtidig rekruttering til fjord- og kystfiske.

For at denne flåten skal ha tilstrekkelig driftsgrunnlag inntil hjemfall av strukturvoterandeler er et faktum, må det for å få samfiske stilles krav om aktivitet utover torskefisket, og i tillegg at man skal ha mannskap på båtene. Tusen takk.

Møtelederen: Takk for det – eksemplarisk når det gjelder tidsbruk, så langt. Vi går videre til Norges Råfisklag. Svein Ove Haugland, velkommen.

Svein Ove Haugland: Komitémedlemmer, Norges Råfisklag er en markedsorganisasjon som i 2019 omsatte villfanget sjømat til en verdi av 13 mrd. kr, fra 4 400 fiskebåter og 2 000 fritidsfiskere.

Vi mener at norsk fiskerinæring er en tilpasningsdyktig suksessnæring. Den norske fiskeflåten leverer

fangst til en verdi av ca. 20 mrd. kr til godkjente norske fiskekjøpere. Fiskeflåten sammen med fiskeindustrien er en av de aller viktigste bidragsyterne til at det er god aktivitet i svært mange kystsamfunn. Samtidig vil det alltid være forhold som næringen bør og må ta tak i for å utvikle seg i takt med naturen, markedene og samfunnets krav.

Jeg skal forsøke å svare på noen av de spørsmålene som Stortinget har stilt i forbindelse med denne høringen, og berøre noen av utfordringene.

Er dagens fiskerinæring bærekraftig? Svaret på det er et klart og tydelig ja. Det gjelder definitivt med hensyn til miljødimensjonen, hvor norsk fiskeriforvaltning scorer høyt i internasjonale undersøkelser. Også med tanke på økonomisk bærekraft ligger vi svært godt an. Når det gjelder sosial bærekraft, er vi oppmerksom på at endringer som skjer i næringen, også påvirker kystsamfunnene, slik Riksrevisjonen påpeker, men noen av de endringene som skjer med hensyn til aktivitet i kystsamfunnene, skjer også som følge av endringer i naturen, f.eks. fordi fiskens tilgjengelighet endrer seg. Vi har også hatt tilbakeslag knyttet til arbeidslivskriminalitet, med hensyn til hvordan noen bedrifter og rederier behandler sine ansatte. Markedene vil kreve at vi dokumenterer også sosial bærekraft når vi skal selge våre produkter.

Hvordan kan staten sikre økt verdiskaping og flere arbeidsplasser for fisk som landes i Norge? Vi mener økt norsk verdiskaping av fiskeressursene kan skje etter tre akser:

1. teknologi og markedskompetanse for å sikre konkurransekraft i et høykostland
2. styrking av kvaliteten på norsk fiskeråstoff
3. bekjemping av økonomisk kriminalitet i fiskerinæringen

Det er to av disse forholdene som ligger svært nært Råfisklagets daglige virke.

For det første: Selv om norske fiskere leverer masse flott råvare, mener Råfisklaget at det fortsatt er et betydelig potensial for å forbedre kvaliteten på norsk fisk. Vi ønsker, som de øvrige fiskesalgslagene, å bidra i dette arbeidet. Vi har de siste fem årene hatt en prøveordning med kvalitetstilsyn i de to nordligste fylkene, i regi av Råfisklaget, i samarbeid med Mattilsynet. Dette får vi unisont positiv tilbakemelding på, og vi mener tiden nå er inne til å gjøre denne ordningen permanent. Dette bidrar til økt verdiskaping i praksis.

For det andre: Fiskerinæringen er skjemet av en rekke avsløringer og påstander om fiskerikriminalitet. Fiskerikriminalitet bidrar til ulike konkurransevilkår i næringen og svekker grunnlaget for verdiskaping. Norges Råfisklag er opptatt av å bidra i kontrollarbeidet også framover. Vi har en sentral rolle i dag, underordnet

Fiskeridirektoratet, og denne rollen ønsker vi å opprettholde og å styrke. Salgslagene tilfører kompetanse, systemer og ressurser til fiskerikontrollen, og det ønsker vi å videreføre.

På disse områdene har politikerne redskaper i verk-tøykassen som kan brukes for å øke verdiskapingen.

Så til spørsmålet om spredt eierskap til flåten, fisker-eid flåte og variert flåtestruktur. Norges Råfisklag er en sterk tilhenger av prinsippet om at fiskeflåten skal eies av aktive fiskere, dvs. i tråd med dagens formuleringer i deltakerloven. Denne loven sikrer at de som eier og driver fiskebåtene, som hovedregel bor i de kystsamfunnene som er mest avhengig av fisken fra disse båtene. Dette er små og mellomstore bedrifter med et eierskap som er spredt langs hele kysten. Vi mener det er vitalt for kystsamfunnene å ta vare på alle lokale og regionale eiermiljø, noe deltakerloven bidrar til. Samtidig må vi sikre at eierskapet til flåten er reelt, og at deltakerloven ikke omgås ved hjelp av konstruksjoner som ikke er i overensstemmelse med lovens intensjon. Dette kan dreie seg om stråmannskonstruksjoner og fiktiv bostedsadresse for utenlandske fiskere. Det er en stor utfordring for Fiskeridirektoratet. Deltakerloven sammen med kvotesystemet er det sterkeste virkemiddelet politikerne har for å opprettholde en mest mulig desentralisert struktur i fiskerinæringen, til gode for kystsamfunnene. Takk for oppmerksomheten.

Møtelederen: Mange takk også til deg.

Som jeg sa innledningsvis, har vi ikke med oss noen representant fra Norsk Sjømannsforbund. Vi får skriftlig tilbakemelding fra dem.

Da er vi klare til å gå over på en spørsmålsrunde. Det er som sagt viktig at spørsmålene og svarene er korte. Vi bør vel prøve å beflitte oss på å si hvem vi stiller spørsmålet til, i og med at vi skal gjennomføre dette på en litt teknisk krevende måte. Da er det rimelig at vi starter med sakens ordfører, som er Solveig Horne – vær så god.

Solveig Horne (FrP): Takk skal du ha, og takk for gode innledninger fra dem som har vært med over nettet.

Det som er veldig bra, er jo at fiskerinæringen er en viktig næring, og at det er en bærekraftig næring, som flere også er veldig klare på at det er, og at det er økt lønnsomhet i fiskeflåten.

Jeg har tenkt å følge opp litt. Stortinget vedtok i vår en ny kvotemelding. Når det gjelder de endringene som ble gjort da, som har kommet etter at Riksrevisjonen har kommet med sin rapport, kan dere kunne si hvilke tanker dere har om dem? Vil de endringene gjøre at en del av kritikken som Riksrevisjonen kommer med, vil avta?

Så er det det som går på eierskapsbegrensninger. Det er jo ikke eierskapsbegrensninger i kystflåten.

Spørsmålet mitt er om det er noe dere ønsker skulle vært innført.

Og så lurer jeg litt på: Det er jo ikke alle kystsamfunn som har mistet fiskerinæringen. Noen samfunn har fått en økning. Hva er det som skal til for at mer fisk skal landes i Norge, og kanskje i flere kystsamfunn? Kan noen svare på det – gjerne Råfisklaget?

Svein Ove Haugland: Når det gjelder spørsmålet om kvotesystemet og eierskapsbegrensninger, er det først og fremst et spørsmål for fiskernes faglige organisasjoner, så jeg tror Kystfiskarlaget og Norges Fiskarlag vil supplere meg på det. Men jeg tror, og i takt med at det skjer en konsentrasjon, slik Riksrevisjonen har beskrevet, at man er nødt til å se på om det skal etableres eierskapsbegrensninger som regulerer hvor stor konsentrasjon man kan få også i kystflåten.

Når det gjelder den samfunnsdebatten som er rundt fiskerinæringen, er dette med å ha en sammensatt og differensiert flåte et nøkkelement, og fiskeripolitikken bør i størst mulig grad innrettes på – innenfor bedriftsøkonomisk lønnsomhet – å kunne ha en størst mulig fiskeflåte med flest mulig aktører, og da er eierskapsbegrensninger aktuelt.

Det er helt riktig som representanten sier, at det er noen kystsamfunn som øker aktiviteten. Vi ser jo at det endrer seg noe. Naturen er en viktig premissegiver ved siden av at selvfølgelig også endringene i fiskeflåten påvirker strukturen langs kysten. Jeg tror nøkkelen til å få aktivitet i det enkelte kystsamfunnet er at man har en god infrastruktur, gode veier, godt serviceapparat på stedet og gode mottaksforhold – ikke minst at man har et mottaksapparat med fiskeoppkjøpere som er på hugget og konkurrerer om det råstoffet som er tilgjengelig i markedet.

Møtelederen: Takk skal du ha.

Da går vi videre til Leif Audun Sande. Vær så god!

Leif Audun Sande (A): Riksrevisjonen meiner at det er sterkt kritikkverdig at fleire av endringane i kvotesystemet ikkje er godt nok konsekvensutgreidde. Eg kunne godt tenkje meg eit synspunkt på det. For ei lita tid sidan vart kvotemeldinga behandla i Stortinget, og eg har eit spørsmål til Fiskarlaget: Føler de at kvotemeldinga som vart behandla i Stortinget, var godt nok utgreidd? Var vedtaka godt nok utgreidde før dei vart fatta?

Otto Gregussen: Vi føler vel egentlig at behandlingen av kvotemeldingen har vært problematisk i ettertid, i hovedsak fordi den etterlater en del usikkerhet om hvordan ting skal se ut i framtiden. Særlig er jeg opptatt

av den usikkerheten som er introdusert i forbindelse med hjemfall av kvoter når kvoteavtalene utgår.

Så går det alltid an å si at ting kan utredes bedre, men både vi, og Stortinget selv for så vidt, har jo sagt at en del konsekvenser av det som Stortinget har vedtatt, burde utredes nærmere. Så vi ser fram til at dette blir tatt tak i fra regjeringens side, og at alle endringsforslag som kommer som følge av dette, blir utredet på en måte som både vi og Stortinget synes er god nok.

Møtelederen: Da går vi videre til Svein Harberg. Vær så god!

Svein Harberg (H): Takk, komitéleder.

Jeg har et spørsmål til to forskjellige. Jeg vet ikke om møtelederen vil at vi skal dele det opp?

Til Norges Fiskarlag: Det er jo sånn at det er litt problematisk med denne rapporten, for den dekker hele 14 år, og den politiske utviklingen viser seg å ha vært særdeles varierende gjennom 14 år. Jeg lurer på om dere kan si noe om helheten i dette. Er vi på riktig vei med tiltakene? Og nå snakker jeg ikke om det som har skjedd etter rapporten, for det er ikke vår sak nå, det er fagkomiteens sak.

Dere var ute etter forutsigbarhet. Slik det har utviklet seg i den siste delen av denne fjortenårsperioden: Er det forutsigbarhet for å gjøre de nødvendige investeringer i flåten?

Otto Gregussen: Det er en riktig observasjon at dette er en utvikling som har pågått over veldig lang tid. Så må vi huske at når vi ser på denne utviklingen, startet det egentlig med at man endret vesentlige forutsetninger for hvordan næringen skulle få lov til å utvikle seg. Fra å være en næring hvor staten bidro med subsidier for å opprettholde viktige politiske målsettinger, gikk man over til et system hvor man sa at det å tilpasse kapasitet til ressursgrunnlag og det å tjene penger er næringens egen utfordring og eget ansvar.

Det har vært veldig mange stortingsmeldinger opp gjennom som har diskutert og definert dette kvotesystemet, og så har man da kommet til en konklusjon hvor man over tid har tillatt at flere og flere kvoter samles på få hender fordi man har sett at dette har vært nødvendig for å få til fornying, god nok lønnsomhet og, som det ble sagt av lederen her til å begynne med, også god nok avlønning til mannskapene.

Jeg tror nok at resultatet vi ser med at vi har god inn-tjening og veldig god ressursforvaltning, må kunne karakteriseres som vellykket. Vi ser vel ikke at det er det helt store reformbehovet som framkommer av akkurat hvordan kvotesystemet har utviklet seg.

Møtelederen: Takk for det.

Da går vi videre til et spørsmål også fra Nils T. Bjørke. Vær så god.

Nils T. Bjørke (Sp): Takk, og takk for gode innleinger.

Det er vel ikkje nokon løyndom at det i Fiskarlaget er ein viss uro og ueinigheit om utviklinga i dette. Kystfiskarlaget var tydelege på at dei meinte det var feil at Stortinget behandla fiskeripolitikken før rapporten var ferdigbehandla. Me har fått eit synspunkt frå Fiskarlaget på det. Så er det slik at bedriftsøkonomisk lønnsemd har vorte førande og har overkjørt den samfunnsøkonomiske sida og distriktpolitiske omsyn. For det er jo tre ulike omsyn som skal takast i fiskeripolitikken.

Møtelederen: Da var det Fiskarlaget nok en gang. Vær så god.

Otto Gregussen: Til spørsmålet om hvorvidt vi ønsket at meldingen skulle behandles eller ikke, er da svaret at vi er veldig tilhengere av at vi får gode diskusjoner om ting – diskusjoner som på en måte varer en periode, sånn at man sikrer gode konklusjoner. Men vi oppfatter det sånn at all uroen og usikkerheten som oppstod i forbindelse med alle forslagene som var til behandling i kvotemeldingen, i hovedsak ble avvist av et enstemmig landsstyre i Norges Fiskarlag da de innførte en ny usikkerhet som det ble vanskelig å forholde seg til for folk ute i næringen.

Når da Riksrevisjonens rapport kunne føre til ytterligere utsettelse av å få konklusjoner for hvordan framtiden ser ut, var Fiskarlagets holdning at vi må få framgang i dette, og at det som Riksrevisjonen kommer til, det får vi anledning til å diskutere likevel, sånn som vi gjør nå.

Jeg tror denne høringen og arbeidet i kontrollkomiteen vil gi gode signaler for regjeringen å utvikle videre politikk på. Jeg synes det er en grei konklusjon og en god prosess som Stortinget har vedtatt.

Møtelederen: Takk for det. Da går vi videre til Freddy André Øvstegård. Vær så god.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk. Jeg har et par raske spørsmål, til Kystfiskarlaget først. Jeg lurer på om du kan si hvordan ordningen med strukturkvoter egentlig fungerer, og hva slags effekt den ordningen har hatt for både kystfiskeflåten og havfiskeflåten. Og spørsmål to: Oppfatter dere at den kritikken og de funnene som Riksrevisjonen kommer med i denne rapporten, er noe som dere eller andre i feltet har forelagt Fiskeridirektoratet eller departementet tidligere?

Om jeg kan stille et raskt spørsmål til Fiskarlaget også: Kvotetaket ble hevet i 2017. Riksrevisjonen peker jo på at det var en av de viktigste endringene i kvote-

systemet når det gjelder funnene de kommer til her i rapporten i dag. I ettertid – mener dere at det var riktig å heve kvotetaket?

Møtelederen: Da går vi til Kystfiskarlaget først. Vær så god.

Tom Vegar Kiil: Vi har jo hatt to former for struktur i fiskeflåten, hvor vi har pengebasert struktur og strukturkvote. Det felles prinsippet har vært at et fiskefartøy med kvote skal ut av fiske, og fiskerettighetene tilbakeføres til samfunnet, sånn at det på en måte blir mer til alle å fiske på.

Så har man da enten fått penger fra et strukturfond som alle fiskere har måttet betale til, eller man har fått ekstra kvote for en periode på noen år som betaling for den fiskerettigheten. Det er altså strukturkvote.

Så du kan si at strukturkvote er en tidsbegrenset næringsbetaling for å gi fra seg en fiskerettighet. Tidsbegrensningen gjør at fiskerettigheter som oppgis til fordel for strukturkvoter, kan avskrives skattemessig. Sånn er samfunnet med på å betale for struktureringen. Staten kan i praksis, hvis det er politisk vilje, omfordele disse kvantaene for å gjenopprette en balansert fordeling av ressursene. Finnmarksmodellen var jo en omforent fordeling mellom flåtegruppene og datidens premisser, og den er i dag totalt utvannet.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt utviklingen som skisseres, er noe departementet og direktoratet har vært kjent med, er svaret enkelt og greit ja. Vi har flere ganger spilt inn problemstillinger om utviklingen, men vi oppfatter, som jeg nevnte tidligere, at byråkratiet, eller direktorat og departement, gjennom dispensasjoner driver med aktiv politikkstyring, sånn at man på en måte binder dere som politikere. Det er fryktelig uheldig. Takk.

Møtelederen: Da går vi videre til Kystfiskarlaget.

Otto Gregussen: Jeg vil tro du mente Fiskarlaget. Hvis jeg kan svare på spørsmålet om hvorvidt struktur var nødvendig: Jeg vil svare på den måten at jeg sier at strukturpolitikken som vi har gjennomført i Norge, faktisk har vært helt nødvendig for å få til både en tilfredsstillende lønnsomhet og god ressursforvaltning. Så kan man alltid diskutere om graden av medisinerer har vært for lav eller for høy, og så kan man vurdere ut fra de forskjellige situasjonene som oppstår på forskjellige tidspunkter.

Jeg tror nok – hvis vi ser det i dag – at resultatet vi ser i næringen, er vellykket. Så er det vel samtidig sånn at det går an å forstå at noen mente at det nå blir samlet for mange kvoter hos noen få. Men jeg vil minne om at dette ikke var en ordning som var noe form for pålegg. Det

var en mulighet for dem som så behov for det, til å slå sammen enda flere kvoter. Det var en ganske omfattende høring og politisk prosess for å få dette til. Men hovedkonklusjonen om at strukturordningen ble et nødvendig virkemiddel, den tror jeg står fast. Takk.

Møtelederen: Takk for det. Jeg har fremdeles godt med spørre på lista, så jeg gjentar det med korte spørsmål og svar. Svein Harberg, vær så god.

Svein Harberg (H): Jeg har et spørsmål til Norges Råfisklag. Det er jo slik i fiskeripolitikken at det er til dels motstridende politiske interesser og hensyn, og det er krevende å stå i. Men jeg opplever at noe som er veldig felles, er at en tar ut det potensialet som er i fisket. Du fra Norges Råfisklag sa at det er et betydelig potensial for kvalitetsforbedring, som jo igjen gir økt verdiskaping. Kan du si litt mer om hva som har hindret det? Er det noen av de tingene Riksrevisjonen påpeker, eller ligger det ansvaret et annet sted?

Møtelederen: Kystfiskerlaget.

Svein Harberg (H): Nei, det var til Råfisklaget.

Møtelederen: Råfisklaget, vær så god.

Svein Ove Haugland: Kvalitet er et krevende spørsmål, og det koker jo ned til at enkeltaktørene har et ansvar for hva de velger å fiske og levere, og også i industrien hva man velger å kjøpe og ikke minst eksportere ut i markedene. Samtidig er det viktig at systemene rundt næringen er sånn at de legger til rette for at det leveres best mulig kvalitet. Gjennomgående vil bedre kvalitet på råstoffet gjøre at vi blir mer konkurranse-dyktige i markedene, og at vi får bedre pris.

Riksrevisjonen har jo påpekt at det kan være elementer i strukturordningene som har gjort at noen fartøy kanskje har fått det for travelt i sesongene, og at det kan medføre at det går på bekostning av kvaliteten, altså at man blir mer kvantumsorientert enn kvalitetsorientert.

I tillegg mener vi, selv om dette er et individuelt ansvar for næringsutøverne, at næringen vil bli styrket av at vi har en tilsynsordning, som jeg nevnte i innledningen, hvor vi er ute og fungerer som rådgivere, veiledere, for å forbedre håndverket til den enkelte næringsaktør. Det har vi fått veldig gode tilbakemeldinger på, og vi ser at både fiskerne og fiskeindustrien strekker seg når de får tydelige råd om hvilken retning de bør bevege seg i på kvalitetsområdet. Takk.

Møtelederen: Bente Stein Mathisen, vær så god.

Bente Stein Mathisen (H): Takk. Jeg vil også takke for gode innledninger. Som det kommer fram i rapporten, er jo hovedfunnet at endringene i kvotesystemet alt-

så har bidratt til økt lønnsomhet i fiskeflåten. Samtidig, som flere har vært inne på, er det målkonflikter her ved at etablerte fiskeripolitiske prinsipper blir utfordret.

Jeg har spørsmål til Norges Fiskerlag. Jeg noterte meg noe her som dere var inne på. Dere var inne på dette med spredt eierskap og utfordringer rundt det. Kan dere si noe om hvilke utfordringer dere ser rundt det? Jeg noterte meg også noe om markedstilgangen til EU, som jeg ikke fikk ... Det bare hang litt i luften. Kan dere si noe om det?

Møtelederen: Det var til Fiskerlaget.

Otto Gregussen: Til dette med spredt eierskap mener vi at det er viktig både av praktiske hensyn og av legitimitetshensyn. Dette er jo folkets fisk, som fiskerne og industrien foredler og sender ut i markedet. Det at vi har et eierskap som består av både små og store båter og er spredt langs hele kysten, er et viktig legitimitetshensyn.

Når det gjelder markedsadgangen til EU, er det jo sånn at næringslivet generelt i Norge har sine forhold veldig i orden og er strukturert når det gjelder å selge produkter til EU, men fisk er altså unntatt dette. For mange fiskeslag øker tollene til EU jo mer man viderefører i Norge. Det gjør at markedsadgangen vår er dårligere enn vi ønsker.

Vi har en rekke ganger hatt anledning fra norsk side til å diskutere dette og foreta forbedringer, men det har altså ikke skjedd fordi vi da har måttet avveie andre norske interesser mot fiskerienes. Men for hele næringen vår er det avgjørende at vi får bedre markedsadgang for å kunne utnytte disse mulighetene bedre enn vi gjør i dag. Det kommer også til å være viktig overfor UK i framtiden. Takk.

Møtelederen: Vi har fremdeles mange spørsmål. Det neste kommer fra Nils T. Bjørke. Vær så god.

Nils T. Bjørke (Sp): Eg skal prøva å formulera meg litt betre overfor Fiskerlaget. Eg synest ikkje eg fekk svar. Riksrevisjonens rapport peikar jo på kva Stortinget har villa, og målsettingar som er sette. Eg nemnde desse tre overordna målsettingane. Det er vel ikkje tvil om at marknadsøkonomien kanskje er det som har overstyrt og vorte mest vellukka her, mens det distriktspolitiske omsynet og omsynet til lokalsamfunn, miljø og levande bygdesamfunn og industri i kystsamfunna har vorte skadelidande. Har ein ein kommentar til det?

Otto Gregussen: Ja, vi er jo enig i det representanten sier om at det er hensynet til markedet og økonomien som har vært det styrende. Men sånn ble det jo da fiskeritavtalen mellom Norges Fiskerlag og staten ble

oppsagt, og en måtte da fra fiskernes side få til tiltak som gjorde at man overlevde.

Det er heller ingen tvil om at politikken og utviklingen i samfunnet har gjort at en del fiskerisamfunn ikke ser ut sånn som de gjorde før, og at noen har hatt tilbakegang. Men det skyldes mange ting. Det skyldes, som Haugland sa, at du har en natur som gjør at fisken ikke er til stede til enhver tid, men også at samfunnet endrer seg. Muligheten til å få folk til å akseptere sysselsetting i perioder av året og ikke noe annet, er ikke lenger til stede. Det er vel både fiskeripolitikk og generell samfunnsutvikling som har gjort at vi har fått denne typen utvikling. Jeg tror ikke jeg kan svare noe mer presist på det.

Møtelederen: Leif Audun Sande, vær så god.

Leif Audun Sande (A): Rapporten viser ei utvikling der stadig flere kvoter er samla på færre hender og større båtar. Då kvotemeldinga vart behandla, så vedtok ein å endra den såkalla Finnmarksmodellen. Mitt spørsmål til begge, til Kystfiskarlaget og Fiskarlaget, er om vedtaket om å endra Finnmarksmodellen vil bidra til å endra at det vert stadig større eigarkonsentrasjon.

Og det andre er ...

Møtelederen: Jeg tror vi må begrense til ett spørsmål nå. Det er flere på lista, og vi begynner å få dårlig tid.

Da tar vi Fiskarlaget først, der er vi inne.

Otto Gregussen: Jeg oppfatter det vel ikke sånn at Stortinget har vedtatt at hele Finnmarksmodellen skal endres. Man har vel sagt at man skal gjøre en del endringer i hvorvidt man skal bruke hjemmelslengde eller faktisk lengde. Så jeg tror at Finnmarksmodellen vil overleve i en eller annen fasong. Det er utfordringer knyttet til det, og kanskje den spesielle utfordringen som mange er opptatt av, er at hvis man bruker lengde som parameter for å bestemme hva slags fiskebåt man skal bygge, så får man av og til litt uheldige virkninger, at båter ikke blir så sjøegnet som man ellers ønsker. Men det er vi jo i en prosess med å se på. Vi har leid SINTEF Ocean til å se på om det går an å finne andre parametere for å gjøre dette på en mer framtidsrettet måte, men det svaret har vi ikke.

Møtelederen: Da var det Kystfiskarlaget.

Tom Vegar Kiil For å svare på spørsmålet om Finnmarksmodellen blir endret, så er jo svaret ja. Finnmarksmodellen var opprettet for å ha en balansert flåte, altså en flåte på et større spektrum: Du skal ha små båter som har et visst kvantum av totalkvoten, og så har du litt større båter som har ett kvantum, og så har du store båter som har sitt kvantum.

Det som ble gjort nå, i behandlingen av den kvotemeldingen, er at man vedtar å flytte kvantum fra mindre båter og oppover i hele systemet, ikke bare fra de aller minste og til dem som er litt større, men også fra dem som er litt større til de aller største. Resultatet der ser man jo på stor kyst, som i dag sitter på nesten 50 pst. av kystflåtens kvoter, som er i dag på det som det vi omtaler som en havgående flåte – og da med kystfiskekvote. Så Finnmarksmodellen er utradert. Her må vi ta et steg tilbake og få fordelt ressursene slik de skal fordeles.

Møtelederen: Et veldig kort spørsmål fra Freddy André Øvstegård før saksordføreren får siste spørsmål. Vær så god.

Freddy André Øvstegård (SV): Jeg har et raskt oppfølgingsspørsmål til Fiskarlaget, og det er om dere mener at struktureringen av flåtene har gått for langt, eller for fort.

Otto Gregussen: Det er veldig vanskelig å svare på. Dette er jo på en måte rederienes frie valg, hvor mange kvoter man ønsker å samle på én hånd. Og i gode tider, med gode framtidsutsikter, kan man skjønne at man samler mange. Og likedan: De som ønsker fornyelse og skal gjøre nyinvesteringer, og som ser at det kvotegrunnlaget man har, ikke er tilstrekkelig for å forsvare investeringene, ønsker å skaffe et bedre kvotegrunnlag. Men hva som er riktig, og hva som er en perfekt dimensjonering, det tror jeg er veldig vanskelig å svare på.

Møtelederen: Da kommer siste spørsmål fra saksordføreren. Horne, vær så god.

Solveig Horne (FrP): Takk skal du ha, leder. Jeg har spørsmål til Norges Fiskarlag angående disse funnene som vi har: Kan dere svare ganske kort på hvilke av disse funnene til Riksrevisjonen dere er uenig i, hvis det er noen av dem? Så kunne jeg også tenke meg å stille spørsmålet om det stemmer at det er flere punkter som Riksrevisjonen nå har pekt ut – om dere mener at de ble drøftet og faktisk avklart i behandlingen av kvotemeldingen?

Otto Gregussen: Vi synes at Riksrevisjonens rapport er veldig god og grundig og har ikke funnet noen feil som vi finner noen grunn til å peke på.

Når det gjelder spørsmålet knyttet til kvotemeldingen, tror jeg nok kanskje at det viktigste for oss er å si at vi har nå fått en melding, vi har fått en behandling i Stortinget, og nå forventer vi at det blir konkrete forslag fra regjeringens side om hvordan dette skal følges opp. Og så håper vi jo at det i den prosessen blir tatt tilstrekkelig hensyn til det behovet som Riksrevisjonen har påpekt, at ting skal være tilstrekkelig utredet før det settes i verk.

Som jeg sa innledningsvis, er det jo ganske mange ting som vi oppfatter som usikkert etter Stortingets behandling av kvotemeldingen, og Stortinget har jo gitt relativt klare signaler til regjeringen om hva man skal komme tilbake med, og hvordan man skal komme tilbake med det. Så vi ser fram til det og ser fram til å delta i den debatten.

Møtelederen: Takk for det, og takk til alle sammen for gode bidrag. Vi har bidratt til både å redusere smittefare og redusere CO₂-utslipp – og fått gode innspill til vår behandling av Riksrevisjonens rapport. Jeg registrerer at det på veggen rett bak Gregussen i Fiskarlaget står «nød». Jeg regner med at det ikke er et signal som skal sendes til oss, men vi tar imot de signalene vi har fått fra dere. Og hvis det nå skulle være slik at dere synes vi burde stilt noen andre spørsmål, at det er noe ytterligere dere har lyst til å informere oss om, så tar vi selvfølgelig også gjerne imot skriftlige innspill.

Så hjertelig takk til alle tre! Vi starter høringen igjen kl. 10.10.

Høringen ble gjenopptatt kl. 10.10.

*Høring med Sjømat Norge, Sjømatbedriftene,
Arena Fish 365 og Sjømatklyngen Senja*

Møtelederen: Da er vi klare til å starte opp igjen. Jeg ønsker velkommen til Sjømat Norge, Sjømatbedriftene, Arena Fish 365 og Sjømatklyngen Senja. Hver av dere skal få 5 minutter til innledning, og etter innledningen blir det spørsmål fra komiteen i en åpen runde på 25 minutter. Blir det tid til det, får dere ordet til en kort oppsummering til slutt. Det er viktig for lyden, nå som vi sitter litt hver for oss, at vi husker på å ha mikrofonen på når vi snakker, og av når vi ikke snakker. Jeg sier fra når det er 30 sekunder igjen av taletida.

Da gir jeg først ordet til Sjømat Norge. Dere er representert med administrerende direktør Geir Ove Ystmark og direktør for industri og handel, Sverre Johansen. Det er Geir Ove Ystmark som skal holde innledningen, har jeg forstått. Vær så god – du har inntil 5 minutter.

Geir Ove Ystmark: Sjømat Norge mener at Riksrevisjonen har pekt på viktige problemer knyttet til fiskeripolitikken. Det er laget en grundig rapport med gode analyser og mange interessante funn og tall.

Det er helt åpenbart at strukturpolitikken har ført til en flåte som er bedre tilpasset ressursgrunnlaget, og det er også åpenbart at det har bidratt til å øke lønnsomheten i flåten, men vi opplever også at struktureringen har bidratt til å presse kvotene oppover mot større fartøy, og at vi har fått et mer konsentrert eierskap i fiskeflå-

ten. Det er riktig, som det påpekes i rapporten, at fiskeindustrien har økt investeringene i minoritetsandeler i fiskefartøy. Det skyldes ikke minst at det er et av de få virkemidlene industrien har for å sikre seg råvarer, og at det kan være et trekk for å sikre at fartøyer og kvoter blir i lokalsamfunnet og dermed sikrer leveranser lokalt.

Riksrevisjonen påpeker at prinsippet om en fiskereid flåte gradvis har blitt undergravd gjennom at fartøy med kvoter i mindre grad eies av registrerte fiskere, og har da særlig vist til innslaget av minoritetsaksjonærer. Men det rapporten ikke like tydelig peker på, er at det samtidig har foregått en betydelig utvikling i retning av at vi har fått en økende andel av administrative redere i fiskerinæringen, og at fiskerne har endret karakter fra å være fiskere til å være industrielle aktører. Det er minst like viktig å fokusere på som utviklingen i minoritetsandelene.

Strukturendringene har ført til en sterk maktforskyvning internt i verdikjedene med uheldige konsekvenser for landsiden, som Sjømat Norge representerer i denne sammenhengen. Mens det stadig blir færre fartøy, opprettholdes i større grad antallet fiskeindustribedrifter som kjøper fisk. Ikke sjelden ser vi at det brukes offentlige virkemidler – som kommunale næringsfond, føringstilskudd og andre virkemidler – for å opprettholde en høy kapasitet på landsiden. Det innebærer et konkurransepress om stadig færre og større landinger fra en flåte som har blitt strukturert.

Vi må også legge til at førstehåndsomsetningen, altså handelen av fisk mellom kjøper og fisker, er regulert av fiskesalgslagsloven, som gir den ene parten, fiskerne, monopolrettigheter og mulighet til å styre vilkårene for handelen. Det handler om salgsvilkår, garantier, minstepriser og en rekke andre forhold som er knyttet til omsetning av fisk, og som gir en ytterligere ubalanse mellom fiskerne og landindustrien i handelen. Resultatet er at fiskeindustrien har fått en svak forhandlingsposisjon mot fiskeflåten. Det har blitt lav avkastning og dermed også dårligere forutsetninger for nødvendige investeringer og modernisering. Det svekker industrien, stikk i strid med de politiske målsettingene om økt bearbeiding i Norge.

Det er derfor behov for å gjøre tiltak som skaper bedre harmoni i verdikjeden, og som gjør at vi kan få en fiskeindustri som har kraft til å modernisere seg. Vi ser også sammenheng mellom den pressede situasjonen for fiskeindustrien og de utfordringene vi har på ressurskontrollen, spesielt i forhold til ferskfisklandingen i Råfisklagetets distrikt. Etter vår vurdering er det nødvendig å stille strenge krav til både fiskefartøyene og fiskebrukene sånn at vi får like konkurransevilkår, og at det er den legale handelen som styrer i næringen.

Det må i langt større grad utarbeides en fiskeripolitikk som tar hensyn til hele verdikjeden, og ikke bare en

fiskeflåtepolitikk som vi i praksis har hatt de siste tiårene. Struktur på sjø og land henger sammen, og de valg som gjøres av og i fiskeflåten, har stor betydning for landindustriens muligheter. Det er et politisk ansvar. Det er fullt mulig å få til mer bearbeiding og sikre at vi får flere trygge arbeidsplasser og større verdiskaping av våre felles ressurser, men det kommer ikke av seg selv.

Det er et konkret tiltak som Riksrevisjonen anbefaler å innføre, og som vi støtter. Det er å innføre eierskapsbegrensninger også i kystfiskeflåten, slik vi har hatt det i havfiskeflåten i mange år. Vi mener i tillegg at det er viktig å få på plass en nøytral arena for omsetning av fisk, særlig tatt i betraktning den maktforskyvning som har skjedd i verdikjeden, hvor vi i dag har en mer avmektig fiskeindustri som trenger en nøytral arena, og ikke en arena eid av den ene aktøren.

Møtelederen: Da er det et halvt minutt igjen.

Geir Ove Ystmark: Dagens holdninger, hvor vi får færre rederier som eier og kontrollerer førsteomsetningen, må revurderes, sånn at vi får på plass en nøytral markedsplass.

Jeg vil avslutte med å si at det er helt nødvendig at vi i fiskeripolitikken i langt større grad tar hensyn til landindustrien og det å få til en lønnsom bearbeiding i Norge og det å skape harmoni mellom strukturen på flåten og landsiden.

Møtelederen: Takk skal du ha. Da går vi videre til Sjømatbedriftene, og der er det administrerende direktør Robert Eriksson som skal presentere deres syn. Du har med sentralstyremedlem Tommy Torvanger. Velkommen til dere begge to. Du har også inntil 5 minutter til disposisjon, vær så god.

Robert Eriksson: Takk, komitéleder. Jeg skal bare takke for invitasjonen, og så skal Tommy Torvanger ta oss gjennom det som er våre synspunkter på saken.

Tommy Torvanger: På det overordna nivået meiner Sjømatbedriftene at det viktigaste rett og slett er at regjeringa må følgje opp dei vedtaka som det no er brei einigheit om, jamfør Stortingets behandling av kvotemeldinga. På dei områda der ein openbert treng ytterlegare konsekvensutgreiing, må ein behandle desse i eit eige løp. Det er veldig viktig no at vi skapar nødvendig føreseielegheit for næringa, og får gjennomført behandlinga av kvotemeldinga.

Politikken må gjenspeile føreseielegheit, og ressursfordelinga mellom gruppene må ligge fast. Vidare meiner vi det er viktig at ein i framtida gjer ei nærare vurdering og konsekvensutgreiing av korleis politiske endringar av rammevilkår for fangstleddet påverkar aktiviteten på land. Her er vi heilt på linje med Sjømat

Norge. Det er veldig viktig at dei politiske rammevilkåra heng saman og legg til rette for tilstrekkeleg lønsemd på både sjø og land.

Sjømatbedriftene vil be regjeringa gå gjennom dagens praktisering av dei ulike dispensasjonsregelverka. Dette gjeld spesielt i forbindelse med korleis kvotar er vortne flytta rundt omkring innanfor kystflåten, og den lite oversiktlege situasjonen vi ser er på den sida i dag.

Meir konkret: Eigarskapet til fartøy med kvotar er konsentrert på færre hender. På bakgrunn av utviklinga på eigarsida i kystfiskeflåten og med tanke på framtidig stabilitet er vi i Sjømatbedriftene for at ein set inn tiltak, altså tak for maks tillate eigarskap i kystflåten.

Flåtestrukturen er mindre variert. Fartøya er større og færre. Vi meiner det er viktig med ein differensiert flåte for å vareta alle omsyn innanfor fiskerinæringa. Den differensierte flåten og landindustrien er gjensidig avhengige av kvarandre. Vi trur det er store moglegheit for å auke verdiskapinga i første hand, og at det heng saman med korleis ein lykkast i resten av verdikjeda. Vi er kjende med Stortingets vedtak om å gå bort frå heimslengde og erstatte dette med faktisk lengde, og vidare at kvotar vert erstatta med fiskeriløyve. Dette er endringar Sjømatbedriftene støtta opp om i behandlinga av kvotemeldinga.

I Sjømatbedriftene vil vi gjerne understreke viktigheta av innretninga av endringane, at vi varetek behova til landindustrien i større grad enn i dag, og at vi får på plass eit system som medfører fast tildelt mengde fisk per fartøy, altså faste fartøykvotar, mindre overreguleringar, bonusar, ordningar etc., og mest mogleg faste kvotar for alle fartøy. Det gjev større føreseielegheit for alle ledd i verdikjeda.

Utanlandsk eigarskap i fiskeflåten er aukande, men framleis lågt. Her er det i havfiskeflåten i dag avgrensingar, og for flåten over 15 meter eit maks utanlandsk eigarskap på 60 pst. Dette meiner vi bør innførast også for båtar under 15 meter. Det må vere lik praktisering av nasjonalitetskravet i alle flåtegrupper.

Auka kvoteprisar gjer det vanskeleg å rekruttere nye fiskarar. Her kjenner vi oss ikkje igjen i Riksrevisjonens beskriving om at det er vanskeleg å rekruttere til fiskaryrket. Utifrå våre erfaringar har det aldri vore betre rekruttering til fiskaryrket enn i dag, og det har aldri vore lettare å kome seg inn og verte fiskar enn det det er i dag. Vi er einige i at det må vere eit langsiktig fokus på rekruttering til næringa, og at ein må evne å setje i verk tiltak som kan bidra til god rekruttering på både kort og lang sikt, men det er viktig at ein ikkje set i verk tiltak som gjer det mindre lønsamt og dermed mindre attraktivt å drive fiske.

Så seier Riksrevisjonen at endringar i den minste kystflåten har negative konsekvensar for kystsamfunn.

Det viktige premissen her er at for å sikre fiskeriaktivitet i kommunar som er avhengige av det, er det viktig at den kystnære fiskeflåten leverer råstoff kontinuerleg, heile året, til anlegg på land. Dette er også viktig for heilårlege arbeidsplassar. Og på den bakgrunn er det avgjerande at fordeling av ressursane mellom dei ulike fartøystørrelsane ligg fast, at ein har føreseielegheit rundt dette. Vi vil ikkje løyse problemet med å overføre meir fisk til ein mindre flåte.

Møtelederen: Da er det et halvt minutt igjen.

Tommy Torvanger: Sjømatbedriftene meiner at det må vere slik at mest mogleg av norsk sjømat vert foredla i Noreg før han vert eksportert. Det vil auke verdien og skape større ringverknader.

Vi vil òg påpeike viktigheita av at ein finn gode tiltak som stimulerer den minste delen av flåten til å fiske kvotane på fleire artar enn berre torsk. Evner ein å finne ordningar som gjer at denne delen av flåten fiskar på fleire artar, vil det også bidra svært positivt for den landbaserte industrien.

Møtelederen: Takk skal du ha. Da skal vi gå vidare til Arena Fish 365. Er dere i kontakt med oss nå?

– Det er de ikke. Da tar vi først Sjømatklyngen Senja. Så ser vi om vi får kontakt med Arena Fish 365 etterpå.

Høring med Sjømatklyngen Senja

Møtelederen: Sjømatklyngen Senja er representert ved styreleder Egil Johansen. Du har med daglig leder, Thomas Bartholdsen, som bisitter. Velkomne skal dere være. Dere har inntil 5 minutter. Vær så god.

Egil Johansen: God dag.

Her på Senja husker mange tilbake til da fiskeriminister Ludvigsen under Husøydagene la fram opplegget for strukturen i kystfiskeflåten. Det ble vist fram fiskefartøy, hvor den ene kjøpte opp den andre for å få større grunnlag selv. Det var noe høytidelig over det hele. Stortinget hadde staket ut en ny kurs for oss på kysten. Vi forsto sakens kjerne fra starten: Noen måtte bort for at de gjenværende skulle bli lønnsomme.

Når man skal si noe om disse strukturordningene, er det viktig at man husker bakteppet for det hele. Både våre myndigheter og internasjonale regler hadde gitt næringen klar beskjed: Flåten måtte bli lønnsom. Det var ikke lenger aktuelt – eller lovlig – med offentlige subsidier. Støtteavtalen over statsbudsjettet ville kanskje ha tilsvart over 15 milliarder i dagens kroneverdi.

Vi hadde prøvd tidligere med kondemneringsmidler, altså en løsning der staten kjøpte ut overkapasitet. Det var dyrt for det offentlige, og i tillegg gikk det for sakte. Så uansett hva man måtte mene om strukturordnin-

gen som prinsipp – man kan si at det er den sterkeste rett osv. – så var det den løsningen som ble valgt, og som vi i sjømatnæringen måtte forholde oss til. Den ene delen av fasiten føler vi oss sikre på. Lønnsomheten økte for de gjenværende aktørene. Det ligger i dag mulighet for gode lotter som fisker, og det er økonomi for rederiene til å fornye flåten.

Finnmarksmodellen deler kystflåten i fire grupper. Vi erkjenner at gjennom de 17 årene som ordningen har eksistert, har det ikke vært vannrette skott mellom de fire gruppene. Det er fartøy som er blitt bygd litt lenger eller skiftet ut med et større fartøy, og på den måten er kvoter gradvis og over lang tid flyttet oppover i de fire nevnte gruppene. Fordelingen mellom de gruppene er i dag ikke det samme som de var fra starten av. Så i Sjømatklyngen Senja er vi fornøyd med at det i den kvotemeldingen som ble vedtatt i Stortinget i år, er satt en stopper for denne utglidningen, og at gruppene blir låst fast. Det må framover nå være samsvar mellom lengde på fartøy og hjemmelslengde på kvoter innenfor hver gruppe. Det er lett å peke på hvem som har godkjent denne flyttingen oppover i gruppene, men vi tillater oss å nevne at det vil koste masse dersom staten skal kjøpe ut noe igjen for å gi det til andre aktører enn dem som innehar kvoten i dag.

Det er et prinsipp som heter «nærhet gir rett», og vi kan ha en lang debatt om det, men næringen ble bedt av Stortinget om å kjøpe ut naboen for å få større grunnlag selv.

Også på Senja ser vi fiskevær hvor aktørene har kjøpt seg opp, og andre der flertallet har solgt seg ut. Det er en helt logisk konsekvens av ordningen at dette skjer. Det får i neste omgang betydning for fiskebruk, butikk, skoler osv., i positiv og i negativ forstand.

Den enkelte aktør har betalt dyrt for sine rettigheter, og i de fleste tilfellene har effekten blitt oppnådd. Vi legger i hvert fall merke til at det nå er veldig god søkning til blå linje på videregående skole, og vi er ikke i tvil om at det henger sammen med gode arbeids- og avlønnsordninger.

Det trekkes fram mange problemstillinger i Riksrevisjonens rapport. I vårt miljø ser vi at de fiskebåtrederne som var mest skeptisk til ordningen i starten, ble hengende etter. Eierskapet er blitt konsentrert på færre hender, nettopp fordi det måtte bli slik. Vi kan ikke trekke noen annen konklusjon enn at Stortingets flertall ønsket det sånn. Økte kvotepriser har ikke gjort det vanskeligere å rekruttere nye fiskere. Med en klar målsetting om at det skulle bli færre aktører, vil noen hevde at det har blitt vanskeligere å komme inn i næringen som fartøyeier. Vi kan bare konstatere at det var vanskelig også før struktureringen, fordi lønnsomheten var så

svak. Næringens tillit i finansvesenet er en grunnleggende forutsetning.

Alt henger sammen med alt, ble det sagt en gang av en norsk politiker. Her fra Senja vil vi bare påpeke behovet for forutsigbarhet og avklaring. I Sjømatklyngen Senja framhever vi alltid at det største mangfoldet i hele Norges sjømatnæring finnes akkurat her – reker, pelagisk, hvitfisk og laks, sjarker, kystbåter og trålere. Alle selskap er representert.

Møtelederen: Det er et halvt minutt igjen.

Egil Johansen: Det var en del forhold som ikke ble avklart i den siste stortingsmeldingen. Det tjener eksempelvis ingen at vi har diskutert trålerne leveringsforpliktelser i snart 30 år. Vi tar det med bare for å vise at vi er mer opptatt av forutsigbarhet og avklaringer enn debatt om hvilke feil som ble gjort i tidligere tider. Riksrevisoren selv var kanskje den som fikk sagt det på en god måte i et intervju etter framleggelsen av den rapporten som vi diskuterer i dag: Det er vanskelig å få tannkremen tilbake i tuben.

Møtelederen: Da var tiden ute. Takk skal du ha.

Høring med Arena Fish 365

Møtelederen: Har vi da med oss Arena Fish 365? Jeg har oppfattet det sånn at vi skal ha dere med på back-upløsningen, som er telefon. Kan Arena Fish høre meg?

Ørjan Nergaard: Ja da, vi hører deg. Det er litt tekniske utfordringer her, men nå er vi på.

Møtelederen: Det er fint. Da ser vi på bildet av et telefonrør på veggen, og så får vi høre hva du har å si, Ørjan Nergaard. Du har med deg styremedlem Frank Kristiansen. Vær så god.

Ørjan Nergaard: Takk skal du ha. Ørjan Nergaard her, styreleder i Arena Fish 365. Jeg har med meg Frank, som er min gode venn og også daglig leder på Båtsfjordbruket, en av Norges mest moderne filetfabrikker.

Jeg vil få sagt først at denne rapporten fra Riksrevisjonen er en veldig god rapport, og så er vi veldig fornøyde med at den også har fått med seg landindustrien og de behovene som landindustrien har. Man snakker ofte mye om flåteleddet. Nå sies det at norsk sjømat går godt. Det er jo en sannhet med modifikasjoner. Laks går veldig bra, flåteleddet går veldig bra, mens bearbeidingsbiten har store utfordringer, og spesielt filetnæringen.

AS Norge lykkes ikke med å skape de lønnsomme helårslige industriarbeidsplassene. Man har veldig stort sesongpreg, og det er noe man ønsker seg mer og mer bort fra. Det er noen få store aktører som driver helårslig,

men de er i stor grad drevet av plikter, altså trålerne til Lerøy Havfisk, og en del laksepenger, som er inne, og det er jo bra i seg selv.

Vi ser at de nyeste etableringene som har vært, Primex og Arne Hjeltnes i Mehamn, ikke har lyktes og har store, store utfordringer med rett og slett å overleve. En stor grunn der er selvfølgelig at de ikke har råstoff tilgjengelig for å kunne drifte hele året. Vi lander for mye av råstoffet vårt på for kort tid. Det er utfordringen. Det vil si at vi kan da ikke skape helårslige industriarbeidsplasser, og ergo derfor ikke sikre den bosettingen som vi ønsker å sikre langs kysten.

Riksrevisjonen påpeker jo selv at det er ordninger man har mulighet til å bruke, bl.a. levendebonus, at man flytter fisk ut av den hardeste vintersesongen, og ferskfiskordningen. Ferskfiskordningen skal da fungere i andre halvår og er en bonusordning for å sikre at landindustrien får råstoff. Jeg må få påpeke at dette er en ordning for industrien, og ikke for flåten.

Det er en del fagrappporter, bl.a. fra Nofima og BDO, som viser at disse ordningene fungerer. Så er det sånn at den BDO-rapporten viser at fisk i andre halvår øker inn-tjeningen til AS Norge med 10 kr per kilo. Det er fordi man bearbeider og bruker flere hender på den fisken, i stedet for å sende den ut ubearbeidet. Ferskfiskordningen sikrer altså sysselsetting i Nord-Norge. Lofotprodukt, som har en fabrikk på Gravdal, har 100 ansatte, helårslig drift, og i andre halvår baserer de hele sin drift på råstoff fra Finnmark og fra ferskfiskordningen.

Man snakker ofte om ny teknologi for å ta hjem produksjonen. Det er dyrt å jobbe i Norge, det er dyrt å ha ansatte fra Norge, så vi er nødt til å ha ny teknologi. Flåteleddet, og da spesielt den store flåten, har investert i ny teknologi, og vi har verdens mest moderne flåte. De er avhengige av drift hele året. Det samme er industrien nødt til å få til for å regne hjem disse store investeringene i flerehundremillionersklassen.

Vi er nødt til å ta grep, vi er nødt til å ta styring. Ferskfiskordningen er en god ordning, som departementet forvalter på en mindre god måte. Det kommer også fram i Riksrevisjonens rapport. Man velger altså å si at andre halvår har oppstart i april, fordi man skal tekkes enkelte aktører langs kysten, og det betyr da en stopp i november. Når man stopper i november – mens vi andre gleder oss til å få halv skatt på siste lønningen før jul – får altså flere hundre industriarbeidere på kysten halv lønn. Sånn kan vi ikke ha det.

For at vi skal kunne levere til et krevende marked, er vi nødt til å ha fisk 365 dager i året. For å kunne regne hjem disse store, tunge investeringene i ny teknologi, må vi ha råstoff 365 dager i året. Og for at folk skal kunne bo og leve på kysten i dette fantastiske landet, er vi nødt til å ha fisk 365 dager i året.

Det var, kort, det jeg hadde så langt. Jeg holdt meg godt innenfor tiden – jeg ble usikker på hvor lang tid vi hadde.

Møtelederen: Ja, du hadde et halvt minutt å gå på, men jeg er redd tida kommer til å gå fort når vi kommer til spørsmål, for det er fire deltakere, og det er mange som har spørsmål.

Vi har en spørsmålsrunde nå på 25 minutter, og vi starter naturlig nok med sakens ordfører, som er Solveig Horne, fra Fremskrittspartiet – vær så god.

Solveig Horne (FrP): Takk skal du ha, leder, og takk for gode innledninger. Jeg skal prøve å fatte meg i kort-het.

En stadig mindre andel av fangsten bearbeides i Norge, og jeg har et spørsmål til Sjømat Norge om hvilke tiltak, eller virkemidler, som da bør vurderes for å skape en samfunnsøkonomisk lønnsomhet, og at næringen i større grad bidrar til sysselsetting og bosetting i kystkommunene. Hva er det som skal til for at flere skal lande den, at fangsten skal bearbeides i Norge?

Så har jeg et spørsmål til sjømatnæringen, for de var inne på det med eierskapsbegrensninger. Hvis det blir innført eierskapsbegrensninger i kystflåten, hva vil dette resultere i?

Så et spørsmål som alle sammen kan få svare på. I dag er det sånn at industrien bare kan være minoritets-eiere i fiskefartøy, men det er ikke noen begrensninger for fiskeflåtens eierskap i fiskeindustrien. Burde det vært åpnet for at fiskeindustrien også skulle hatt eierskapet i fiskeflåten?

Møtelederen: Ja, da var det spørsmål til flere. Hvem vil du ha svar fra først, Solveig?

Solveig Horne (FrP): Jeg kan begynne med Sjømat Norge.

Møtelederen: Sjømat Norge – vær så god.

Sverre Johansen: Sverre Johansen her, fra Sjømat Norge. Jeg kan kanskje prøve å svare. Spørsmålet fra Horne er omfattende, så jeg får bruke tiden her til å gi noen korte svar. Det handler delvis om tilgang på råstoff. Det er på en måte nøkkelsvaret, å ha råstoff å jobbe med som er av god kvalitet, og som er levert i henhold til det som er industriens behov. Det er ganske avhengig av hva slags type produksjon som skal foregå, men råstofftilgang og råstoffkvalitet er to viktige nøkkelfaktorer. Ellers har det vært nevnt investeringer i moderne teknologi for å opprettholde konkurransekraften og styrke den, og i tillegg har vi spørsmål som går på markedsadgang, som også er utrolig viktig.

Så nevnte også representanten Horne eierskapsbegrensninger. Jeg tror Ystmark var inne på det i sitt innlegg. Det vi ser i dag, er at vi ikke har noen eierskapsbegrensninger i kystfiskeflåten, og vi mener det er riktig å få det på plass. Det har vi i havfiskeflåten og har hatt det i mange tiår, og vi mener det er et fornuftig tiltak for på en måte å være en buffer mot for stor eierskapskonsentrasjon. Så vi er mer forundret over at det ikke er kommet, enn hvorfor det skal være.

Jeg tror kanskje det kan være de første tentative svarene der, så kan vi heller komme tilbake senere. Takk.

Geir Ove Ystmark: Representanten Horne hadde også et spørsmål om minoritets-eierskap og muligheten for å ha likhet mellom fiskere som kan integrere seg utover i verdikjeden, versus industri som ikke har den samme adgangen. Prinsipielt mener Sjømat Norge at man bør ha den samme anledningen. Vi er samtidig klar over at deltakerloven står sterkt, så vi har vårt fokus på å sørge for å få gode salgsarenaer som skaper nøytralitet i salget mellom fisker og kjøper, og tror at det å få på plass nøytralitet i salgslagslovgivningen er det som nå må på bordet i den videre diskusjonen. Takk.

Møtelederen: Var det da flere som skulle si noe? Nei, da går vi videre til neste spørsmål, som er fra Leif Audun Sande – vær så god. Nå må jeg be om korte, konkrete spørsmål og korte svar.

Tommy Torvanger: Eg trur vi vart spurde òg, at sjømatnæringa vart spurd om eigarskapsavgrensing. Er det korrekt? Sjømatbedriftene?

Møtelederen: Ja, Horne nikker, så da får du også tid til et kort svar.

Tommy Torvanger: Ja, når det gjeld eigarskapsavgrensingar på kystflåten, vil eg seie at det eigentleg er ein sikkerheitsmekanisme. I dag er det ikkje eit problem, men det er ei utvikling som går veldig fort, og eg trur det med omsyn til føre-var-prinsippet er viktig at ein nedfeller eigarskapsavgrensinga før det vert eit reelt problem.

Så er det opningar for eigarskap for industrien i flåten. Det trur eg kan vere fornuftig og noko som vil kome, og det er òg ein god måte å sikre heilårleg tilgang på råstoff for industrien på, rett og slett å kunne sikre seg kvotar og båtar som kan fiske heile året. Der er f.eks. selskapet som eg representerer, gjennom Nergård, eit eksempel på dette. Vi har jobba heilt sidan 1980-talet med å sikre oss kvoterettar og sit i dag på ein flåte som kan fiske og levere til industrien heile året.

Møtelederen: Takk skal du ha.

Vi ser av og til et telefonrør på skjermen her. Betyr det at Arena Fish 365 også ønsker å gi en kort kommentar?

Ørjan Nergaard: Ja, en kort kommentar fra oss når det gjelder eierskap: Når det gjelder eierskap i flåten, er det sann at vi mener at industrien ikke bør eie flåten, men likeledes må heller ikke flåten eie landindustrien. Vi skjønner rett og slett ikke forskjellen på det. Så enten må man – det må være en likhet her, i hvert fall.

Så er vi der at når det gjelder å sikre helårlig tilgang på råstoff, som Tommy er inne på, mener vi at bonus- og gulrotsystemet fungerer aller, aller best. Takk.

Møtelederen: Da går vi til Leif Audun Sande – vær så god.

Leif Audun Sande (A): Rapporten fra Riksrevisjonen viser tydeleg til ein nedgang i fiskeriaktivitetar i kystsamfunnet, spesielt i fiskeriindustrien. Då har eg eit veldig konkret spørsmål: Kunne Sjømat Norge og Sjømatbedriftene nemnt dei tre tinga som står øvst på deira liste for å få gjort endringar i dette her for å få snudd utviklinga, og kan eit føringstilskot vera ein del av dette her, viss ein skal få snudd utviklinga?

Møtelederen: Da går vi til Sjømat Norge først. Ystmark, vær så god.

Geir Ove Ystmark: Vi ser ikke på føringstilskudd som det mest sentrale virkemidlet, tvert imot er vel føringstilskuddene også med på å bidra til en overkapasitet på landsiden, slik at vi ikke får den samme struktureringen der som på sjøsiden. De viktigste tiltakene er for det første at man får en harmoni i salget mellom kjøper og selger, og at vi får på plass en nøytral omsetningsarena. Da må vi gjøre endringer i fiskesalgslagslovens utøvelse. I dag er det den ene parten, som allerede gjennom struktureringen har fått betydelig økt makt, som har den sterke makt i kjøpsprosessen. Dernest tror vi det er viktig å få på plass en kapasitetstilpasning på land på lik linje med på sjøen. Det er ingen tvil om at vi i dag får en overkapasitet i kjøpet, som svekker industrien som aktør. Der er det begrenset med virkemidler i forhold til konkurranselovreguleringen som kan settes inn, men man kan i alle fall slutte å bruke så mye offentlige virkemidler på å reetablere bedriftene når de blir nedlagt.

Så tror vi det er viktig å føre en politikk som skaper mest mulig verdikjedefokus mellom land og sjø, og som skaper en mer normalisering av forretningsvilkårene på det området.

Jeg vet ikke om Sverre Johansen har noe å legge til.

Sverre Johansen: Helt kort: Det handler jo igjen om råstofftilgang, hvordan fiskeri utføres, hvordan leve-

ringsmønsteret er, og hva slags råstoffkvalitet som kommer på land.

Møtelederen: Takk. Da går vi videre til neste spørsmål. Bente Stein Mathisen, vær så god.

Tommy Torvanger: Unnskyld, meg – du gløymde oss igjen. Spørsmålet gjekk til Sjømatbedriftene også.

Møtelederen]: Ja, unnskyld.

Tommy Torvanger: Når det gjeld føringstilskot, trur eg vi kan seie eit klart og tydeleg nei. Når det gjeld tre sentrale ting, faste kvotar på fartøy og det som er innført no med fleksibilitet over årsskiftet, at ein kan setje igjen inntil 10 pst. til neste år viss ein ikkje vert ferdig med kvota: Gjev ein fiskaren føreseielegheit for kva kvote han har, vil ein sjå at dei kan tilpasse fisket betre utover året etter kva som er mest lønsamt, når industrien vil ha fisken, og når det er fornuftig å fiske. Vi ser det også på pelagisk side, på sild og makrell, der det har vorte mykje betre vilkår etter at ein fekk innført den fleksibiliteten.

Eg har òg eit hjartesukk oppi denne debatten, eg ser allereie at vi er på tur til å vende inn i ein torskedebatt. Norsk villfisknæring er mykje, mykje meir enn torsk. Og ein av nøklane for at vi skal oppnå lønsemd på landsida, er at fiskeflåten også får fokus på at dei må fiske andre ting enn torsk. Kystflåten har enorme mengder med hyse og sei som ikkje vert fiska, spesielt blant den minste flåten. Dei har fått tilført så store mengder torsk dei seinare åra at fokuset vert utelukkande på torsk, ikkje på andre artar. Det er litt av premissen det er snakk om, for den minste flåten er så viktig for kysten. Den premissen som ligg til grunn der, er at den minste flåten driv heile året på ulike fiskeslag, og leverer. Vi ser i større og større grad at fleire og fleire båtar fiskar torsk og ingenting anna. Det må det verte slutt på. Får du ein kvote, må du ha plikt til å prøve å fiske han. Det trur vi er det viktigaste, og då vil det kunne verte mykje større råstoffmengder tilgjengeleg for den norske industrien. Det trur vi er det aller viktigaste.

Møtelederen: Takk skal du ha. Da fikk vi jo høre ...

Robert Eriksson: Komiteleder: Bare en kort kommentar, 20 sekunder fra min side, for å unngå en åpenbar misforståelse: Sjømatbedriftene har historisk og tradisjonelt sett sagt at en riktig bruk av føringstilskuddet kan være et godt virkemiddel i enkelte sammenhenger. Men som Tommy sier, er ikke det det saliggjørende som vil endre på dette. Hovedpoenget er nettopp at man fisker på de fiskeslagene som er til rådighet, for å få en større og mer helårlig leveranse. Det er det som er

det viktigste, at man faktisk ikke fisker bare på torsk, men også bruker de andre artene og fisker mer på dem.

Møtelederen: Takk til Eriksson også.

Da går vi videre til neste spørsmål, fra Bente Stein Mathisen. Vær så god.

Bente Stein Mathisen (H): Takk for det.

Det er jo flere av dere nå som har snakket om tilgangen på råstoffet, på fisken, og Arena Fish 365 var tydelige på at man må ha fisk 365 dager i året, så man kan få til helårlig virksomheter, og ikke bare sesongbaserte virksomheter. Derfor har jeg et spørsmål: Bør det åpnes opp for at fiskeindustrien kanskje også får anledning til å kjøpe seg bedre inn i flåteleddet, for å sikre tilgang til fisk og hindre konkurransevridding samt hindre at en stadig større andel av fisken går ubearbeidet ut av landet? Er det en vei?

Ørjan Nergaard: Vi mener jo ikke det, at man skal gå inn i flåten, rett og slett fordi man da vil drifte flåteleddet dårligere og dårligere. Hvis man ser på den islandske flåten, spesielt kystflåten, så er det ikke topp, det er ikke «state-of-the-art», de fartøyene de har. De har sikret seg tilgang. Men vi mener jo og ser at det fungerer med bonusordninger med for så vidt ganske lave volum i forhold til de store kvantaene man har på totalkvoten, og så fungerer det med det samarbeidet man har med flåten. Så svaret på om vi mener at man skal kjøpe seg inn, er nei.

Møtelederen: Det var et klart svar.

Da går vi videre til Nils T. Bjørke, vær så god.

Nils T. Bjørke (Sp): Eg takkar for innleiingane.

Eg har eit spørsmål: Er det utfordringar med at det av samfunnsøkonomiske omsyn og av omsyn til industrien har vorte for lite tatt omsyn til i dagens praktisering av kvotepolitikken, og er det slik at ein har ordningar – viss det var vilje til å gjennomføra endringar som vil sikra tilgang på fisk for fiskeindustrien?

Møtelederen: Hvem vil du skal svare på det?

Nils T. Bjørke (Sp): Både Sjømat Norge og Arena Fish 365.

Geir Ove Ystmark: Det er Sjømat Norge. Det er helt åpenbart at vi har hatt en fiskeripolitikk i Norge som har vært en fiskeflåtepolitikk, ikke en fiskeripolitikk som har fokusert på hele verdikjeden. Vi har et lovverk som skal beskytte flåten med både deltakerlov og fiske-salslagslov, som også gjør at man har et monopolsalg, og hvor betingelsene for salget knyttes utelukkende opp og styres av den ene part i verdikjeden. Samtidig har vi strukturert flåten og dermed forskjøvet maktfor-

holdene i retning av flåten ytterligere også i strukturpolitikken. Så noe av det vi virkelig må få på plass, er at vi må tenke marked, bearbeiding – hele sirkulærøkonomien rundt sjømat – hvis vi skal lykkes med å bli en bearbeidingsnasjon. Da er det mange tiltak som kan settes i verk for å bedre det. For det første må vi få på plass et nøytralt eierskap til salgsarenaen, og vi må se på hvordan vi kan få en harmoni mellom struktur på land og sjø. Da kan man ikke reversere, nødvendigvis, på sjø, så da må vi også se på strukturen på landsiden.

Vi må ikke minst sette i verk tiltak som gjør at vi har gode kontrollordninger på både ressurskontroll og arbeidslivskriminalitetssiden, sånn at vi er en næring som er hvit, som framstår som hvit, og som har troverdighet på omdømmeforhold – og hvor også handelen blir lik mellom aktører som forholder seg til lovverk og regelverk, og de som prøver å gå under radaren. Den siste er en av de problemstillingene vi fra Sjømat Norge har løftet høyt opp, og da må vi kunne stille noen minstekrav til bedriftene til omsetningen. Men først og fremst er det behov for å få et verdikjedefokus.

Møtelederen: Da var det Arena Fish 365 som fikk samme spørsmål, og du vil muligens også kommentere spørsmålet fra Bente Stein Mathisen. Hvis du vil det, tar du det samtidig.

Ørjan Nergaard: Du spør som om det finnes ordninger som fungerer. Det har jo vært litt ymse, og det er store årlige avvik på de ordningene som fungerer, bl.a. ferskfiskordninger, hvor vi i år ser at vi står i fare for å bli fri for arbeid i midten av november, i beste fall – hvis man kunne klare politisk å finne ekstra kvoter rundt omkring som man jobber knallhardt med.

Det er veldig klart at vi er for en differensiert flåte, og vi er for at de største fartøyene kan flytte seg ut i et annet bonusfiske når de minste flåtene er inne, bl.a. levende-lagringsbonus, og at de store båtene går ut når det er behov for det.

Det har tidligere vært en ordning der det var bonus på havgående flåte, altså trål og autolinere. Den fungerte også utmerket. Så ja, det finnes ordninger. Som det står på side 20 i rapporten fra Riksrevisjonen, er det en ordning man ikke utnytter godt nok. Departementet har satt av for lite volum, og den starter for tidlig. Ordningen er sånn at den skal fungere i andre halvår, altså fra 1. juli, og så må man sette av et stort nok volum – og så vil det fungere. Fagrapportene er enige om det, og miljøet på industrisiden, som lever av helårlige industriarbeidsplasser, er enige om at det fungerer. Og det gir oss samfunnsøkonomisk best utfall, og det skaper en levelig kyst.

Møtelederen: Takk skal du ha.

Da går vi til neste spørsmål, fra Freddy André Øvstegård – vær så god.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk for det, komitéleder.

Jeg har et spørsmål til Sjømat Norge. Riksrevisjonen skriver i rapporten at endringene som departementet har gjort i kvotesystemet, har bidratt til endringer i fiskeflåten. Dette har igjen bidratt til geografisk konsentrasjon i landingene og til færre og større mottak og industribedrifter.

Jeg vil først spørre om dere er enig i den beskrivelsen, og i så fall hvilke endringer det er som har vært viktigst, og om du kan si noe om hva slags ringvirkninger det har fått med denne endringen i retning større mottak og industribedrifter – og færre – rundt om i kystsamfunnene.

Møtelederen: Sjømat Norge, vær så god.

Sverre Johansen: Jeg tror jeg skal prøve å svare på det, komitéleder.

Egil Johansen fra Sjømatklyngen Senja var inne på at endringene i flåten selvfølgelig også har hatt konsekvenser for strukturen på land. Noen kommuner eller havner og fiskevær har opplevd oppgang i kvantum, mens andre har hatt nedgang. Dette er for så vidt ikke så veldig overraskende.

Det som kanskje er verdt å nevne, er at når man får større båter, så stiller det også nye krav til anleggene som skal kjøpe og ta imot fisken, de må ha større kapasitet. Det er klart at den strukturendringen vi har hatt med at man har fått større kapasitet på land, er sånn sett en konsekvens av utviklingen i flåten. Så det er en komplisert problemstilling. Det å vite hvilke fiskevær som har vekst, og hvilke som har nedgang – vil jo variere over tid, og det er avhengig av ganske mange faktorer i tillegg til hvordan fiskeflåten utvikler seg. Men det er helt åpenbart at strukturen i flåten har veldig stor betydning. Takk.

Møtelederen: Leif Audun Sande – vær så god.

Leif Audun Sande (A): Eg vil følgja opp litt det eg sa i stad. Er det nokon konkrete endringar i kvotefordelinga mellom gruppene som har gjort det vanskelegare for sjømatindustrien?

Sverre Johansen: Kvotefordelingen har jo ligget mer eller mindre fast gjennom mange år, så det er ikke noen endringer der som har hatt noen stor betydning for utviklingen i industrien.

Møtelederen: Takk for det.

Da går vi videre til Freddy André Øvstegårds andre spørsmål – vær så god.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk. Jeg vil bare gjenta den ene delen av spørsmålet mitt til Sjømat Norge, om de også kan si noe om ringvirkningene av de endringene som har vært på landsiden.

Så vil jeg slenge på et annet spørsmål raskt, og det gjelder at Riksrevisjonen peker på manglende utredning av endringer i kvotesystemet. Kan dere si noe om hvorvidt konsekvenser på landsiden i det hele tatt har vært utredet i de endringene som Riksrevisjonen peker på, om det har vært noen utvikling på det?

Møtelederen: Vær så god. Det var også til Sjømat Norge.

Geir Ove Ystmark: Jeg kan starte, så kan Sverre Johansen supplere.

Det er helt åpenbart at utviklingen har vært slik Sverre beskrev i sitt innlegg: Noen fiskerisamfunn har lyktes og beholdt mange fiskefartøy og fått en større andel av flåten. Andre har solgt ut og redusert. Det har selvsagt også påvirket hvor råvarene blir levert, og hvilke fiskeindustribedrifter som har hatt muligheter til å delta, så det har hatt betydning med hensyn til ringvirkningene i ulike kystsamfunn. Der hvor man har lyktes med å holde flåten sterk, og hvor også landindustrien har bygd klynger, har man også en betydelig ringvirkning lokalt, f.eks. i Senja-området, Myre, Båtsfjord og en del andre fiskerisamfunn som har kommet godt gjennom struktureringen.

Vår opplevelse er nok at fiskeindustrien, bearbeiding og mulighetene vi kan få ved å øke bearbeidingen i Norge, i liten grad har vært tatt hensyn til når man har tegnet fiskeripolitikken. Hovedfokuset har vært å sikre lønnsomhet i flåten og sikre at ressursuttaket står i samsvar med ressursgrunnlaget. Det er to viktige saker, men når man da har koblet det på et lovverk og en politikk som tidligere beskyttet fiskeren som en svak part mot en sterk fiskeindustri, har det forsterket den manglende stabiliteten mellom flåte og landsiden. Vi mener det er behov for et helt annet fokus framover på fiskeindustrien, bearbeidingen, hvis vi skal komme i en setting hvor vi kan øke den nasjonale verdiskapingen og også sørge for at vi får nyttiggjort råvarene på en best mulig måte. Da må vi ha en sterkere fiskeindustri som har økonomi til å investere og til å nyttiggjøre både hovedråvarene og biråvarene til klok industriell satsing. Takk.

Møtelederen: Nå har vi to igjen på spørrelista og veldig kort tid, så det må være konkrete spørsmål – først fra Bjørke, og så får saksordføreren siste spørsmål. Spørsmål og svar må være korte.

Nils T. Bjørke (Sp): Ystmark sa at det er ført ein fiskeflåtepolitikk og ikkje ein samla politikk for verdikjeda i fisk, så eg har lyst til å høyra om dei andre er einige i det standpunktet.

Møtelederen: Det må være ja eller nei, når det er så mange og så sent i spørsmålsrunden.

Ørjan Nergaard: Arena Fish her. Ja, vi er enig med Sverre der. Man snakker bestandig om flåten, man... Ja, takk.

Egil Johansen: Sjømatklyngen Senja sier akkurat det samme. Det er helt åpenbart at vi har hatt en fiskeflåtepolitikk i Norge og ikke en fiskeindustripolitikk – åpenbart.

Robert Eriksson: Synet er også sammenfallende med det Sjømatbedriftene mener, så vi slutter oss til det som er sagt her.

Møtelederen: Da er det siste spørsmål, som er fra sakens ordfører. Vær så god, Solveig Horne.

Solveig Horne (FrP): Takk skal du ha, leder.

Riksrevisjonens undersøkelse viser at det har blitt betydelig færre mottak, og at de store mottakene mottar en større andel av landingen enn før. Konklusjonen på det kan være at flåtene består av stadig færre og større fartøy, som også da fører til at mange små mottak og industribedrifter langs kysten ikke lenger kan betjene de store fartøyene. Er det den eneste forklaringen? Er dere enig i det?

Så er det flere som har vært inne på at man må ha tilgang til mer råstoff. Er bakgrunnen for det at det blir fryst på båtene, at det liksom ikke blir bearbeidet, men at de fryser fisken i stedet for å gå inn og filetere den?

Møtelederen: Hvis det var til alle, må det være en kort ja- og nei-runde på det også.

Vær så god – vi begynner med Sjømatbedriftene.

Robert Eriksson: Jeg vil ikke si verken ja eller nei, for dette er et mer komplisert spørsmål og mer sammensatt enn bare å få et ja eller nei her. Men vi kan komme nærmere tilbake skriftlig på det spørsmålet som adresseres.

Møtelederen: Veldig bra. Da går vi videre til Sjømat Norge.

Sverre Johansen: Ja, det er også et omfattende spørsmål, men det er klart det å skulle håndtere fisk og drive fiskeindustri krever investeringer, det krever utstyr, og det krever kapasitet. Det er klart at det å drive her i veldig liten skala blir stadig vanskeligere, og det er

nok et trekk vi ser også i andre næringer. Så det kan være en del av forklaringen på denne utviklingen i størrelse, i tillegg til, selvfølgelig, det å ha kapasitet til å håndtere færre og større fartøy, som har større landing. Det er godt dokumentert.

Når det gjelder fryst fisk, har andelen som fryses på sjøen, økt noe over tid, men fryst råstoff kan også være en god kilde for bearbeiding og verdiskaping i Norge, noe bl.a. klippfiskeindustrien på Sunnmøre er en god eksponent for.

Møtelederen: Da er dessverre tida ute og vel så det, så vi må si takk til dere for deres bidrag. Som jeg sa i forrige bolk: Dere er hjertelig velkomne til å sende ytterligere innspill hvis dere har behov for det, hvis det er noe dere syns burde komme bedre fram, eller andre ting dere kommer på i ettertid. Hjertelig takk for deres bidrag!

Da møtes vi her igjen klokka 11.15.

Høringen ble avbrutt kl. 11.00.

Høringen ble gjenopptatt kl. 11.15

Høring med KS

Møtelederen: Da er vi klare til å starte opp igjen.

Siden fiskeripolitikk åpenbart er viktig for mange samfunn og for mange kommuner i Norge, har vi funnet det riktig å invitere KS til høringen. KS er representert av fylkesleder i KS Troms og Finnmark, Kari-Anne Opsal, som har med seg fire bisittere. Det er fylkesråd i Nordland fylkeskommune, Linda Helen Haukeland, rådgiver i Trøndelag fylkeskommune, Leif Harald Hansen, rådgiver i Vestland fylkeskommune, Lena Merete Søderholm, og rådgiver i Møre og Romsdal fylkeskommune, Lisbeth Nervik.

For å unngå problemer med hensyn til referentene og at vi hører hverandre, er det viktig at vi har mikrofonen på når vi snakker, og av når vi ikke snakker. Dere har inntil 5 minutter til disposisjon. Jeg sier fra når det er 30 sekunder igjen av taletida.

Vær så god, Opsal.

Kari-Anne Opsal: Tusen takk, gode komitéleder.

KS er et konsensusorgan, og jeg vil starte med å si at blant KS' medlemmer vil det naturlig nok være ulike meninger om de fiskeripolitiske virkemidlene. Det er mange skillelinjer i fiskeripolitikken: nord, vest, kyst, hav, høyre- og venstresiden, for å nevne noen. Det er kanskje grunnen til at KS ikke har vært aktiv og gitt mange innspill når det gjelder fiskeripolitikk. På den andre siden er det, som komitélederen sier, slik at mange av

våre medlemskommuner påvirkes av endringene. Noen har fått mer aktivitet, mens andre har fått mindre aktivitet. Det er derfor viktig at vi mener noe – men på et balansert og overordnet nivå, så vi i KS kommer ikke til å gå inn på de spesifikke kvoteordningene og detaljer rundt dette.

Overordnet vil KS si at norsk fiskeri er miljømessig bærekraftig. Hovedinntrykket er at fiskebestanden, evighetsressursen vår, er godt forvaltet, selv om vi har noen arter med utfordringer. Det betyr ikke at det ikke kan bli bedre. Den miljømessige bærekraften utfordres eksempelvis av klimaendringer, plastforsøpling og spøkelsesfiske. En annen miljømessig utfordring er dette med frakt, at fisken eksporteres ut av landet for bearbeiding for så å bli sendt tilbake. Det må det tas hensyn til i en framtidig fiskeripolitikk. Vi har mer å gå på bærekraftmessig når det gjelder dette, også når det gjelder å få til mer verdiskaping nasjonalt.

Så til hovedmålet om lønnsomhet. Som rapporten sier, er norsk fiskeri lønnsomt. Det er en god ting. Strukturering av flåten har gitt bedre lønnsomhet. Men sett opp mot sosial bærekraft ser vi, som Riksrevisjonen sier, at mange kystsamfunn har fått mindre sysselsetting og bosetting i kjølvannet av dette. Vi i KS mener at fiskeripolitikken skal bidra til aktivitet, sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene i tillegg til å være ressursmessig bærekraftig og lønnsom. Man må finne balansen mellom de tre hovedmålsettingene.

KS er enig med Riksrevisjonen i at særlig det ene av de fiskeripolitiske målene er blitt utfordret, og at det har fått negative konsekvenser for mange kystsamfunn. Riksrevisjonens rapport viser at fiskeriaktiviteten konsentreres på færre steder, at det dannes klynger noen steder, og at de forsvinner andre steder. Hjemme på Senja har vi det klassiske eksemplet med Husøy, som har vokst og blitt et kjemp flott fiskevær, mens Gryllefjord, som var det største, er nesten radert ut. Fiskeriene er en svært viktig arbeidsplass – både selve fiskeriene og støttenæringene. Det betyr noe for kommunen at de er der, og det betyr noe for skatteinntektene at de som jobber i fiskeriene, bor i kommunen.

Så til dette om konsekvensutredning. KS mener det er uheldig at det ikke på forhånd er blitt utredet i tilstrekkelig grad hvordan gjennomførte endringer vil komme til å prege aktiviteten i kystsamfunnene, og vi mener at framtidige endringer må konsekvensutredes opp mot alle de fiskeripolitiske hovedmålene. Målet med Riksrevisjonens undersøkelse har vært å undersøke hvordan kvotesystemet og endringer i dette ivaretar prinsipper for fiskeripolitikken, og den mangelen på konsekvensutredninger synes samlet sett å ha gitt utilsiktede og uheldige konsekvenser. Dette har bl.a. ført til at målene, slik de er uttrykt i havressursloven, noen steder er blitt umu-

lig å følge. Framtidige forslag til justeringer må vi forvente konsekvensutredes godt nok. I havressursloven står det at departementet skal forvalte fiskeriressursene slik at de bidrar til å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Riksrevisjonens rapport viser at i perioden 2004–2018 har departementet gjennomført mange endringer i kvotesystemet som har gjort det mulig å samle stadig flere kvoter på ett fartøy og bygge større fartøyer og gjort det enklere å selge og kjøpe kvoter. Videre viser undersøkelsen at stadig mindre av fangsten bearbeides i Norge. KS legger merke til at i rapporten slutter statsråden seg til Riksrevisjonens synspunkt om at endringer i kvotesystemet skal konsekvensutredes i tilstrekkelig grad, og at forvaltningen også i tilstrekkelig grad må følge med på effektene av de endringene som er gjort.

Så noen ord om rekruttering. Riksrevisjonen anbefaler regjeringen å gjennomføre tiltak som bedrer rekrutteringen til fiskeryrket, og KS støtter dette.

Møtelederen: Du har et halvt minutt igjen.

Kari-Anne Opsal: Da må jeg «gønne» på. Jeg fikk opplyst 10 minutter da manuset ble laget. Er det noe å gå på, eller skal jeg bare prøve å gå inn for landing?

OK. Andersen er streng.

Når det gjelder rekruttering, er vi opptatt av både læringskvoter, rekrutteringskvoter og undervisningskvoter. I tillegg mener vi at man må løfte problemstillingen om hvordan åpen gruppe bedre kan fungere som rekrutteringsarena og ikke som en tilbaketrekkingsarena.

Det var den korte versjonen av det siste, og da tror jeg at jeg takker for meg, så svarer vi heller på spørsmål, slik at jeg kan utdype det siste.

Møtelederen: Takk for det. I og med at det bare er én deltaker i denne runden, skal det bli god anledning til spørsmål og også å komme inn på eventuelt andre ting som du hadde lyst til å si i tillegg.

I spørsmålsrunden, som varer i inntil 25 minutter, starter vi med sakens ordfører, som er Solveig Horne – vær så god.

Solveig Horne (FrP): Takk skal du ha.

Det kan være at du kan få sagt mye likevel når du skal svare på spørsmål.

Som du selv var inne på, er ikke KS så inne i det som går på kvoter og næringen. Men når det gjelder sysselsetting og rekruttering, er det noe KS kan ha mange synspunkter på. I NRK i dag var det en liten artikkel om en ung fisker som så lyst på det og hadde kjøpt seg både hus og en liten sjark. Det som var utfordringen for ham, var verken tilgang på råstoff eller det å lande fisk – det var infrastrukturen. Det går litt på det som både fylkeskom-

munene og kommunene kan tilrettelegge for, det går på infrastrukturen for at folk kan bosette seg og drive næring også i de små kystsamfunnene. Det rapporten her viser, er at sysselsettingen er stabil og lønnsomheten er god, men det er noen kystsamfunn som har mistet en del av spesielt landindustrien.

Det jeg vil spørre KS om, er: Hva mener KS at staten kan gjøre for å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene, samtidig som lønnsomheten skal ivaretas?

Kari-Anne Opsal: Ja, det er tre hovedmålsettinger som er satt av Stortinget i havressursloven. Det ene er den økonomiske bærekraften. Det andre er det miljømessige, at det skal forvaltes bra. Det tredje er at det skal forvaltes på en måte slik at en sørger for aktivitet i de kystnære samfunnene. Det er gjennom balansen mellom de tre hovedmålene og å se hvordan endringer virker, at man kan sikre det. Jeg sier ikke at det er én endring som har ført til at konklusjonen er blitt slik som Riksrevisjonen skriver, det kan være mange små endringer. Det jeg tror er litt av utfordringen, er kanskje at det er veldig tydelig og klart for næringen, og næringen tenker på næringen, og det er veldig bra, men det er kanskje ikke så klare talerør for kystsamfunn og kommuner, slik at det blir vanskelig å få framført synspunktene på vegne av dem. De kommer som regel på banen etter at endringen er sett og at de er rammet, og ikke i forkant – hvis det svarer på det.

Infrastruktur handler f.eks. om mottaksstruktur. Hvis det ikke er noe fiskemottak på land, er det veldig vanskelig å være fisker i en kommune. Det man har gjort noen steder, er f.eks. å lage mottaksordninger – mottaksstasjoner hvor fisken fraktes videre. Det kan være noe som kan hjelpe på det.

Møtelederen: Takk for det. Da er neste spørsmål fra Leif Audun Sande – vær så god.

Leif Audun Sande (A): I svaret til statsråden på kritikken fra Riksrevisjonen – brevet som vart sendt – seier statsråden at sysselsetting og busetting ikkje kan verta forstått som eit mål om eit tal arbeidsplassar eller eit tal busette i dei enkelte distrikta. Det må heller verta forstått som at fiskeripolitikken samla sett er eit bidrag til at ein større del av avkastningane frå fiskeria gjev ringverknader i distriktet, samanlikna med kva som ville skjedd utan ein slik fiskeripolitikk.

Mitt spørsmål til KS er: Kan de slutta dykk til ei slik forståing av det tredje kravet i loven om at forvaltning av fiskeriresursane som skal sikra sysselsetting og busetting, vert gjort om til eit indirekte krav som først skal gjerast gjeldande når avkastninga av ressursane er til stades, slik som statsråden meiner? Eller er de einige i at det er eit direkte krav at det er politikken som skal sikra

sysselsetting og busetting, ikkje berre avkastninga av fiskeripolitikken?

Kari-Anne Opsal: KS har ikke tatt stilling til det, så jeg kan ikke svare på det. Det KS har sagt i sin uttalelse, er at det er veldig tydelig at man i hvert fall må konsekvensutrede hva dette vil bety på forhånd. I det dokumentet som jeg snakker ut ifra, som er forankret i KS' hovedstyres vedtak, har man ikke tatt stilling til det, men det er en problematikk vi kan løfte.

Møtelederen: Da går vi videre til Nils T. Bjørke – vær så god.

Nils T. Bjørke (Sp): Det vart tidlegare i dag sagt frå sjømatnæringa at fiskeripolitikken har fungert som ein fiskeflåtepolitikk, og ikkje har teke omsyn til dei andre delane av dette. Stortinget har tydeleg i både lov og reglar peikt på fiskeripolitikken sitt samfunnsøkonomiske ansvar. Er KS einig i Riksrevisjonens kritikk av at departementet ikkje har følgd opp Stortingets vilje på dette punkt?

Så nemnde du i stad manglande konsekvensutgreiing. Er det etter KS si meining i strid med regjeringa si informasjonsplikt overfor Stortinget?

Kari-Anne Opsal: Til det første spørsmålet var jeg i innlegget inne på at KS mener at den ene hovedstolpen, altså de samfunnsøkonomiske effektene, er blitt skadelidende og er vanskelig å følge opp. Når det gjelder det siste spørsmålet ditt – kan du gjenta det, det datt ut for meg?

Nils T. Bjørke (Sp): Du peikte på at det var manglande konsekvensutgreiing før nye tiltak vart sette i verk. Meiner KS at det er i strid med regjeringa si informasjonsplikt overfor Stortinget?

Kari-Anne Opsal: Nei, det har jeg ikke tatt stilling til. Det som er sagt, er at det ikke er godt nok konsekvensutredet, og at man må finne gode systemer for hva som skal ligge i sånne konsekvensutredninger. Så har man den problematikken med fiskerilovgivning at det er mye fullmaktslovgivning som håndteres av departementet. Det er behov for fleksibilitet på den ene siden og hurtige endringer. Samtidig er det disse store, viktige hensynene som skal ivaretas. Den balansen er det Stortinget som må finne. Å ha et godt konsekvensutredningssystem er kanskje en måte man bedre kan finne den balansen på.

Møtelederen: En kort oppfølging fra Bjørke.

Nils T. Bjørke (Sp): Du nemnde dette med fiskeriforvaltninga. Er det ei utfordring at dei fungerer både

som forvaltingsorgan og som kontrollorgan innanfor det same? Burde det ha vore uavhengig kontroll?

Kari-Anne Opsal: Det har ikke KS tatt stilling til, men det er en klassisk diskusjon. Vi har flere slike, f.eks. Statens vegvesen og det med veitilsynet, altså at man er både forvaltningsorgan og tilsynsorgan. Det er ikke noe KS har tatt stilling til i denne saken.

Møtelederen: Da er det Freddy André Øvstegård.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk for det, og takk for god innledning. Jeg tenker jeg vil invitere til en liten betraktning om høna og egget – hva som kom først – for statsråden peker i svarbrevet sitt på eksterne faktorer, som f.eks. fraflytting, når man skal forklare nedgang i sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Kan KS tenke seg at forklaringen også i tillegg – og jeg understreker i tillegg – kan gå motsatt vei? At det blir fraflytting når f.eks. alle fiskemottak har blitt lagt ned i ni kommuner, eller at villfiskindustri har blitt borte fra 29 kommuner? Kan det bidra til å forklare motsatt retning?

Kari-Anne Opsal: Ja, absolutt! Det kan det. Det der går begge veier.

Møtelederen: Leif Audun Sande – vær så god.

Leif Audun Sande (A): Eg har eit spørsmål, for kritikken frå Riksrevisjonen er knallhard på mange punkt, og kystsamfunna vert svekka. Meiner KS at det er behov for politikkenndring for å imøtegå det?

Kari-Anne Opsal: Det vi har tatt stilling til, er at de overordnede målene ser balansert og bra ut, men man må kanskje finne systemer som gjør at man balanserer dette bedre når politikken utformes. Et sånt virkemiddel er konsekvensutredning.

Så tror jeg kanskje – om jeg skal tørre å si noe her – at fiskeripolitikken over tid hadde stått seg bedre om man greide å forankre den bredere politisk.

Møtelederen: Da er neste Eva Kristin Hansen.

Eva Kristin Hansen (A): Takk for innledning. Jeg skjønner det er krevende å være fra KS og skulle være balansert og konsensusorientert. Jeg vet hvor du er fra, og det er krevende. Det siste du tok opp her, synes jeg egentlig var veldig spennende, for fiskeripolitikken henger sammen med utviklingen av hele landet vårt. Hele landet blir berørt av det – de som har kystlinje.

Sånn jeg klarer å tolke Riksrevisjonens rapport, er det åpenbart behov for mer konsekvensutredning og mer treffsikre virkemidler, men jeg stiller også spørsmålet om en mer omforent fiskeripolitikk. Hva tenker KS

om det? Dere representerer jo alle kommunene i landet. Tror du det kunne være mulig å få en mer omforent fiskeripolitikk? Vi ser jo de åpenbare konfliktene som er mellom landsdelene, ikke minst politisk, men skal vi være treffsikre, tenker jeg at jo mer omforent det er, jo bedre vil det være for hele landet. Hva tenker KS om det? Jeg spør egentlig KS om råd, for dere har jo god erfaring med å jobbe på tvers av ulikhetene.

Kari-Anne Opsal: Nå må jeg skyte fra hofta. Jeg tenker i hvert fall at det ville blitt lettere for KS å mene noe om fiskeripolitikk hvis fiskeripolitikken hadde vært omforent. Jeg sa også at jeg tror langsiktig politikk vil stå seg bedre om man hadde greid å finne et bredere politisk grunnlag for den fiskeripolitikken. Jeg tror nok KS ville blitt glad om det ble tatt slike initiativ framover i tid.

Møtelederen: Freddy André Øvstegård – vær så god.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk for det.

Det er en diskusjon, kan man se i svarbrevet fra statsråden, og det er også noe som flere andre høringsparter har nevnt tidligere, på om kvotepris har noe å si for rekruttering eller ikke. Du startet med å snakke litt om rekruttering, så jeg tenkte du kunne få si noe mer om det. Mitt spørsmål er da om kvoteprisen rett og slett har noe å si for rekruttering. Jeg tenker på kvoteprisen på torsk i kystfisket – minstegruppen er nå på 3–4 mill. kr for å komme inn. Ser dere at det kan gjøre det vanskelig for nye deltakere å komme inn i fisket?

Kari-Anne Opsal: KS skal nok ikke ha noen formening om kvotepriser, men det vi kan si noe om, er at det er dyrt å etablere seg for unge fiskere. Man skal investere i både båt og bruk, og man har sett kommuner som har opprettet fond for å ta små investeringer og være med og bidra til kjøp av båt med kvote. Hvis folk skal være i åpen gruppe, er det stort sett private banker som er alternativet for å få finansiering, og de er veldig tilbakeholdne med å finansiere båter i åpen gruppe – nettopp fordi man ikke har noen garantert kvote. Det samme vil de offentlige ordningene med Innovasjon Norge være. Det er som regel i lukket gruppe at båter finansieres der. Ja, muligheten til å skaffe finansiering er i hvert fall med på å gjøre inngangsporten litt trangere, når det gjelder gode finansieringsordninger for unge fiskere.

Jeg synes man har gjort veldig bra ting på andre områder for rekruttering. Lærlingskvoten som ungdom får ta med seg inn i båter, er en veldig bra ting. Det at vi har undervisningskvoter som er knyttet til de videregående skolene og undervisningsfartøy, er også med på å gjøre det attraktivt. Men man har fremdeles grensen fra når man har fått en utdanning og når man skal over til

å etablere seg selv, hvor det med finansiering er en utfordring. Det har man på andre områder, f.eks. i landbruket, men ikke så godt. Hvis komiteen tillater det, kan jeg be Leif Harald, som jobber veldig mye med rekruttering, supplere meg på det svaret. Han er i fylkeskommunen i Trøndelag.

Leif Harald Hansen: Tusen takk for anledningen til å kommentere det. Rekruttering er en stor utfordring. Det var med litt forundring man hørte i den forrige sekvensen deres at man sa at det aldri har vært så enkelt som nå å komme inn i fiskeryrket. Det å komme inn i fiskeryrket er vel egentlig så enkelt som at man kan melde seg inn i fiskermanntallet, så er man registrert som fisker under noen forventninger. Men for å komme seg inn og få finansiert en båt, spesielt hvis den åpne gruppen skal være den arenaen hvor man skal rekruttere seg inn, er det veldig vanskelig for ungdommer å tulle inn i en privat bank og skaffe seg den nødvendige finansieringen. Så fra KS' side har man nå spilt inn at man synes at det offentlige bør være med på å finne finansieringsordninger til fiskerinæringen, f.eks. på samme måte som man har i landbruket.

Møtelederen: Takk for det. Da kommer neste spørsmål fra Nils T. Bjørke.

Nils T. Bjørke (Sp): Ei lita oppfølging til dette, for me utfordra Fiskarlaget litt på kva dei meinte om struktureringa som har vore, og prisar på kvotar. Dei kom til at det var opp til reiarane og fiskebåteigarane kva dei ville betala – om dei ville finansiera seg. Det er slik at kvotar skal vera eit offentleg gode, men i praksis er det i dag opp til kvar enkelt kjøpar og seljar korleis dei skal gjera dette.

Kva meiner KS om det med tanke på at ein har lyst til at ungdommen, gjerne på mindre fiskeflåtar, skal få koma inn i marknaden? Det er sjølvsagt godt å få støtteordningar til dette, men er det då slik at dei som fyrst har kome inn i marknaden og sit med ein kvote, skal vera dei som skummar fløyten heile vegen?

Kari-Anne Opsal: Jeg må jo bare si at hvis man skal gå inn og svare på det spørsmålet, tar man stilling og er ikke konsensusorientert enda. Vi skal representere folk på begge sider, og det var derfor jeg innledningsvis sa at vi ikke vil gå inn på enkeltheter som handler om kvoter og kvotepriser. Men det er klart at hvis kostnadene med hensyn til å komme inn i en næring, er store, er det vanskeligere å få til rekruttering.

Møtelederen: Saksordføreren får siste spørsmål, men da er det Øvstegård først, vær så god.

Freddy André Øvstegård (SV): Et raskt spørsmål. Jeg ser at i den høringsuttalelsen som Troms og Finnmark fylkeskommune sendte inn, pekes det på offentlig og tilgjengelig informasjon om kvotepriser og fartøy. I svaret til Riksrevisjonen skriver statsråden at han ikke ser noe særskilt behov for å offentliggjøre, tilgjengeliggjøre og systematisere informasjon om kvoteprisene. Jeg lurte på hva KS tenker om det. Kunne det være til fordel for kommunene å kunne følge med på utviklingen av kvoteprisene, sånn som i hvert fall Troms og Finnmark fylkeskommune peker på i sitt høringssvar?

Kari-Anne Opsal: KS har ikke drøftet og vurdert offentlig kvotepriser, om det skal synliggjøres.

Solveig Horne (FrP): Du sa i svaret ditt til meg at kommuner blir altfor sent involvert. Jeg lurte på om du kunne utdype det litt mer. Og et spørsmål til: Har du noen gode eksempler på kommuner som har lykket med å få økt bosetting og rekruttering, om de kommunene har gjort noe spesielt opp mot næringen som kunne vært gode eksempler for kommuner som kanskje har mistet en del av bosettingen og næringen?

Kari-Anne Opsal: Takk skal du ha, Horne. Hvis jeg sa for sent involvert, mente jeg vel at de reagerer senere. De som er i næringen, og som kjenner næringen, har mye lettere for å vurdere konsekvensene av endringer som foreslås. Samfunnet og kommunene reagerer ofte etter at endringene har skjedd, og når virkningene har inntrådt – det var det jeg prøvde å si. Derfor blir de kanskje ikke en tydelig påvirkningsgruppe i forkant, men de kommer etterpå.

Jeg vet ikke hvordan man kan gjøre det bedre. Men i tillegg til å konsekvensutrede har vi f.eks. innenfor petroleumsnæringen i nord noe som heter Levert-rapport hvert år, hvor man synliggjør ringvirkninger av næringen. Kanskje man skulle ha det som et tilleggsverktøy og synliggjøre ringvirkningene – lokalt og regionalt – av fiskerinæringen på en enda bedre og mer lett-fattelig måte.

Så til eksempler på noen som har fått det til. Det er jo Husøy-samfunnet, som vi alle – i nord i hvert fall – elsker. De begynner tidlig med å involvere ungene i tungeskjæring, slik at de skal bli kjent med næringen. Da min bestefar var unge, hadde han som mål at ingen av hans unger skulle være nødt til å gå i fiskebåten, så stolthet og identitetsskaping er én ting, og at man har et miljø og en klynge, at det å satse på næringen er en fin ting, det er noe vi er stolte av, vi skaper verdier. Så tror jeg nok at veldig mange av de unge som har lyst til å bli fiskere der, får tilgang på andre finansieringsløsninger, i hvert fall for 49 pst. av båten, fordi de har et slikt miljø. Det har de gjort rett, de

har bygd en klynge – en klynge som er vel verdt et besøk for å se hvordan de gjør det for å få det til.

Møtelederen: Takk skal du ha, da har vi fått stilt våre spørsmål. Det er fremdeles litt tid hvis du skulle ha behov for eller ønske om å si noe som en oppsummerende kommentar.

Kari-Anne Opsal: Nei, jeg har prøvd meg på en balanseøvelse her, og det er jo nytt for KS å mene noe om fiskeripolitikk. Jeg håper at jeg har greid å representere KS på en god måte. Dette med å synliggjøre konsekvenser i forkant og se dem også i etterkant er det viktigste budskapet vi har nå, for denne flotte næringen betyr så mye for våre kommuner. Takk.

Møtelederen: Takk skal du ha. Vi har i hvert fall hatt som intensjon at kommunesektoren og de berørte samfunn skal høres, ved at dere ble invitert til høring. Så takk for at du stilte, takk for dine bidrag. Da starter vi opp igjen kl. 12.20.

Høringen ble avbrutt kl. 11.46.

Høringen ble gjenopptatt kl. 12.20.

Høring med Sametinget

Møtelederen: Da er vi klare til å starte opp igjen, og da sier vi «boris boris!» – velkommen til Sametinget. Dere er representert av sametingsråd Silje Karina Muotka, sametingsrepresentant Ronny Wilhelmsen og sametingsrepresentant Sandra Andersen Eira. Dere har tre bisittere. Det er fagleder for næring Anne-Marie Gaino, seniorrådgiver Inge Arne Eriksen og rådgiver Vegar Jakobsen Bæhr. – Velkommen til dere alle sammen.

Som det går fram av invitasjonen, disponerer dere først inntil 5 minutter der dere kan gi uttrykk for deres vurdering av Riksrevisjonens rapport. Så blir det en spørsmålsrunde etterpå, der komiteens medlemmer får anledning til å stille sine spørsmål. Vær så god.

Silje Karina Muotka: Sametinget synes det er meget alvorlig at summen av endringer i kvotesystemet har fått negative konsekvenser for fiskeriaktiviteten i mange kystsamfunn. Det gjelder også de sjøsamiske fiskerisamfunnene, og dette får også alvorlige negative konsekvenser for det materielle kulturgrunnlaget for samisk kultur.

Sametinget har sendt over konkrete svar på de spørsmålene som komiteen stilte i forkant. Vi vil også supplere oversendingen med ettersending av ytterligere materiell etter høringen.

Etter at man i forbindelse med utredningen fra kystfiskeutvalget, NOU 2008: 5, om retten til fiske i havet utenfor Finnmark, innførte noen straffetiltak for å utbedre den kritiske situasjonen som de sjøsamiske kystsamfunnene og den sjøsamiske kulturen sto i, var Sametinget og sentrale myndigheter fortsatt ikke enige om tolkningen av rettsgrunnlaget. Etter denne utredningen og strakstiltakene har man fortsatt ikke en oversikt over om strakstiltakene bedret situasjonen. Fortsatt er det meget alvorlig, etter vår vurdering, at den situasjonen man står overfor – når man vil sikre et materielt kulturgrunnlag for den sjøsamiske kulturen – er at landsdelen og kysten fortsatt preges av fraflytting og en kamp for fortsatt å kunne skape et levestruktur på basis av de fornybare ressursene som ivaretar vår kultur.

Selv de endringene man gjorde da man behandlet Prop. L 70 for 2011–2012, Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalet) – i tillegg avsatte man en kystfiskekvote, som da skulle nyttiggjøres i sjøsamiske områder – er tiltak man ikke har utredet og evaluert i seg selv eller i forbindelse med kvotemeldingen, som nylig var til behandling i Stortinget, eller, i denne sammenhengen, som en del av Riksrevisjonens rapport. Det mener Sametinget er en alvorlig mangel.

Det er akkurat det rapporten peker på: at man ikke utreder de endringene man innfører, og at man ikke overholder utredningsinstruksen. Det er noe som Sametinget har påpekt overfor departementet i mange sammenhenger. Det gir oss et helt umulig utgangspunkt for å kunne vurdere måloppnåelse eller om tiltak faktisk har eller ikke har effekt, med tanke på de folkerettslige forpliktelsene man har overfor samene som urfolk, og med tanke på kystbefolkningen som helhet.

Eierkonsentrasjonen vi ser i fiskeflåten, og opphopningen av fiskeritillatelse på få og stadig færre hender som påvises i revisjonsrapporten, er noe som utarmer grunnlaget for kulturen vår og bosettingen i de sjøsamiske samfunnene og langs hele kysten. Det er dette man må snu. Men hvis det ikke utredes, har man ingen verktøy for å kunne se om de tiltakene man gjør, har effekt eller ikke.

Sametinget har vært opptatt av at man i Riksrevisjonens rapport ikke har vurdert ILO-konvensjonens artikkel 15, punkt nr. 1, som handler om krav til vern mot inngrep. Det følger også av artikkel 27 i Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. I artikkel 23 står det om tradisjonelt fiske, som er viktig for å opprettholde kulturen vår og den økonomiske selvstendigheten vår. Det påhviler oss et resultatansvar, i henhold til ILO-konvensjonen, for å sikre dette.

Også i havressursloven § 7 g og § 11 finner man en vektingsbestemmelse, hvor man skal vekte samiske

interesser positivt ved ressursfordeling. Vi har også deltakerloven § 21 siste ledd, som handler om ivaretagelse av retten til fiske for fartøy under elleve meter i sjøsamiske områder, som skal ivaretas ved ressursfordelingen.

Dette har ikke blitt utredet i vesentlig grad i forbindelse med Riksrevisjonens rapport, heller ikke i kvotemeldingen, som Stortinget har hatt til behandling. Ergo kan man fortsatt ikke vurdere om man når målene på det området eller ikke.

Avslutningsvis vil jeg peke på at Sametinget også vil vise til temarapporten som kom fra Norges institusjon for menneskerettigheter, NIM, i 2016, som hadde følgende anbefaling: at man lovfestet sjøsamenes rett til fiske som en del av kulturutøvelsen vår, basert på vårt historiske fiske. Takk.

Møtelederen: Da starter vi med en åpen spørsmålsrunde på 25 minutter. Jeg gir ordet først til sakens ordfører, som er Solveig Horne – vær så god.

Solveig Horne (FrP): Takk skal du ha, takk for en god innledning, og takk for et grundig notat, som komiteen fikk oversendt i går, der dere svarer tydelig og klart på de spørsmålene som komiteen har stilt.

Jeg har en liten betraktning. Endringene i kvotesystemet i perioden 2004–2018 har bidratt til økt lønnsomhet i flåten. At det er en økt lønnsomhet i denne næringen, er godt dokumentert og er veldig bra for ikke bare næringen, men også for samfunnene som er berørt av det. Som Riksrevisjonen peker på, er en del av utfordringen at noen kystsamfunn har fått en nedgang, mens andre har fått en økning. Jeg lurer på om Sametinget kunne utdype litt mer om hvilke negative konsekvenser dere ser, som du innledet med. Når du snakker om at det er viktig å sikre det samiske kulturgrunnlaget – hvilke forslag har dere til tiltak som må gjennomføres for at det skal sikres?

Silje Karina Muotka: Dette er et viktig spørsmål. Vi er enig i at det har vært en økt lønnsomhet i perioden, fra 9 pst., som var en meget fordelaktig lønnsomhet i utgangspunktet, til en superprofitt på 19 pst. i 2018. Det som er utfordringen, er den fortsatte eierkonsentrasjonen, som også påvises i rapporten, der man ser at torske-trålere går fra 25 pst. av sin andel av TAC, «Total Allowable Catch», til 80 pst. av sin andel av TAC. Det er ti fartøy det her er snakk om. Så er det de ti største fartøyene i den største kystfartøygruppen, som gikk fra 18 pst. av sin andel av TAC i 2008 til 34 pst. av sin andel av TAC i 2018. Og nettopp aktiviteten knyttet til å sikre bearbeiding på land er noe man merker i de småsamfunnene vi har. Jeg tror at min kollega her også har lyst å svare.

Ronny Wilhelmsen: Takk, Silje. Jeg har et retorisk spørsmål: Er det lønnsomt for Bergsfjord i Loppa kommune at ungdommen flytter til større steder? Er det lønnsomt for dem? Fra Sametingets side ser vi at det ikke er lønnsomt for samfunnet at man flytter fra de mindre stedene til de større stedene. Man har skapt en lønnsomhet innenfor fiskeri, men har man skapt den lønnsomheten ute i distriktene og for befolkningen som lever der? Det er et viktig spørsmål man må ta med seg videre nå når man skal behandle en så viktig sak.

Silje Karina Muotka: Jeg vil supplere litt. Som man var inne på tidligere i dag, handler dette om at 29 kommuner har mistet all villfiskindustri og ni kommuner har mistet alle fiskemottakene. Det er alvorlig og viser godt at stadig mindre fisk blir bearbeidet i Norge. Vår vurdering er at det som er veldig nødvendig, er å følge opp anbefalingen fra Riksrevisjonen om å gjennomføre tiltak for aktivt å opprettholde den minste flåtegruppens betydning for kystsamfunnene.

Møtelederen: Takk for det. Da kommer neste spørsmål fra Leif Audun Sande.

Leif Audun Sande (A): Takk. Når eg høyrer på dykk, høyrer det nesten ut som om de meiner at utgreiinga frå Riksrevisjonen er mangelfull, og at ein skulle ha sett nærmare på rettane til sjøsamane òg. Er det ei riktig oppfatning at de meiner at Riksrevisjonen burde ha sett meir på situasjonen til samane spesielt?

Det andre spørsmålet mitt er: Eg har lese statsråden sitt svar på undersøkinga til Riksrevisjonen. Han skriv:

«(...) sysselsetting og bosetting i distriktene kan derfor ikke forstås som et mål om å opprettholde et antall arbeidsplasser eller et antall bosatte i de enkelte distriktene, (...)»

Det må heller verta forstått som «at fiskeripolitikken samlet sett er et bidrag til at en større del av avkastningen fra fiskeriene gir ringvirkninger i distriktene sammenlignet med hva som ville ha skjedd uten en slik fiskeripolitikk.»

Meiner de at krava loven set til forvaltning av fiskeriressursane, som leggjer stor vekt på sysselsetting og busetjing, er tilfredsstilte med statsråden si forståing av loven, der han skriv at det ikkje er sjøve aktiviteten, men avkastninga som skal fordelast og sikra sysselsetting og busetjing? Kva synest de om den forståinga?

Ronny Wilhelmsen: Jeg kan besvare det første spørsmålet. Vi mener fra Sametingets side at Riksrevisjonen må følge opp denne undersøkelsen av kvotesystemet i kyst- og havfisket med en tilleggsundersøkelse om samers rett til fiske. Undersøkelsen må belyse og gi en vurdering av Stortingets, regjeringens og forvalt-

ningens måloppnåelse. Sjøsamenes rett til fiske, som en del av vår kulturutøvelse og basert på vårt historiske fiske, bør lovfestes. Dette står også i notatet som er sendt fra Sametinget til komiteen. Det er en oppfølging. Man har fått Prop. 70 L for 2011–2012, Endringer i deltakerloven, havressursloven og finnmarksloven. Gjennom behandlingen av den har man endret havressursloven og deltakerloven. Det må Riksrevisjonen se på, for det har skjedd i den perioden man har undersøkt.

Silje Karina Muotka: Den andre delen av spørsmålet går på en forståelse av at fiskeripolitikken ikke nødvendigvis skal ta hensyn til antallet arbeidsplasser i de enkelte kystsamfunnene. Her mener vi at nettopp det reglementet jeg viste til innledningsvis – både ILO-konvensjonen, havressursloven og deltakerloven – er tydelig på at det er resultatene som må eksistere for å sikre et materielt grunnlag for samisk kultur. Det er det folkeretten omfatter. Det materielle kulturgrunnlaget vårt handler om at vi skal kunne ha et levebrød fra fiskerierne i våre nærområder, og hvis vi ikke får anledning til det fordi det skjer en eierkonsentrasjon og en oppsamling av fiskeritillatelser, og at lokalsamfunnenes mulighet til å bearbeide fersk fisk undergraves i den politikken som føres, finnes det ingen andre områder eller steder enn i disse småsamfunnene hvor vår kultur, vårt språk og våre verdier blir ivaretatt. Derfor må det være et ekstra fokus på det sjøsamiske elementet i det hele.

Vi mener at selv om man kanskje kan si at lønnsomheten i næringen kan fungere bra med en superstrukturering og en kapitalistisk superprofittering, vil det for oss være et dolkestøt at vår kultur og vårt språk ikke videreføres til framtidige generasjoner. Norge vil da ikke overholde de folkerettslige forpliktelsene man har påtatt seg, og Norge vil heller ikke følge Grunnloven, der det er fastslått at det er et ansvar myndighetene har.

Møtelederen: Da er neste spørsmål fra Nils T. Bjørke – vær så god.

Nils T. Bjørke (Sp): Takk for innleiinga og eit godt følgjeskriv, som me fekk i forkant av høyringa.

Det vart frå sjømatnæringa peikt på at politikken i dag fungerer meir som ein flåtepolitikk enn som ein fiskeripolitikk på brei basis, der ein tek omsyn til fleire ting.

Kva meiner de er det viktigaste grepet som må til i kvotepolitikken for å vareta desse fiskeriavhengige lokalsamfunna langs kysten?

Silje Karina Muotka: Dette er også et godt spørsmål. Det som er viktig for oss, er selvfølgelig at vi har mulighet til å sikre et fiske som vi reelt sett kan leve av. Det som ligger i vurderingen av hva man kan leve av i

2020 hvis man har familie og skal opprettholde en husstand, bære de økte omkostningene ved å erverve fartøy og forsvare omkostningene ved å få råstoffet til en mottaksstasjon, er en type beregning som egentlig er relativt lett samfunnsmessig. Vi har en avsetning på 3 000 tonn, som blir mye diskutert i offentligheten. Den har betydning. Ser man på Riksrevisjonens rapport når det gjelder Øst-Finnmark, f.eks., viser gjennomsnittsalderen blant fiskerne i næringen, lønnsomheten deres og antallet fiskere en positiv utvikling. Det er et resultat av en kombinasjon av Sametingets aktive virkemiddelbruk, der vi går inn og stimulerer til fartøjkjøp, men der vi også er med og stimulerer til landbasert virksomhet ved å oppgradere servicestasjoner og fiskemottak for å supplere og for å motvirke de negative effektene av den sentrale fiskeripolitikken. Jeg mener vi lykkes med det.

Krabbefisket har også stor betydning i Øst-Finnmark – det skal jeg ikke underslå – men jeg mener det er en kombinasjon av disse tingene, noe som er totalt utelatt i denne rapporten.

Ronny Wilhelmsen: Jeg vil tilføye lite grann når det gjelder det spørsmålet. Jeg synes det var et veldig bra spørsmål. Da vil man også stille flere spørsmål. Man kan slå fast at det har vært en negativ utvikling innenfor det samfunnsmessige når det gjelder fiskeripolitikken. Folk flytter fra de små stedene og til større steder. Man har også fått en større eierkonsentrasjon, som Silje her sier. Man har fått færre og større fartøy, og man har fått mer fryst fisk sendt ut av landet. Det er dette man må jobbe videre med. Man må reversere dette eller ha en politikk som gjør at disse negative effektene blir redusert.

Silje Karina Muotka: Jeg tror det hadde vært bra hvis vår kollega her, Sandra Andersen Eira, hadde kunnet si litt om rekruttering til fiskerierne, for det er også noe som er et tema i Riksrevisjonens rapport. Det henger vel egentlig sammen med det overordnede spørsmålet om hvorvidt vi går fra en flåtepolitikk til en generell fiskeripolitikk. Vi er veldig opptatt av at det er rekrutteringsmuligheter, for uten nyrekruttering har vi ikke noen framtid. Sandra, kan du si et par ord om situasjonen for rekruttering i de sjøsamiske samfunnene?

Sandra Andersen Eira: Vi i Sametinget er enig med Riksrevisjonen i at økte kvotepriser har gjort det vanskelig å rekruttere nye fiskere. Jeg er selv yrkesfisker i distriktene i Vest-Finnmark, som har vært omtalt i denne sammenhengen. Det er for meg veldig vanskelig å kunne bidra til rekruttering av unge fiskere når kvoteprisene og båtprisene øker, samtidig som det kuttes i kvotene, spesielt i åpen gruppe, som de fleste av de unge kommer inn i nå, hovedsakelig. Det er altfor dyrt å

etablere seg i lukket gruppe med større fartøy nå. Derfor er det spesielt viktig, hvis man er opptatt av rekruttering til fiskeri i Norge, at man tar hensyn til dette.

Silje Karina Muotka: Det har blitt en kapitalisering med denne kvotepolitikken. Den gjør det fryktelig vanskelig for unge å komme seg inn i fiskerinæringen, selv om det er lønnsomt når man først kommer seg inn. Det er ikke tvil om at det er lønnsomt da, men å komme seg inn er en kjempeutfordring.

Møtelederen: Takk. Da går vi videre til neste spørsmål, som er fra Freddy André Øvstegård – vær så god.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk for det, komitéleder, og takk til dere for tydelige meldinger. Jeg har et litt overordnet spørsmål, og det er: Har fordelingen av fiskeriressursene i denne undersøkelsesperioden, i tillegg til den avholdte kvoten, gagnet de sjøsamiske samfunnene eller ikke? Jeg tenkte å starte der.

Silje Karine Muotka: Vi har jo sett at det er viktig hva slags fiskeripolitikk vi driver. Vi har også fått gjort en egen evaluering av Sametingets fiskeripolitikk, som konkluderer med at særlig det politiske arbeidet vi gjør opp mot sentrale myndigheter for å sikre reguleringer, og også virkemiddelbruken vår, har en positiv effekt. Utfordringen blir når disse positive effektene ikke blir ivare tatt og videreført i sterk nok grad.

Det jeg har lyst til å påpeke når det gjelder akkurat antallet kystfartøy, er at det er klart at det har noe å gjøre med våre muligheter til å opprettholde lokalsamfunn. Antallet fiskere i den minste flåtegruppen er det som er bærebjelken i våre lokalsamfunn. De vil også sikre å levere sitt råvaremateriale lokalt.

Så er jeg klar over at veldig mange er opptatt av fokus på torskefisket, jeg har hørt det tidligere i høringen i dag, og jeg er nødt til å kommentere det. Det vi vet om torskefisket, er at torsk har en veldig høy bearbeidingsgrad, men det er jo der vi har muligheter til å skape lønnsomhet på land under de rådende omstendighetene. Jeg mener at her er det tiltak som det er viktig å følge opp, for da kan vi styrke den fiskeribaserte virksomheten i små samfunn. Det trenger vi hjelp til, og vi trenger da en større avsetning av torskekvoter, selvfølgelig, det vil være viktig, og vi må også videreføre muligheten for at vi kan drive aktiv virkemiddelpolitikk fra Sametinget.

Ronny Wilhelmsen: Bare for å følge opp det Silje sier, og være veldig tydelig: Jeg oppfatter det ikke sånn at det har vært en rettfærdig fordeling i fiskeripolitikken når ungdommene flytter ut og bygdene dør langs kysten i hele Nord-Norge. Det må vi som politikere se på sammen, vi må ta politisk styring, for markedet og kapi-

talen kan ikke styre utviklingen. Det er det politikernes oppgave å gjøre. Takk.

Møtelederen: Bare en kort oppfølging fra Freddy André Øvstegård.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk for det.

Litt mer konkret peker Riksrevisjonen på den manglende utredningen av endringer i kvotesystemet, og så har andre høringsinstanser tidligere pekt på bl.a. konsekvensen av endringer i kvotesystemet på landsiden for kystsamfunn og fiskeindustri og sånt. Jeg lurer på om dere kan si noe om hvordan utredningen og ikke minst også dialogen har vært mellom fiskerimyndighetene og samiske interesser, næringsinteresser og ikke minst det materielle forholdet for samisk kultur. Opplever dere at det har vært tatt hensyn til i forvaltningen eller ikke?

Silje Karine Muotka: Dette er også et godt spørsmål. Vi har gjentatte ganger, og særlig med tiltakende styrke de senere årene, påpekt akkurat dette at man ikke har utredet eller fulgt opp utredningsinstruksen. Et eksempel er de reguleringene som har skjedd de senere årene når det gjelder kongekrabbefisket. Der har man gjennomført flere prosesser der man har gått løs på både fartøysbegrensninger og redskapsbegrensninger. Man har også gjort fiskere aktivitetsavhengige, dvs. at man må fiske på andre slag for å nytte kongekrabbe.

Nå sist slapp Stortinget etter representantforslag inn en endring som kommer til å ha kjempestor betydning for krabbefisket, uten at det var gjort noen eksplisitt utredning av det. Jeg må også innrømme at vi hadde en enighet med Nærings- og fiskeridepartementet om at vi skulle fornye kunnskapsgrunnlaget, før Stortinget brøt med sitt eget prinsipp som står i stortingsmeldingen som regulerer det kommersielle krabbefisket, nemlig at de som er mest plaget, skal få lov til å nytte ressursen. Det prinsippet bryter med enkeltvedtak i Stortinget nå, og det er ikke gjennomført noen utredning av hva dette kommer til å ha å si. Heller ikke de reguleringene som har gått på fartøysbegrensninger, redskapsbegrensninger eller aktivitetsforpliktelse, har man utredet med tanke på hva konsekvensene er. Man bare fortsetter å regulere og regulere.

Dette er kjernen i Riksrevisjonens rapport. Det bekymrer oss mye, og det gjør at vi ikke kan fatte gode nok beslutninger, fordi vi mangler kunnskapen om det som faktisk skjer.

Møtelederen: Da er det Leif Audun Sande. Jeg har fortsatt tre igjen på lista, og både spørsmål og svar må nå være korte.

Leif Audun Sande (A): De var veldig opptekne av rekruttering av ungdom inn til yrket. Kunne de ha vore

litt meir konkrete om kva som er dei viktigaste tiltaka de ser føre dykk?

Silje Karine Muotka: Her har vi hatt en konsultasjon angående den kvotemeldingen. Men det er med beklagelse jeg må konstatere at fra det øyeblikk vi var enige om hvordan disse rekrutteringskvotene skulle reguleres, ble dette endret i stortingsbehandlingen igjen – eller før stortingsbehandlingen, i forslaget som ble lagt fram for Stortinget – og det synes jeg også er veldig alvorlig når vi har en konsultasjonsordning og vi konsulterer oss fram til enighet.

Det vi gjør fra Sametingets side, er at vi prøver å bistå unge fiskere. Vi har en egen ordning hvor vi gir et bidrag til det å kunne anskaffe seg fartøy og redskaper for å ta opp et fiskeri. Det er til førstegangsetablering, vi er nok så alene om den ordningen, og det hjelper unge fiskere med å få hjelp til resten av finansieringen. Jeg er ganske sikker på at hadde Riksrevisjonen vurdert dette, ville dere sett at det har stor betydning. Det er viktig for HMS og viktig for at vi skal kunne oppgradere den minste delen av fiskeflåten, i nord. Det er veldig kapitalkrevende å ta opp fiske. Takk.

Møtelederen: Nils T. Bjørke, vær så god.

Nils T. Bjørke (Sp): To korte spørsmål: Korleis oppfatar de at fiskeriforvaltninga i dag klarar å vekta dei ulike syna innanfor dagens politikk? Og så ville eg gjerne hatt dette litt meir konkret: Kva handlingsrom har Sametinget til å driva eigen fiskeripolitikk?

Silje Karine Muotka: Det første, når det gjelder vektingen: Vi mener det er grovt urimelig at det skjer en sånn type eierkonsentrasjon til fordel for få, og stadig færre, og det gjelder også fiskeritillatelser. Vi vil at det skal være mer spredning, og at det selvfølgelig i de minste flåtegruppene skal være anledning til å ta opp et fiske.

Når det gjelder Sametingets fiskeripolitikk, har vi en dialog gjennom konsultasjonsordningen, og Sametinget behandler hvert år fiskerispørsmål som går til reguleringsmøtet og til fiskeridirektøren. Vårt mål er at det vi har vedtatt i plenum, kan komme ut i fiskeridirektørens høringsnotater i forkant av reguleringsmøtet. Og så, etter at reguleringsmøtet, der vi også deltar, er gjennomført, gjennomfører vi en årlig konsultasjon med fiskeriministeren – i desember. Jeg vil si det sånn at vi litt for ofte konkluderer med at vi må være enige om å være uenige. Mitt ønske hadde vært at vi sammen kunne finne løsninger, og det er også målet med konsultasjonsordningen. Så vi har en for svak mulighet til å iverksette egen politikk, men når det gjelder den politikken vi gjennomfører, har vi dokumentert gjennom undersø-

kelser at den virker. Så vi bør få bedre handlingsrom. Takk.

Ronny Wilhelmsen: Jeg representerer opposisjonen, Arbeiderpartiet, på Sametinget. Vi jobber i lag med fiskeripolitikken, og vi er veldig takknemlige for å få muligheten til å være med og utvikle en felles fiskeripolitikk fra Sametingets side. Jeg oppfatter det sånn at både posisjon og opposisjon på Sametinget samarbeider godt og prøver å oppnå konsensus for å stå mest mulig samlet.

Møtelederen: Da går siste spørsmål til sakens ordfører, Solveig Horne. I den grad dere har noe å si til slutt, har vi nå fire minutter igjen til disposisjon, så da kan dere ta det med i siste kommentar. Vær så god, Horne.

Solveig Horne (FrP): Takk skal du ha, leder.

Det er jo sånn at regjeringen har en konsultasjonsordning med Sametinget, men det er ikke sånn for Stortinget, og Stortinget gjør ofte andre vedtak enn det departementet og regjeringen kommer fram til.

I vår vedtok Stortinget en ny kvotemelding, og det er en del av endringene der som også har innvirkning på denne rapporten. Jeg lurer på om Sametinget kunne ha sagt noe om hvorvidt de endringene Stortinget har gjort, er positivt eller negativt for fiskerinæringen, slik Sametinget ser det.

Silje Karine Muotka: Det er jo et stort emne. Vi er konsultert om det, som dere hører, og vi oppnådde ikke full enighet i de konsultasjonene. Det eneste enighetspunktet vi hadde, var at man prosentvis skulle øke den avsetningen som kalles for kystfiskekvoten – den skulle økes prosentvis hvis TAC ble økt. Så man fikk en dynamikk i øvre del, sånn at hvis det var stor TAC, skulle også kystfiskekvoten øke lite grann, men med visse begrensninger. Og så er det alltid minimum 3 000 tonn som er denne avsetningen.

Når det gjelder resten av det som skjer i kvotemeldingen, er vårt tydelige syn at det kan videreføre og også forsterke en del av utfordringene. Det er klart at vi ser at noen grep er tatt som vi også kan støtte opp om, men jeg har lyst til å si at hovedtrekkene dessverre er at det ikke kommer til å avhjelpe det vi er bekymret for, nemlig om vi har et bosettingsgrunnlag, slik at vi kan videreføre den sjøsamiske kulturen og språket framover.

Ronny Wilhelmsen: La meg supplere Silje litt der. Vi ser at kvotemeldingen, sånn som det er vedtatt, vil flytte kvoter fra små, lokale fartøy til større fartøy og fartøygrupper. De store fartøyene fryser fisken i større grad. Den går på fryselager og rett ut av landet, og det er en utvikling som ikke er heldig hvis man ønsker å skape levedyktige småsamfunn og ha en god distriktsprofil på

fiskeripolitikken. Kystfiskarlaget var også inne på det og var veldig tydelig på akkurat det.

Silje Karine Muotka: Jeg vil benytte de siste mulighetene til å si noen få ord om det som er vårt hovedbudskap. Det er at vi er en del av løsningen og ikke et problem. Vi mener at vi har mye kunnskap om dette, og det er avgjørende viktig for oss hva som skjer på dette feltet. Derfor burde det ryddes rom til å se på hva vi kan gjøre mer av når det gjelder positive virkemidler som kan gi en god effekt for våre kystsamfunn. Det er også det som opprettholder bosettingen, og som har dannet grunnlaget for at folk har bosatt seg i en del av landet hvor vi værmessig og infrastrukturemessig kanskje ikke har de samme mulighetene som man har i mer sentrale deler av landet. Det eneste som er sikkert, er at vi er her, vi vil være her, og vi ønsker å ha en framtid her. Det mener jeg at også storsamfunnet må bidra til.

Vi ønsker at det fisket som er en del av vår kulturutøvelse og vår historiske rett, tydelig må lovfestes. Vi mener også at det er påvist gjennom det regelverket som norske myndigheter både har vedtatt og sluttet seg til, at man kan gjennomføre en positiv forskjellsbehandling for de områdene hvor vi er bosatt, med tildeling av kvoter som gir grunnlag for reelt å leve av, og tilsvarende hvis det kan sikre at man ivaretar et materielt kulturgrunnlag og en framtid for det sjøsamiske folket.

Vi ønsker også å delta i bruk, styring og forvaltning av det materielle kulturgrunnlaget. Vi har mye kunnskap, og vi er også orientert om å drive en bærekraftig forvaltning på feltet, for det er våre framtidsmuligheter.

Møtelederen: Da er tida ute. Hjertelig takk til dere for deres bidrag til vårt videre arbeid med saken. Dere har bidratt godt nå. Dere har også sendt inn skriftlig materiale. Skulle det være ytterligere informasjon dere ønsker å komme med, så send det til oss. Hjertelig takk skal dere ha.

Vi starter opp igjen kl. 13.10.

Høringen ble avbrutt kl. 12.54.

Høringen ble gjenopptatt kl. 13.10.

Høring med Fiskeridirektoratet og Nofima

Møtelederen: Da er vi klare til å starte opp igjen, og i denne bolken skal vi ha med oss Fiskeridirektoratet og Nofima.

Først til Fiskeridirektoratet. Der deltar konstituert fiskeridirektør Per Sandberg, som har med seg fem bisiterte. Det er direktør Aksel Eikemo, seksjonssjef Truls

Konow, seniorrådgiver Rune Løvås, seksjonssjef Anita Kjeilen Steinseide og seniorrådgiver Tove Aasheim.

Velkommen til dere, alle sammen. Dere disponerer først inntil 5 minutter, og jeg sier ifra når det er et halvt minutt igjen. Vær så god!

Per Sandberg: Først vil jeg få takke for invitasjonen til kontrollhøring i saken om Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket. Vi har hatt et godt samarbeid med Riksrevisjonen i utredningsfasen og synes at rapporten er grundig og fyllestgjørende.

Fiskeridirektoratet er både et rådgivende og et utøvende organ under Nærings- og fiskeridepartementet. Dagens tema, kvotesystemet i kyst- og havfisket, er i stor grad et spørsmål om fordeling av norske kvoter på fartøygrupper og på fartøy innen disse gruppene. Som rådgiver i slike spørsmål bygger vi bl.a. på innspill fra fiskerinæringen, slik disse formidles til oss gjennom ordinære høringsprosesser eller de såkalte reguleringsmøtene. Når reguleringene er fastlagt av departementet, forvalter vi forskriftene ved å tildele konsesjoner og årlige deltakeradganger i fisket samt fordele kvoter til de fartøy som har rett til å fiske. Siden det tidligere i dag ble nevnt noe om at direktoratet driver politikk basert på dispensasjoner, vil jeg si at samtlige dispensasjonsadganger er fastsatt i regelverk og instruks, og at det ikke er noe Fiskeridirektoratet tar seg til etter eget forgodtbe-finnende.

Vi skulle gjerne holdt et foredrag om norsk fiskeriforvaltning, men hensikten i dag er vel mer at dere skal kunne stille spørsmål. Likevel vil jeg benytte innledningen til å formidle noen trekk som vi mener er grunnleggende innen kvoteregulering av fiskeriene.

Gjennom de siste 30–35 år har stadig flere av våre fiskerier blitt regulert med fartøykvoter. Dette har vært nødvendig for å unngå et såkalt olympisk fiske eller et kappfiske før totalkvoten er fisket opp, og har bidratt til at den enkelte fiskebåtreder kan tilpasse sin fangstkapasitet til sitt kvotegrunnlag. Et kappfiske medfører erfaringsmessig også en dårligere kvalitet på råstoffet, noe som i seg selv reduserer mulig verdiskaping. Ved fordeling av kvoter mellom fartøygrupper og ned på fartøy innad i fartøygruppene har våre råd i stor grad bygget på innspill fra næringen. Det kan innvendes at slike råd i stedet burde hatt en mer faglig basis, eksempelvis som en vekting av hensyn til bedriftsøkonomisk lønnsomhet, samfunnsøkonomisk lønnsomhet, muligheten til å nytte fiskeressursene langt til havs og inn mot kysten og de ulike kystsamfunnenes behov for sysselsetting. Men det er samtidig slik at mange av disse forholdene trekker i hver sin retning med hensyn til hva som kan sies å være en formålstjenlig kvotefordeling, og de vil også variere i styrke over tid. Kompromissene som næringen selv har

foreslått, har på mange måter reflektert mye av dette, selv om det naturligvis er ulike oppfatninger om det enkelte element er gitt riktig vektning. Samtidig skal det legges til at skiftende regjeringer har uttalt at kvotefordelingen mellom de ulike grupper skal ligge fast.

Videre har strukturkvoteordningen bidratt til å øke lønnsomheten i fisket. Men for at næringen skal utnytte slike ordninger, er det igjen viktig med størst mulig stabilitet i kvotefordeling mellom fartøygrupper og fartøy.

Miljømessig bærekraft har vært et hovedhensyn i denne perioden, og våre fiskebestander er i langt bedre forfatning nå enn for 30 år siden. Dialog med næringen har vært et viktig element, og man har søkt å tilpasse kvotesystemet for å oppnå ulike målsettinger. Vi har slumpfiskkvoter, ferskfiskkvoter og levendelagringsbonus, for å nevne noe. Vi har imidlertid erfart at kvotesystemet er blitt så vidt komplisert at det er behov for å gjøre forenklinger. Vi tror en slik forenkling ville ha vært nyttig for både næring og forvaltning.

Da vil jeg avslutte med dette og på best mulig måte prøve å besvare de spørsmål komiteen måtte ha. Takk.

Møtelederen: Takk for det.

Før vi kommer til den spørsmålsrunden, skal vi også gi 5 minutter til Nofima, som er representert ved divisjonsdirektør Magnar Pedersen. Vær så god.

Magnar Pedersen: Nofima har i løpet av flere tiår forsket på og levert utredninger innen flere av de temaene som Riksrevisjonen tar opp i sin rapport. Det er utgangspunktet for mine innspill i dag.

Tiden er begrenset, og jeg velger derfor å bruke den på å svare på tre av komiteens hovedspørsmål.

Det første spørsmålet er om dagens fiskerinæring er bærekraftig. Det er ikke uten videre enkelt å dokumentere bærekraft, men i en internasjonal kontekst er det lett å svare ja på det spørsmålet. Vi har en forvaltning av fiskebestandene som er internasjonalt anerkjent. Næringen totalt sett er lønnsom, og de sosiale dimensjonene av bærekraftbegrepet er i utgangspunktet ivare tatt i det norske regelverket for arbeidslivet og ved fokuset på at næringen skal bidra til aktivitet og bosetting i kystdistriktene. Det som skurrer mest, er en påvist mangelfull kontroll med ressursuttaket og en viss grad av påvist arbeidslivskriminalitet. Så ja, vi må kunne betegne næringen som bærekraftig, men med noen åpenbare forbedringspunkter.

Det andre spørsmålet er hvordan staten kan sikre næringens lønnsomhet samtidig som hensynet til sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene ivaretas. Mye bra er gjort, men med basis i den kunnskapen vi sitter på, vil jeg her peke på noen tiltak som vil kunne gi enda bedre måloppnåelse.

Mens lønnsomheten i flåten gjennomgående er god, er lønnsomheten i foredlingsindustrien varierende og gjennomgående svak. Vår forskning viser at det er grunn til å anta at sammenhengen mellom foredlingsindustrien og bosettingen i kystdistriktene er langt sterkere enn tilsvarende sammenheng mellom fiskeflåten og bosettingen. Et større fokus på at høsting av ressursene bør styres ut fra industriens behov og en styrking av foredlingsindustriens rammebetingelser, vil derfor kunne virke positivt opp mot havressurslovens formålsparagraf.

Slike tiltak kan for det første være å opprettholde og styrke en differensiert flåtestruktur. De minste båtene er bærebjelken i mange små fiskerisamfunn. I tillegg er det slik at det å ha mange båter som tilbyr råstoff, vil være bedre for industriens konkurransevne enn få båter som tilbydere.

For det andre: Like konkurransevilkår er svært viktig for industrien. Staten kan etablere langt strengere vilkår for næringen med krav til utrustning og systemer for å tilfredsstille ressurskontrollhensyn, staten kan innføre strenge vilkår for ivaretagelse av råvarekvalitet, og staten kan føre effektivt tilsyn med næringen for å hindre arbeidslivskriminalitet. Det vil sørge for like konkurransevilkår og begrense mulighetene for useriøse aktører, og dermed styrke muligheten for de seriøse næringsutøverne.

Det tredje tiltaket er kanskje det mest potente for å styrke foredlingsindustrien, og det er å følge den såkalte pliktkomisjonens råd til frigjøring og fordeling av kvoter hvis man velger å avvikle pliktssystemet for torske trålerne. I tillegg vil en endring i dagens prismekanismer for slikt råstoff også kunne virke positivt for industrien.

Som et fjerde punkt vil jeg nevne at det selvsagt er mulig å styrke industriens kår gjennom hvordan kvotefordelingen foretas, med mer fokus på hele verdikjeden.

Så vil jeg poengtere at noen av disse forslagene ikke nødvendigvis fører til økt lønnsomhet i næringen totalt, men sannsynligvis fører til en viss overførsel av verdier fra fiske til foredling.

Det siste spørsmålet jeg vil kommentere, er hvordan staten kan sikre økt verdiskaping og flere arbeidsplasser av fisk som landes i Norge. Å oppnå det fordrer at vi baker den totale kaka større. Statens virkemidler her vil først og fremst være å sørge for at aktørene opererer i en næring med like konkurransevilkår og med et klart kvalitets- og verdifokus i stedet for volumfokus. Og da gjen tar jeg nok meg selv: Ressurskontrollen må bli så god at ingen kan oppnå fordeler ved å omgå regelverket. Manglende ressurskontroll fører til at fokuset dreies mot volum i stedet for mot verdi, og landet taper store verdier gjennom ressursløsning.

Så har Nofima påvist flere ganger at det er altfor mye råstoff som ikke holder god nok kvalitet. Det sløses med

verdifulle ressurser. Staten kan skjerpe inn regelverket og kontrollen med det, og staten kan sørge for at det etableres gode og nøytrale markedsplasser for råvareomsetningen.

Til slutt: Å ivareta formålsparagrafen i havressursloven er vanskelig. Det er fordi delmålene til dels er i konflikt med hverandre. Derfor er det spesielt viktig at konsekvensene av grep blir vurdert så langt som mulig før iverksetting. Jeg tror nok at Riksrevisjonen har et poeng når det i noen sammenhenger pekes på manglende konsekvensutredning. – Det var det jeg hadde tenkt å si i innledningen.

Møtelederen: Takk skal du ha, og da starter vi på en spørsmålsrunde begrenset til 25 minutter. Første spørsmål kommer fra ordfører for saken, som er Solveig Horne.

Solveig Horne (FrP): Takk skal du ha, leder, og takk for gode innledninger. Jeg hadde en del spørsmål til Nofima her, men dem har du allerede nesten svart på. Jeg begynner med å stille et spørsmål til Fiskeridirektoratet. Dere sa at dere er et utredende organ, og en del av kritikken her fra dem som har vært her før, har gått på at det har vært for lite konsekvensutredninger i hele fiskeripolitikken. Da lurer jeg på: Hva er det dere som direktorat kunne ha gjort bedre for å unngå den kritikken?

Så kan jeg også stille et spørsmål til Nofima. Det var litt til det som vi har vært inne på, om mangel på råstoff, og at flere også var inne på at fiskerne ikke bare bør konsentrere seg om torsk, det er andre fiskeslag også som bør kunne nyttes. Så hva er det som gjør at det er mangel på råstoff? Jeg vet ikke om det er noe som Nofima kunne ha svar på?

Møtelederen: Da lar vi direktoratet svare først.

Per Sandberg: Det er alltid viktig med best mulige konsekvensutredninger før en treffer en beslutning, og vi prøver å gjøre vårt. Vi har i tillegg en omfattende dialog med næringen, hele næringen, ikke bare fiskeflåten, i de årlige reguleringsmøtene, og der produserer vi tydelige saksdokumenter der vi skisserer fordelingskonsekvenser slik vi på best mulig måte ser det. Så er det vel også rett å si at det er en del spørsmål der nettopp noen grunnleggende trekk som går på stabilitet i kvoter, og på hvordan kvoter er fordelt over lang tid, ligger såpass tungt at man der ikke har gått dypt inn i å vurdere de ulike konsekvensene ved en annen fordeling – det er nok riktig. Men vi har i hvert fall prøvd å belyse problemene så godt vi kan.

Så er vi også en betydelig høringsinstans, og vi gir fylldige høringskommentarer når spørsmål er oppe til debatt.

Møtelederen: Nofima, vær så god.

Magnar Pedersen: Jeg skal svare på det spørsmålet som Horne kom med. Det er helt korrekt, som flere har påpekt, at det er et veldig sterkt torskefokus i denne næringen, og at de andre ressursene ikke utnyttes godt. Det er vel ikke mangel på råstoff, men det er mangel på at det kommer jevnt utover året, slik at det er vanskelig å være industri. Vi har klare sesongtopper, som er en stor utfordring for industrien. Det er fullt mulig å endre på måten man fordeler kvoter på, og endre stimuleringsmekanismene som gjør at man også velger å fiske andre fiskeslag enn torsk. Det er veldig mye, som det var påpekt tidligere i dag, av f.eks. et stort fiskeslag som heter hyse. Det blir ikke utnyttet av kystflåten fordi man har fokus på torsken. Det er fullt mulig å gjøre noe med det hvis man ønsker, men det krever at man gjør tiltak knyttet til kvotefordeling bl.a.

Møtelederen: Da kommer neste spørsmål fra Leif Audun Sande.

Leif Audun Sande (A): Eg forstod på Nofima at industrien var vel så viktig for sysselsetjing som fiskeria, og at for industrien var mange båtar betre – då å forstå som mange mindre båtar betre enn færre og store. Er det eit synspunkt som Fiskeridirektoratet deler?

Per Sandberg: Takk for spørsmålet. Jeg tror det vil være rett å si at det er en sammenheng mellom båtstørrelse, hvor båtene kan operere, og hvor de kan levere, slik sett. Samtidig er det slik at fartøyene leverer langs ulike deler av kysten og supplerer dermed fiskeindustrien på ulike deler av kysten. Så jeg klarer ikke helt å se at det er et konkret ja- eller nei-svar på det. Dette vil egentlig variere i de ulike fiskeriene og i ulike tider.

Møtelederen: Svein Harberg – vær så god.

Svein Harberg (H): Jeg kan først slå fast at hvis jeg skulle basert meg bare på torsk som hobbyfisker på Sørlandet, hadde det blitt lite mat. Der har vi vært nødt til å ta de andre sortene for å få fiskemiddag.

Det var et par ting som Magnar Pedersen i Nofima sa, som det også var spørsmål om fra andre siden av bordet nå, dette med å sikre landindustrien, og da oppfatter jeg det også sånn at da var det snakk om mindre båter. Det er jo akkurat det som påpekes i rapporten, at utviklingen av båttypene og båtstørrelsene har gjort at flere av de mindre mottakene har forsvunnet. Hvordan ser Nofima for seg at en skal gripe fatt i det? Det ble sagt at

en er nødt til å endre for å ivareta landindustrien, men fiskeflåtens sammensetning er kanskje slik at det ikke lar seg gjøre.

Og så var det én ting til. Nofima var veldig tydelig på at staten måtte sikre kvaliteten på råstoff. Jeg lurte på hvordan staten skal gjøre det.

Møtelederen: Vær så god, Pedersen.

Magnar Pedersen: I min innledning prøvde jeg å svare på spørsmålet, at det er tiltak som kan iverksettes hvis man ønsker å gjøre noe med en utfordring. Jeg sa samtidig at hvis man gjør det, noen av tiltakene, kommer det til å føre til at man overfører lønnsomhet fra flåte til industri.

Men det siste spørsmålet, som går på staten: Jo, for i dag har vi ikke noen perfekte markeder for omsetning av fisken. Det at kvaliteten ikke ivaretas godt nok, er et symptom på at vi ikke har et godt nok markedssystem som fungerer. I dag har vi forskrifter, vi har regelverk for kvalitet som ikke blir håndhevet av staten, altså av Mattilsynet, og mitt poeng er at dersom man ønsker å gjøre noe med kvaliteten, kan staten gripe inn både gjennom regelverk og gjennom oppfølging av regelverket for å sikre den.

Så var jeg også inne på at staten også kan påvirke etablering av markeds plasser som gjør at man ivaretar kvalitet. Det kan jo selvfølgelig staten gjøre bl.a. gjennom å instruere fiskesalgs lagene. Det var det jeg mente med det utsagnet.

Møtelederen: Takk skal du ha, da går vi videre til Nils T. Bjørke, vær så god.

Nils T. Bjørke (Sp): Takk for det og takk for innleiringane. Eg har to spørsmål. Det eine: Interessene i fiskerieringa har jo ganske ulike syn, og det er fleire som har påpeikt at mykje av fiskeripolitikken kanskje er lagd opp meir for flåten enn for den totale næringa. Korleis føler Fiskeridirektoratet at de vektar det?

Så sa du i innleinga di at dispensasjonar ikkje er «etter eget for godtbeinnende». Då oppfattar eg det slik at de får dispensasjonane godkjende. Kven er det som står for den godkjenninga? Er det politisk leiing i Fiskeridepartementet, eller kven er det?

Møtelederen: Det var vel til Fiskeridirektoratet?

Nils T. Bjørke (Sp): Ja.

Per Sandberg: Det er ulike interesser i denne næringa, og det er en næring som ikke mangler debatt. Vi har mange interessante diskusjoner. Vi har bl.a. disse reguleringsmøtene som vi kjører to ganger i året – to dager om høsten, en dag om våren. I vår gikk det ikke

på grunn av pandemien. Der er ikke bare fiskeflåten representert, men også landsiden, og det har de vært i lang tid, slik at vi har åpne og gode diskusjoner rundt dagens regulering eller neste års reguleringer, hvert eneste år. Sånn sett får man fram alle elementene, men jeg skjønner spørsmålet når det gjelder akkurat kvoter. Det er egentlig mange ting vi holder på og regulerer innenfor fiskerieringa, men når det gjelder kvoter, er bakgrunnen at du har behov for å sette en totalkvote, eller du har et behov for å bli enig med andre nasjoner om hvor mye vi skal fiske, og hvordan vi skal fordele det. Så forplanter dette seg nedover på fartøygrupper og på den enkelte fiskebåt. Når det har vært overkapasitet og behov for å redusere flåten, vil naturlig nok flåtesidens behov komme veldig sterkt fram, og betydelig sterkere fram, på kvotefordelingen. Men her kan det være andre elementer som typen ferskfiskordninger, levendelagringsbonus for kvoter, som mer går i retning av å tilfredsstille behov som gjerne ikke er spesifikke for flåten, men for fiskeindustrien.

Når det gjelder dispensasjoner, fastsettes disse i regelverket. Fiskeridirektoratet gir disse i forbindelse med helt konkrete saker basert på faktum. Vi kjenner regelverket, og vi driver saksbehandling i henhold til det.

Møtelederen: Takk for det. Da går vi videre til Freddy André Øvstegård.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk for innledningene. Jeg har et spørsmål til direktoratet først.

Riksrevisjonen finner flere ting i rapporten. De finner at eierskapet til fartøy med kvoter er konsentrert på færre hender, mindre variert flåtestruktur, at endringene i den minste kystflåten har negative konsekvenser for kystsamfunnene, og at flere fiskerihengende kommuner har fått redusert fiskerieraktiviteten. Er dette en utvikling som dere i Fiskeridirektoratet har observert selv, altså før denne rapporten kom?

Per Sandberg: Takk for spørsmålet. Når det gjelder en mindre variert flåtestruktur, tror jeg at jeg vil si det slik at antall fiskebåter totalt sett har gått ned. Det har egentlig vært en reduksjon i veldig mange deler av flåten nettopp på grunn av at det er et visst nivå vi kan fiske. Det er det som er det bærekraftige nivået, og der ligger vi på et fint nivå. Med det kravet som egentlig er til produktivitetsøkning for å kunne gi lønn til norske fiskere på lik linje med oss andre i samfunnet, blir det til at man får en reduksjon i både antall fiskefartøy og antall fiskere. Jeg mener vi fortsatt har en variert flåte – vi har både en kystflåte og en havfiskeflåte – men det er samtidig klart at i enkelte kystsamfunn har den reduksjonen i kystflåten kunnet ha en avgjørende betydning

for kystsamfunnets videre eksistens og aktivitet. Går du ned på kommunenivå og på stedsnivå, vil denne utviklingen kunne ha vært dramatisk. Det er riktig.

Så hadde du et spørsmål om eierskapsbegrensninger. Der forholder vi oss igjen til gjeldende regler for eierskapskonsentrasjon, og det er jo ingenting på kystflåten der. Vi har hørt debatten om dette tidligere i dag og noterer oss synspunktene som har kommet fram.

Møtelederen: En veldig kort oppfølging fra Øvstegård.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk for interessante betraktninger og forklaringer. Jeg regner for det første med at dere deler funnene til Riksrevisjonen. Hvis dere eventuelt ikke gjør det, kan dere jo kommentere det, men spørsmålet mitt var om dette er noe dere har registrert før rapporten kom til oss, når det gjelder noen av de tingene jeg nevnte.

Per Sandberg: Beklager uklart svar. Ja, det gjør vi.

Møtelederen: Da går vi videre til Leif Audun Sande.

Leif Audun Sande (A): Riksrevisjonen peikar på at talet på utlendingar som fiskar i open gruppe, aukar, men at det samtidig ikkje finst noka oversikt over eigarskapet til utlendingar som dette gjeld. Kva har den utviklinga si årsak i, når det gjeld at utlendingar i open gruppe aukar, og kan Fiskeridirektoratet skaffa ei oversikt over kven dette er?

Eg har eit spørsmål til. Eg ser at mange har peikt på at kvoteprisane no har vorte så høge at det er vanskeleg for mange å koma seg inn i yrket. Riksrevisjonen peikar på at det ikkje finst noka systematisk oversikt over kvoteprisar som ein kan lesa noko ut av. Då er spørsmålet mitt: Korleis meiner Fiskeridirektoratet ein kan imøtekomma Riksrevisjonens krav om at det finst ei oversikt over kvoteprisar?

Per Sandberg: Takk for spørsmålene. Jeg vil nansere spørsmålet om at Riksrevisjonen skriver at vi ikke har noen oversikt. Vi har oversikt på enkeltsaksnivå, men vi har ikke kjørt noen type systematisk skyggeliste ved siden av for å følge med og lage trender og oversikt over tid. Vi vet det på enkeltsaksnivå, så dette er ting som kan produseres, men som det vil være krevende å produsere. Det er det ene.

Når det gjelder spørsmålet om kvotepriser, stiller vi oss lite grann undrende til behovet. Jeg tror det er ganske godt kjent – det har også dere i komiteen diskutert nå i dag – at når man har en begrensning i antall kvoter og tillatelser, og det er en større interesse for å delta i fisket enn det som er mulig å tilfredsstille, får disse tillatelsene en verdi. Men dette ligger på en måte utenfor for-

valtningen. Det er en privatrettslig sak som dette kjøres under, og vi tror at kunnskapen om nivået på de prisene er ganske godt kjent i miljøet rundt forbi. Hvorvidt det å ha en egen offentlig kvotebørs eller en offentlig oversikt over kvotepriser skulle bidra til noe av det, er jeg litt usikker på. Det kan riktignok tenkes at hvis vi hadde hatt det, ville vi alle vært mer observant nettopp på utfordringene med hvor høye disse prisene kan bli, men jeg ser ikke helt hvordan de endrer på politikken her.

Leif Audun Sande (A): Ei lita, kort oppfølging: Spørsmålet mitt gjaldt egentleg at Riksrevisjonen stiller dette som eit krav. Korleis kan ein imøtekomma det?

Per Sandberg: Hvis vi skulle imøtekomme det, måtte vi foretatt en nøye innsamling av opplysninger fra banker og finansinstitusjoner, vil jeg tro, for å kunne lage en oversikt som viser de løpende kvoteprisene. Ja, det tror jeg.

Så var det visstnok et spørsmål jeg glippet ut på, og det var spørsmålet om rekruttering. Der er det jo sånn at hovedveien inn i dette yrket går litt som i andre yrker, gjennom å bli ansatt på en fiskebåt. I tillegg til dette har vi såkalte rekrutteringskvoter til unge fiskere hvert år, og som en del av rekrutteringen deles det også årlig ut kvoter til 19 videregående skoler som har opplæring i fiske og fangst. Videre deles det ut egne lærlingkvoter til elever som får lærlingplass på fiskefartøy. Og hver sommer har vi også en ungdomsfiskeordning hvor ungdom kan fiske og levere for inntil 50 000 kr.

Møtelederen: Da har vi 6 minutter igjen, og vi har tre spørsmål, så både spørsmål og svar må være korte. Det første er fra Nils T. Bjørke, vær så god.

Nils T. Bjørke (Sp): Takk. Eg følte at eg ikkje fekk svar på spørsmålet mitt om dispensasjonar. Det er greitt nok at det er saksbehandling etter regelverket, men det må jo vera nokon som godtek dei dispensasjonane som vert gjevne. Er det Fiskeridirektoratet, eller er det andre som har det endelege ordet?

Møtelederen: Vær så god!

Per Sandberg: Vi har et regelverk som åpner for å gi dispensasjoner. Så blir dette vurdert i den enkelte sak hos Fiskeridirektoratet, og vi sjekker da fakta mot regelverket: Er faktum der at det skal gis en dispensasjon, eller er det ikke? Det foregår jo da hos oss.

Møtelederen: Jeg oppfattet svaret å være Fiskeridirektoratet – punktum.

Per Sandberg: Ja.

Svein Harberg (H): Takk. Jeg må bare litt tilbake til det landbaserte, altså produsentene – til Nofima: Det pekes veldig på at det er kvotesystemet som er avgjørende for om den landindustrien er der, men vi har jo også en samfunnsutvikling med krav til produktivitet, vi har økt kostnadsnivå i Norge, som kan gjøre det vanskelig for mindre produsenter. Er det utelukkende kvotesystemet som har skapt den situasjonen at det nå er færre, eller kan dette også være en del av bildet?

Magnar Pedersen: Da har du misforstått det som jeg sa, for det mener jeg selvfølgelig ikke. Det mener ikke Nofima i det hele tatt, at det er kvotesystemet som er årsak. Vi har faktisk nettopp publisert en artikkel som sier at den generelle – hvis vi kan kalle den det – samfunnsutviklingen har større betydning for bosettingen og utviklingen i bosettingen enn hvordan man håndterer fiskeriene. Men det jeg prøvde på, var å svare på de spørsmålene som komiteen har stilt om hva staten kan gjøre. Og da har jeg sagt at fiskeindustrien har større betydning for bosettingen enn fiskerne, og da bør man kanskje gi fiskeindustrien bedre vilkår framover. Men det har ingenting, sånn sett, med kvotesystemet å gjøre, iallfall ikke i denne sammenhengen.

Møtelederen: Da er siste spørsmål fra sakens ordfører. Solveig Horne, vær så god.

Solveig Horne (FrP): Takk, leder. Jeg har et spørsmål til Fiskeridirektoratet. Slik jeg forsto svaret deres til representanten Øvstegård, så var dere enig i Riksrevisjonens hovedfunn og i den kritikken som Riksrevisjonen kommer med. Da er mitt spørsmål: Hva har da Fiskeridirektoratet gjort overfor departementet når dere nå har sett den utviklingen? Dette har jo skjedd over tid, men hvilke tiltak har dere gjort overfor departementet, slik at kanskje noe av dette kunne ha vært rettet opp før?

Per Sandberg: Takk skal du ha. Jeg prøver å si at vi synes Riksrevisjonen har gjort en grundig og god vurdering, og vi har gitt våre høringsuttalelser til dette. Det er på en måte kjernen i dette, at vi synes den gir en god beskrivelse av utviklingen.

Samtidig er det vel også slik at vi kjenner igjen den utviklingen, og vi forstår litt bakgrunnen for den utviklingen, og mye av denne bakgrunnen ligger vel egentlig i at vi har et begrenset ressursgrunnlag for å kunne drive en bærekraftig forvaltning. Vi har hatt en veldig god dialog både med næring og med departementet for å fordele kvoter mellom fartøygrupper og ned på det enkelte fartøy på en riktig måte. Men det at vi har hatt en utvikling der en har et begrenset inntektsgrunnlag fordi en har en begrenset kvote, og en har et behov for en pro-

duktivitetsutvikling, tilsier at man gjerne får den utviklingen som Riksrevisjonen beskriver.

Jeg vet ikke om det var et svar på ditt spørsmål, men vi synes det er en god beskrivelse av hvordan utviklingen har vært. Jeg er mer i tvil om det med kritikken, hvis du skjønner distinksjonen. Vi forstår utviklingen, slik som Riksrevisjonen har beskrevet.

Møtelederen: Takk for det, da er vi igjennom spørsmålsrunden. Hvis dere har noe å tilføye om noe vi burde ha spurt om, eller andre ting dere synes burde komme mer fram, så har dere til sammen inntil 5 minutter, hvis dere har behov for å si noe til slutt. Da kan vi begynne med Fiskeridirektoratet, kanskje?

Per Sandberg: Takk for det. Jeg synes det har vært en god gjennomgang av Riksrevisjonens rapport, vi tror vi har fått gitt en del gode svar. Til de spørsmålene som dere ellers har stilt skriftlig: Et av dem var om dagens fiskerinæring er bærekraftig. Når det gjelder det miljømessige, vil jeg si at den definitivt er det. Vi må fortsatt passe på å ikke ødelegge fiskebestandenes reproduksjonsevne, økosystemet. Vi må hindre fangst av småfisk osv.

Når det gjelder økonomisk bærekraft, så har vi vært igjennom det. Den har nok forbedret seg år for år. Og der tror vel vi at å innføre individuelle fartøykvoter i stadig flere fiskerier, har vært viktig, og også tilgangen til disse strukturkvoteordningene.

Sektoren har blitt langt mer produktiv, og det innebærer jo da at fangst per fisker har økt, og det har vært nødvendig for å kunne gi lønninger man kan leve av. Men med de kvotenivåene som har vært, medfører det også færre skipsfartøy, fiskere og fiskeforedlingsbedrifter.

Jeg skal avslutte nå. Jeg tror det til en viss grad er en utvikling i dette. Og som flere har pekt på i dag, er hvor hardt man trækker på de forskjellige gasspedalene, alltid et viktig element å ta med seg i politikken i dag.

Møtelederen: Har Pedersen noe å tilføye på vegne av Nofima?

Magnar Pedersen: Bare helt kort vil jeg understreke det jeg var gjennom i innledningen, og som for så vidt ikke berørte Riksrevisjonens rapport: Like konkurransevilkår mellom aktørene er faktisk et kjernesporsmål for å kunne oppnå det man ønsker, og som er en del av det Riksrevisjonen også tar opp, selv om ikke akkurat spørsmålet om ressurskontroll er berørt. Men det er kjempeviktig for industri, sysselsetting, bosetting og verdiskaping.

Møtelederen: Da skal du ha mange takk, og dere skal begge ha mange takk for deres bidrag. Vi starter høringen igjen kl. 14.05.

Høringen ble avbrutt kl. 13.49.

Høringen ble gjenopptatt kl. 14

*Høring med fiskeri- og sjømatminister
Odd Emil Ingebrigtsen*

Møtelederen: Da er vi klar til å fortsette høringen, og nå ønsker vi velkommen til fiskeri- og sjømatminister Odd Emil Ingebrigtsen. Du har med deg ekspedisjonssjef Vidar Landmark og fagdirektør Christian Wormstrand.

I denne bolken blir det først 10 minutter til din disposisjon. Så vil oppfølgingen fra oss bestå i at saksordfører først får inntil 10 minutter til utspørring. Det er for så vidt en dialog mellom dere to, og hun styrer da tiden sin selv. Etterpå er det 5 minutter til en representant fra hvert av de øvrige partiene.

Men først skal altså du få anledning til å bruke inntil 10 minutter, og det er også i denne seansen viktig at vi har mikrofonen på når vi snakker, og av når vi ikke snakker, og skulle det være behov for det, sier jeg fra når det er 30 sekunder igjen av taletiden. Vær så god.

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Da har jeg trykket på rett knapp, ja. Først tusen takk til komiteen for invitasjon til å delta på høringen.

Riksrevisjonen har jo prioritert å undersøke kvotesystemet i norske fiskerier. De har gjort en grundig jobb, og det er positivt. Mitt innlegg vil primært fokusere på å kommentere selve rapporten. Vi har også med embetsverket i fall det er behov for presiseringer underveis.

Undersøkellesperioden strekker seg over mange år, fra 2004 til 2018, og den omfatter et ganske stort antall ganske ulike myndighetsbeslutninger som er fattet av intet mindre enn tre regjeringer og fem storting. I den grad Riksrevisjonen er kritisk til utviklingen i norske fiskerier, rammer kritikken med andre ord ganske bredt. For utgangspunktet er at det egentlig har vært ganske bred politisk enighet om hovedmålsettingene i fiskeripolitikken.

Riksrevisjonens rapport redegjør for det som gjerne anses som de tre fiskeripolitiske hovedmålsettingene, og de er alle uttrykkelig forankret på Stortinget, bl.a. i havressursloven og i deltakerlovens formålsbestemmelser. De tre målsettingene er bærekraftig fiske, det er lønnsomhet, og så er det sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Vi synes heller ikke det er så mange store overraskelser eller så mye dramatik i faktagrunnlaget som Riksrevisjonen legger fram. Rapporten bekrefter langt på vei det vi vet: at mye går bra i norsk fiskeripolitikk, selv om det også naturligvis er ting som kan gå bedre.

Først vil jeg gjerne fokusere litt på det som går bra, og så skal jeg komme tilbake til noe av kritikken som er fremmet for Riksrevisjonen. Jeg er veldig fornøyd med at Riksrevisjonen har konkludert med at endringer i kvotesystemene har bidratt til økt økonomisk lønnsomhet. Dette er det beste utgangspunktet for å få til mer investering i utvikling og aktivitet langs kysten. Vi har med andre ord lyktes veldig godt her, naturligvis i godt samarbeid med fiskerinæringen. Fiskebåtene, fartøyene, er mer moderne, arbeidsforholdene er bedre, og fiskerne tjener godt. Dette er veldig viktig.

Jeg legger også til grunn at alle regjeringene i undersøkelsesperioden har hatt økt lønnsomhet som en sentral målsetting. Vi har også lyktes med en bærekraftig forvaltning av våre fiskebestander, og det er også en bunnplanke i norske fiskerier. Det er videre slik at lønnsomheten har bidratt til økt aktivitet mange steder langs kysten, men også reduksjon i fiskeriaktiviteten andre steder. Rapporten viser f.eks. at kommunene Øksnes, Båtsfjord og Måsøy har størst økning i antall landinger av f.eks. fersk torsk, mens Røst, Vestvågøy og Flakstad har størst reduksjon. Så kan man ha en egen diskusjon om hvordan man skal måle aktiviteter.

Det burde ikke overraske noen at ting har endret seg slik gjennom en periode på hele 15 år. De siste årene har det skjedd store endringer i samfunnet, og det har påvirket alle næringer. Det påvirker også fiskerinæringen, og forhold som demografi, ny teknologi, handelspolitikk valutakurser og priser på råstoff spiller også inn.

Så over til Riksrevisjonens kritikk. Selv om det er mye som går bra i fiskerinæringen, må vi alltid se etter ting som kan bli bedre. Det er derfor bra at Riksrevisjonen leter etter forhold som kan kritiseres, og ting vi kan gjøre bedre. Riksrevisjonen retter da også kritikk mot forvaltningen på flere punkter, og det er en kritikk som vi tar alvorlig, og som vi er innstilt på å foreta en grundig vurdering av i forhold til de anbefalinger Riksrevisjonen kommer med. Det er også redegjort for i våre skriftlige svar til Riksrevisjonen.

Samtidig er det ikke slik at vi uten videre er enig i all kritikken. Jeg har redegjort for det i brevet som er vedlagt rapporten. Jeg finner særlig grunn til å understreke at forvaltningen forholder seg til de lover og vedtak som fattes av Stortinget, herunder de tre hovedformålene, med deltakerloven og havressursloven, som jeg allerede har nevnt.

Man kan sette opp som en målkonflikt mellom lønnsomhet og arbeidsplasser og bosetting i distriktene. Det vil fra tid til annen kunne oppstå vanskelige politiske vurderinger selv om det mye oftere er slik at de fiskeripolitiske målsettingene trekker i samme retning. Lønnsomme arbeidsplasser er gode arbeidsplasser, varierte og for så vidt bærekraftige arbeidsplasser.

Jeg mener at man uansett har ivaretatt og balansert de ulike fiskeripolitiske målsettingene på en god måte, og jeg vil understreke at fiskeriforvaltningen ikke har brutt fiskerilovgivningen eller andre stortingsvedtak på noe punkt. Det er ikke avdekket av Riksrevisjonen, og det er vi veldig fornøyd med.

Så over til kvotemeldingen. Utviklingen av fiskeripolitikken er en kontinuerlig prosess. Denne regjeringen er på riktig vei. Regjeringen la fram kvotemeldingen for Stortinget 21. juni 2019, og den ble behandlet i mai i år. Kvotemeldingen adresserer faktisk flere av de forholdene som Riksrevisjonen er kritisk til.

For det første foreslo regjeringen i meldingen å oppheve den såkalte samfiskeordningen, som ble innført av Stoltenberg II-regjeringen, og Stortinget sluttet seg til at eksisterende ordning med samfiske med seg selv i torskefisket skal avvikles innen 31. desember 2025.

For det andre foreslo regjeringen å erstatte såkalt hjemmelslengde med faktisk lengde, som parameter for gruppeinndeling på fartøynivå, med den hensikt å motvirke utviklingen mot stadig større kystfiskefartøy og å bidra til å opprettholde en variert flåte, som Riksrevisjonen også er opptatt av i sin rapport.

For det tredje la regjeringen fram flere tiltak for å bedre rekrutteringen til fiskeryrket.

Riksrevisjonens anbefaling om oppfølging: Her har Riksrevisjonen kommet med til sammen seks anbefalinger om videre oppfølging. Jeg tar alle disse anbefalingene alvorlig og vil sørge for en grundig vurdering av alle Riksrevisjonens konkrete forslag til tiltak. Noen anbefalinger er det ganske opplagt hvordan vi skal følge opp. Det er f.eks. en selvfølge at endringen i kvotesystemet alltid skal konsekvensutredes. Her mener jeg regjeringen har gått foran med et godt eksempel gjennom framleggelsen av kvotemeldingen.

Jeg kan også informere om at forvaltningen er godt i gang med å følge opp Riksrevisjonens mer konkrete anbefalinger av tiltak som bør vurderes. Jeg har også nylig bedt Fiskeridirektoratet om å foreta en grundig vurdering av om det bør innføres eierkonsentrasjonsregler i kystflåten, og hvordan det i tilfelle skal gjøres.

Eierkonsentrasjon i kystflåten er som kjent en gammel sak, som Stoltenberg II-regjeringen i sin tid hadde på høring, men valgte å ikke gå videre med. Det kan derfor være naturlig å se på dette på nytt etter så mange år.

Jeg har også nylig bedt Fiskeridirektoratet om å foreta en grundig vurdering av den såkalte leiefartøysordningen for nybygg. Det er nå sju år siden den ordningen ble innført av Stoltenberg II-regjeringen og forankret i et bredt flertall på Stortinget. Denne ordningen har utvilsomt bidratt til fornyelse av den norske fiskeflåten, men den er også komplisert, og jeg tror det er fornuftig at vi vurderer den på nytt. Så får vi heller vente med konklusjonene til etter at vi har tatt oss tid til å gjøre gode konsekvensutredninger.

Jeg ser fram til å komme tilbake til alle de punktene.

Da er jeg ferdig med innledningen.

Møtelederen: Tusen takk for en veldig ryddig gjennomgang.

Som jeg sa, skal vi fortsette med at de enkelte partier får stille spørsmål. Først ut er Solveig Horne, som er saksordfører og derfor har 10 minutter til disposisjon. De 10 minuttene disponeres av henne uten at møteleder blander seg inn.

Solveig Horne (FrP): Nå har jeg forstått det sånn at de 10 minuttene skal være en dialog mellom statsråden og meg. Da tror jeg kanskje det er best hvis jeg prøver å stille de spørsmålene jeg har, og så kan du svare. Jeg kan følge opp dersom jeg føler at jeg ikke har fått gode nok svar.

Jeg tenkte jeg skulle begynne med noe av det første du sa. Du sa at du tar rapporten på alvor, og det er veldig bra. I svaret fra departementet oppfatter jeg at det er en del ting i Riksrevisjonens kritikk som departementet ikke er helt enig i, at noe ikke er så alvorlig som det kanskje blir framstilt. Det som har vært hovedfunnene til Riksrevisjonen, er at det er utfordringer, og at det har vært en del kritikk. Jeg opplever vel at de som har vært på høring i dag, har understreket at det er ting som har gjort at utviklingen ikke har gått rette veien. Samtidig er alle enig i at det er en stor lønnsomhet i hele flåten, og lønnsomheten er en forutsetning for at det samfunnsøkonomisk skal være lønnsomt å drive med fiske. Sysselsettingen er stabil, og det går bra i næringen, men vi vet at en del av det kan være i konflikt med målet om sysselsetting og bosetting, spesielt i en del kystsamfunn som har mistet en del av fiskerinæringen.

Det som Fiskeridirektoratet sa i dag, var at de delte Riksrevisjonens funn og kritikk. Det sa også statsråden. Et av mine spørsmål er på hvilken måte departementet har fulgt opp underveis. Det kan jo ikke være slik at noe av den kritikken og hovedfunnene har kommet helt av seg selv. Det må jo ha vært noen varselamper på noen områder, som har lyst før, slik at en kunne ha tatt noen grep tidligere.

Kvotemeldingen ble behandlet av Stortinget i vår, og en del av de endringene som er gjort i den forbindelse, vil på en positiv måte, slik jeg ser det, ha innvirkning på de problemstillingene som rapporten tar opp. Et av spørsmålene er om statsråden kunne være litt mer tydelig på hvordan han skal følge opp den kvotemeldingen, spesielt det som går på konsekvensutredning. Det er greit å si at vi må ha en bedre konsekvensutredning, men det har vært litt av hovedkritikken, at det ikke har vært gjort på en god nok måte, og hvordan det skal følges opp.

Så til det som går på eierskap. Fremskrittspartiet har ikke konkludert. Under behandlingen av kvotemeldingen var vi også med på at vi ikke gjorde noe med eierskapskonsentrasjonen, at det skulle være begrensninger for kystflåten slik som det er i havfiskeflåten. Det må vi vurdere og se på. Men jeg lurte likevel på om du kunne si noe om du tror at det å innføre eierskapsbegrensninger for kystflåten ville hatt noen konsekvenser.

Så er det det som handler om at fiskeriindustrien i dag ikke kan ha majoritet i flåten, men at det kan være omvendt. Da er ett av spørsmålene mine om det bør åpnes for at fiskeriindustrien i større grad kan få anledning til å kjøpe seg inn der.

Det mange av tingene går på her, er rekruttering og bosetting, og det er en del av det å styrke landindustrien for å få flere til både å kunne bosette seg i flere kystsamfunn og å få flere av båtene til å levere inn til flere kommuner og få dem til å etablere seg der.

Hva er det som kan være hensiktsmessig, og hvilke virkemidler eller tiltak er det som kan styrke landindustrien for å skape mer samfunnsøkonomisk lønnsomhet, og at næringen i større grad bidrar til den sysselsettingen og bosettingen i kystsamfunnene? Har du noen tanker rundt det? Jeg tror jeg avslutter med det nå.

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Det er nok rom for å kunne ha holdt et lenger foredrag om mange av disse tingene. Det er klart at et historisk tilbakeblikk på 15 år, som Riksrevisjonen på mange måter tar, er i seg selv omfattende. Men hvis vi går noen år tilbake, var altså fiskerinæringen en næring som var subsidiert av stor-samfunnet. Hvis vi ser litt på det store bildet, har man nå egentlig fått en fiskerinæring som er lønnsom, og som nå skal betale en såkalt ressursrente inn til stor-samfunnet.

Bare for å ta noen refleksjoner rundt det synes jeg det er viktig å si at det er veldig mye som går godt. For første gang i historien har vi venteliste og kø for å komme inn på fiske- og fangstlinjene på videregående skole. Det har aldri skjedd før, så ungdommen ser nå muligheter som er bra og lovende. Næringen har potensial i seg til å bli en evig fornybar næring hvis vi forvalter den bærekraftig og godt. Det synes jeg vi har lyktes veldig godt med, og det synes jeg vi bør kunne si at vi har lyktes godt med.

Så over til noen av spørsmålene. Du får supplere hvis det er noe jeg glemmer, men vi mener at det er feil når Riksrevisjonen kritiserer når det er snakk om eierkonsentrasjon, for deltakerloven er ikke på noen måte brutt. Det er et nasjonalitetskrav, og det er et krav om at man skal være aktiv fisker for å kunne eie et fiskefartøy. Det Riksrevisjonen egentlig påpeker, er at andelen minoritetseierskap i fiskefartøy har økt. Det kan være veldig

sammensatt, f.eks. kan arv og generasjonsoppgjør være grunner til det. Der er det viktig å si at selv om minoritetseierskapet har økt, er ikke det i strid med gjeldende lovverk.

Deltakerloven og havressursloven er bautaer i norsk fiskeripolitikk som det er bred politisk enighet om. Da er det viktig å si at disse to bautaene er det man over år har prøvd gjennom små og noen store steg å tilpasse for å ivareta de tre hovedpolitiske målsettingene: lønnsomhet, aktivitet i kystsamfunnene og bærekraftig forvaltning. Resultatet er at man på enkelte områder ikke har lyktes helt. Det er noen kystsamfunn hvor man ikke synes man har hatt en positiv nok utvikling. Det er viktig for meg å si at jeg ikke tror at fiskerinæringen eller fiskeripolitikken alene kan ta ansvaret for den generelle samfunnsutviklingen. Det er mange andre ting som påvirker det.

Når det gjelder oppfølging av kvotemelding, har vi f.eks. nå satt Fiskeridirektoratet i gang med å utrede det som går på eierkonsentrasjon – det kom fra Riksrevisjonen. Når det gjelder kvotemeldingen, er det f.eks. behov for å utrede nye forslag etter det som kom opp i Stortinget, og spesielt forholdet som går på hvordan strukturgevinst skal reforderes når den begynner å falle tilbake om åtte, ti og femten år. Måten strukturgevinsten skal reforderes mellom fartøyene, er det viktig å gjøre en god utredningsjobb på.

Så snakket du om hvordan man kan styrke fiskeindustrien. Der er svaret at det ikke finnes noen enkle svar på det spørsmålet. Det har også vært diskutert i Stortinget gjennom en egen stortingsmelding for noen få år siden. Det som er viktig for fiskeindustrien – vi ser at noe av industrien ikke har så god lønnsomhet – er stabil tilgang på råstoff og ikke minst at man har et marked for de produktene man ønsker å bearbeide. Det er et ganske bredt ønske om å få til mer bearbeiding av norske ressurser, enten det er fisk eller energi eller andre ting, men de to tingene der er veldig viktig.

Man har etablert f.eks. ferskfiskordningen og levedelagringsordningen som forsøk på å sikre at man skal få litt mer stabil tilgang av råstoff. Det er en refleksjon at en av suksessfaktorene til laksenæringen, som er den andre delen av fiskeri og sjømat her, er at laksen er tilgjengelig 365 dager i året, og at man etter hvert har vent et marked til akkurat det. Det er nok en viktig suksessfaktor også.

Det blir også veldig spennende å se hva slags effekter en gryende torskeoppdrettsnæring kommer til å få. Den kan bl.a. bidra til mer stabil tilgang på råstoff til industrien.

Møtelederen: Da er det et halvt minutt igjen.

Solveig Horne (FrP): Et halvt minutt – jeg skal være helt kort, da: En stadig mindre andel av fangsten bearbeides i Norge. Du var også inne på at det er mangel på råstoff. Har du noen tanker om hvordan vi kan bedre det?

Møtelederen: Ja, du har fire sekunder!

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Jeg kan ikke svare på fire sekunder! Jeg kan komme tilbake til det.

Møtelederen: Du kommer tilbake til det, det er greit.

Da går vi videre. De neste 5 minuttene disponeres av Leif Audun Sande – vær så god.

Leif Audun Sande (A): Takk.

Eg vil gå tilbake til det brevet som statsråden skreiv til Riksrevisjonen, der han skriv at kravet i loven om sysselsetjing og busetjing ikkje kan forståast som eit mål om eit tal arbeidsplasser eller eit tal busette i dei enkelte distrikta, og at det heller må forståast som at

«fiskeripolitikken samlet sett er et bidrag til at en større del av avkastningen fra fiskeriene gir ringvirkninger i distriktene sammenlignet med hva som ville ha skjedd uten en slik fiskeripolitikk».

Eg må seia at den tolkinga verkar på meg å liggja milevis frå den tolkinga som Riksrevisjonen gjer av lovverket.

Meiner statsråden at kravet i loven om at forvaltning av fiskeriresursane skal sikra sysselsetjing og busetjing i distrikta, er eit indirekte krav som kan tilfredsstillast ved at fisket gjev ein avkastning som kan fordelast, og ikkje eit krav om at sjølve aktiviteten skal vera det som sikrar sysselsetjing og busetnad? Viss fisket er lønsamt og det går bra, er det utan betydning at det fører til sysselsetjingsvekst på Vestlandet og nedlegging i Nord-Noreg? Er det ikkje sjølve aktiviteten som fisket medfører, som skal sikra den busetnaden?

Slik Riksrevisjonen tek fatt i, er det ei dramatisk endring som har skjedd i desse åra rapporten dekkjer. Sjølv sagt går mykje bra, men Riksrevisjonen har ikkje granska det som går bra, det er ikkje det som er poenget. Dei granskar det som er ille, og her skriv dei at det har skjedd ein utilsikta negativ konsekvens for fiskeriaktivitetane. Eg les nesten måten statsråden tolkar kravet i loven på omtrent som om det er greit, det får berre fortsetja slik. Er det riktig forståing?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Jeg får si at mitt oppdrag som fiskeri- og sjømatminister er å bidra til å legge grunnlaget for økt verdiskaping og mer aktivitet langs kysten, og jeg tror det er veldig mange som er enig i den målsetningen. Når vi har formulert oss slik i brevet som du henviser til, er vel det for å påpeke at om

man hadde 100 arbeidsplasser for 15 år siden, er ikke da aktivitetsmålsettingen i fiskeripolitikken slik at det medfører 100 arbeidsplasser i dag.

Det må også sies at det har vært dramatiske endringer i alle næringer, og det er også slik at i andre næringer går det bedre noen plasser, og det går dårligere andre plasser, akkurat som i fiskeripolitikken. Et eksempel er f.eks. Vardø, hvor det er større mengder landet fisk nå enn det var for 15 år siden, men man har ikke klart å konvertere det i verdiskaping ut over mottak. Det er et forsøk på å presisere hvordan vi oppfatter denne målsettingen i fiskeripolitikken.

Det er også viktig å si at dersom man ikke hadde hatt et bredt flertall for å gjennomføre strukturendringer tidligere – om man går 15–20 år tilbake i tid – tror jeg vi ville ha sittet her med svart hav og null aktivitet, for å sette det litt på spissen. De strukturvedtakene som er fattet, var nødvendige for å få ned antall fartøy, fordi det var for stor kapasitet i forhold til den mengden fisk som kunne fiskes. Det er faktisk også en del av det å få til en bærekraftig forvaltning. Der mener jeg vi har lyktes. Målet er ikke slik å forstå at de 100 arbeidsplassene som var på et bestemt sted for 15 år siden, skal være akkurat der i dag. Vi synes vel med andre ord at vi har lyktes med mye i fiskeripolitikken, men det er fortsatt muligheter til å gjøre ting bedre og få til mer bearbeiding.

Møtelederen: Da er det veldig snau tid til en eventuell oppfølging.

Leif Audun Sande (A): Det er jo snakk om dei 100 arbeidsplassane. Men viss eg seier 2 000, då – å flytta 2 000 arbeidsplassar frå nord til sør, er det òg i tråd med lovens bokstav?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Nå kjenner ikke jeg til at det er flyttet 2 000 arbeidsplasser fra nord til sør, men det er jo slik at, punkt én, du må ha et marked for å kunne drive en virksomhet. Noen plasser har fiskeindustrien f.eks. gått konkurs; andre plasser har man fått den til å vokse og blomstre – slik det er i andre næringer. Så har man fortløpende prøvd å tilpasse med regulatoriske grep underveis, i samarbeid med fiskerinæringen, for å prøve å få til mest mulig aktivitet langs kysten. Det er den overordnede målsettingen.

Møtelederen: Da går vi videre til neste utspørter, som er Svein Harberg, fra Høyre. Vær så god.

Svein Harberg (H): Takk skal du ha, og takk for en fin gjennomgang fra statsråden. Jeg må jo si at etter å ha hørt på de forskjellige innspillene i høringen i dag, er jeg glad jeg slipper å sitte i den rollen, for her er det mange kryssende interesser.

Mitt første spørsmål går på at en kryssende interesse som alle åpenbart har vært innom, er landbasert fiskeindustri og fartøyene. Det kan jo virke som om det er motstridende interesser i de politiske målsettingene her, altså at går det bra for havflåten, går det ikke fullt så bra på land. Jeg vet ikke om du kan ha en kommentar til det?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Det blir kanskje en refleksjon, for du har jo fiskerne på den ene siden, som ønsker å få høyest mulig pris for fisken, og landindustrien på den andre, som ønsker å betale minst mulig. Det er ikke rett å bruke uttrykket interessekonflikt, for man har samtidig en felles interesse. Jeg oppfatter at fiskerne er interessert i at landindustrien skal få det til og vice versa. Men det er litt slik det foregår, og slik det har foregått i mange år. Da er det opp til fiske-salgslagene på et vis å ivareta det som går på samfunns-hensynsformuleringene i fiskesalsslova, og måten man skal omsette fisken på.

Jeg kan på den ene siden forstå fiskerne, som synes det er enkelt å få solgt fisken til noen som vil betale høyere for den, uansett hvor det er, og på den annen side er det veldig lett å forstå landindustrien, som både ønsker stabil tilgang på råstoffet og selvfølgelig ønsker å betale minst mulig for det. Det er jo et regime hvor noe av omsetningen foregår per auksjon og noe til fast pris. Så veksler man litt mellom dem. Det er jo viktig at man prøver å finne gode løsninger. Det tror jeg både fiskerne, salgslagene og industrien er tjent med.

Alle ønsker mer bearbeiding hvis vi kan få det til. Det er ikke slik at vi nødvendigvis kan vedta hvor folk skal bo, eller fatte et politisk vedtak, og så popper det opp en landindustri. Vi må også ha folk som skal gjøre jobben med å investere, bygge opp og drifte en virksomhet.

Noe av det viktigste vi gjør, er egentlig å sørge for god markedsadgang, lavest mulig tollsatser – det er kanskje det aller viktigste vi gjør. Så er det nok en refleksjon historisk at man fortløpende opp gjennom historien har prøvd å gjøre mindre reguleringer og dempe diverse skadevirkninger for å prøve å få til mest mulig aktivitet langs kysten og få en bærekraftig og god fiskerinæring.

Svein Harberg (H): Takk skal du ha. Et annet tema som har gått igjen i de fleste bolkene, er rekruttering. Én ting er at det er godt fiske og god lønnsomhet i dag, men det blir jo særdeles viktig også å sikre rekrutteringen, at unge går inn. Du var så vidt inne på det med utdanningen, i hvert fall. Kanskje du kan kommentere det litt? Noen har i dag sagt at det er lettere enn noen gang å komme inn, og noen sier at det er veldig vanskelig å få til rekruttering. Hvordan ser du det fra ditt ståsted?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Jeg mener at fiskerinæringen er en av de letteste næringene å komme inn i hvis du vil begynne på scratch. Skal du kjøpe deg en kvote i lukket gruppe, kan det være kostbart. Men i hvert fall med de nye vedtakene som er fattet, med den nye rekrutteringsordningen i åpen gruppe, er terskelen veldig lav for å starte opp, og jeg tror faktisk det kan være ganske bra at hvis man som 18-åring vil begynne med fiske, kan man bruke noen år i åpen gruppe og opparbeide seg erfaring og egenkapital. Er man under 30 år, får man ekstra kvote, og så trekkes det inn noe i tillegg. Fra neste år skal det trekkes inn. Det er mulig vi ikke får det implementert før i 2022, men det er en ytterligere bonuskvote for fem av de unge fiskerne hvert år.

Jeg opplever at det er lett å komme inn i næringen. Hvis man ser på andre næringer, tror jeg fiskerinæringen står seg ganske godt når det gjelder å gi muligheter til unge folk. Jeg opplever at rekrutteringen til fiske og fangst i videregående skole nettopp er en slags bekref-telse på det.

Det er viktig å si at rekruttering også foregår som mannskap via større fiskefartøy. Så går man omveien til kanskje parallelt å begynne å fiske i åpen gruppe.

Svein Harberg (H): Takk skal du ha.

Møtelederen: Da går vi videre til Nils T. Bjørke. Vær så god.

Nils T. Bjørke (Sp): Takk. Eg trur eg tek eit og eit spørsmål, så får me svar etter kvart.

Det er jo rett at økonomien til fiskarane har auka og vore stabilt god. Men utfordringa er vel om fiskeripolitikken har hatt for ein-sidig fokus på fiskeflåten og for lite på landdelen og sysselsetjingsbidraget på kysten. Når eg snakkar med landindustrien, er det ikkje økonomien og salstilgangen eg oppfattar at er det store problemet. Problemet er jo sikker fisketilgang heile året og ikkje minst at ein klarer å få tilgang på fisk til rett kvalitet heile året. Har du nokre kommentarar til det?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Vi har hatt en diskusjon hvor jeg har måttet si at jeg rett og slett bare er fiskeriminister – jeg er ikke tryllekunstner. Det er ikke for å flåse med et viktig spørsmål, men det å få til mer verdiskaping er vel et anliggende som veldig mange er opptatt av.

Nå ble det lagt fram en stortingsmelding i 2015–2016 som vel heter sjømatindustrimeldingen eller noe slikt, hvor man drøftet disse forholdene. Litt av det som kom ut av det, var ferskfiskordning, levendelagringsordning. At man har en variert flåte, har jo den hensikt at man skal få stabil tilgang på råstoff.

Mulighetene ligger primært i at man har et marked, at man har en passe balanse mellom fiskerne som selger og industrien som kjøper, at man har stabil tilgang, og også at det nå åpner seg nye muligheter innenfor ny teknologi. Det er nevnt at kvalitet blir viktig for mange kunder, ny fryseteknologi. Det er disse tingene vi må prøve å legge til rette for, slik at de som ønsker å utvikle den typen industri videre, kan få blomstre, rett og slett.

Nils T. Bjørke (Sp): Eg skulle gjerne ha gått vidare inn på dette. Men Fiskeridirektoratet var jo her i stad, og dei seier at dei utformar regelverket, dei gjev dispensasjonar, og dei fungerer som både eit forvaltningsorgan og eit kontrollorgan. Korleis klarer ein å sikra at ein har uavhengige kontrollar og styring på at korta ikkje blir blanda i Fiskeridirektoratet?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Det kan være et omfattende spørsmål. Det primære svaret på det vil bli at vi til neste år vil følge opp ressurskontrollutvalgets forslag. Vi skal lansere noe senere i høst. Var det det spørsmålet gikk på – ressurskontroll?

Nils T. Bjørke (Sp): Spørsmålet gjekk på om direktoratet både gjev dispensasjonar, lager regelverket og i tillegg skal føra kontrollar – har direktoratet alle dei tre oppgåvene?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Det er departementet som lager reglene og direktoratet som utfører dem. Vi er jo på en måte en overdommer i dette tilfellet, slik rent prinsipielt, i hvert fall.

Nils T. Bjørke (Sp): Direktoratet sa at det var dei som gav dispensasjonar og bestemte det. Men du meiner at det er departementet som gjer det?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Hvis Fiskeridirektoratet gir dispensasjoner, gir de det jo ut fra en myndighet de har fått fra departementet. – Nå får dere fra embetsverket presisere hvis det er noe jeg tar feil i her, men de skal jo ikke sitte på alle sidene av bordet, hvis det var et prinsipielt spørsmål.

Nils T. Bjørke (Sp): Eg veit ikkje heilt om eg vart klok av svaret, men det får me koma tilbake til.

Du seier at det aldri har vore så lett å koma inn i fiskerinæringa. No har me hatt fleire aktørar på banen i dag, og både kystfiskarane, Sametinget og andre seier at det er svært vanskeleg for ungdom å koma inn i fiskerinæringa. Det er ganske stor forskjell. Frå Fiskarlaget seier dei at både kvotepris og strukturering er opp til kvar enkelt reiar å bestemma nivået på. Er det slik me ynskjer å ha det framover?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Om det er slik vi ønsker å ha det framover – vi ønsker vel alle at unge folk skal komme seg inn i jobb og få noe til. Det at kvoteprisene i de lukkede gruppene har økt de siste årene, er et uttrykk for at næringen har vært veldig lønnsom. Man kan forstå at folk ønsker å få en markedspris for den verdien de har bygd opp. Samtidig er det viktig å si at de rekrutteringsordningene som nå ligger til rette for unge folk, er veldig gode. I andre næringer har man også en inngangsbillett for å komme inn i næringene. I fiskerinæringen er det i hvert fall en mulighet til å komme inn så å si uten inngangsbillett.

Møtelederen: Da var tida akkurat ute, så da kan vi gå vidare til Freddy André Øvstegård, som disponerer inntil 5 minutter. Vær så god.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk for det. Riksrevisjonen finner at eierskapet til fartøy med kvoter er blitt konsentrert på færre hender. De finner at fartøyene er færre og større, at endringene i den minste kystflåten har negative konsekvenser for kystsamfunn, og at flere fiskeriavhengige kommuner har fått redusert fiskeriaktiviteten. Opplever statsråden at disse funnene fra Riksrevisjonen er nye opplysninger for dere, opplysninger som ikke har vært kjent fra før, eller opplysninger som aktører i feltet ikke har brakt til bords for dere tidligere, da rapporten kom?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Nei, jeg vil egentlig si at det er å slå inn en åpen dør. Dette har det vært bredt flertall for. Man måtte få ned antall fartøy for å få opp lønnsomheten i fiskerinæringen. Strukturordningene har ført til færre fartøy og økt lønnsomhet. Samtidig kan man ha en slags motstrid til andre mål i fiskeripolitikken – dette med aktivitet og sysselsetting. Det er en balanse hele veien når det gjelder å prøve å finne best mulige løsninger.

Freddy André Øvstegård (SV): Deler statsråden Riksrevisjonens syn, slik det kommer fram i rapporten, om at spredt eierskap til fartøy med kvoter, variert flåtestruktur, en fiskereid flåte, koblingen mellom én kvote og ett bestemt fartøy, bl.a., er sentrale fiskeripolitiske prinsipper?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Ja, det er viktige prinsipper, men de aller viktigste er de tre hovedmålene, som er bærekraft, lønnsomhet og aktivitet i kystsamfunnene. Vi har jo også for så vidt reflektert litt over det i vårt svar, at de prinsippene er noe som Riksrevisjonen selv har definert som viktige for Riksrevisjonen, og som de ønsket å undersøke. Det er ikke uvesentlig, men det viktigste er de tre målsettingene om bærekraftig forvaltning, lønnsomhet og aktivitet i kystsamfunnene.

Freddy André Øvstegård (SV): Men mener da statsråden at de fiskeripolitiske prinsippene er blitt utfordret? Deler statsråden Riksrevisjonens konklusjon når det gjelder det? Og deler statsråden Riksrevisjonens syn på at dette er sentrale fiskeripolitiske prinsipper som Stortinget har vedtatt, som skal ligge til grunn for forvaltningen? Hvis svaret på det er ja, hvorfor har man ikke da kommet til Stortinget om dette – hvis dere har vært kjent med utviklingen, at dette har vært, som du sier, å slå inn en åpen dør?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Vi har ikke registrert at Riksrevisjonen på noe punkt har avdekket at det er noen lover som er brutt. Deltakerloven og havressursloven er bautaer i fiskerinæringen, og forvaltningen er ført i henhold til dem. Riksrevisjonen har påpekt fire tilfeller der tiltak burde vært konsekvensutredet før de ble iverksatt. Det er tiltak tilbake til ikke denne regjeringen, men Stoltenberg-regjeringen. Så må man på vanlig vis trekke erfaringer av de tingene og prøve å gjøre det bedre neste gang. Det er en veldig forenklet versjon.

Jeg er ikke uenig i det som Riksrevisjonen påpeker er prinsipper, men dette er ikke hovedmålene i fiskeripolitikken. Det er bærekraft, lønnsomhet og aktivitet i kystsamfunnene.

Freddy André Øvstegård (SV): Kan jeg snakke om aktivitet i kystsamfunnene, da? Havressursloven fastslår at forvaltningen skal ta hensyn til sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Det er et av de tre formålene, noe av intensjonen, i loven. Riksrevisjonen finner at det prinsippet er utfordret, mens statsråden bruker mye tid på å si at lønnsomheten, altså et av de andre målene, er god. Mener statsråden at det at lønnsomheten er god, på noen måte unnskylder at Riksrevisjonen finner at det andre målet er utfordret?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Som jeg har nevnt tidligere, er det slik at Riksrevisjonen påpeker at det har vært en dårlig utvikling i noen kystsamfunn – jeg tror de bruker uttrykket «mindre god eller dårlig». Og så har de også påpekt at det har gått bra andre steder. Det er akkurat det samme som skjer ellers i samfunnet, i andre næringer og på andre områder. Det er noen ganger litt motsetning mellom lønnsomhet og antall sysselsatte, f.eks. Det er hele veien en balanse som må foretas politisk for å prøve å ivareta de tre viktige målsettingene.

Freddy André Øvstegård (SV): Om jeg raskt kan ta et siste spørsmål: Nå og i svaret viser statsråden til andre, eksterne, faktorer – demografiske endringer, f.eks. – som skal bidra til å forklare at det er blitt mindre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Kan statsråden

se at forklaringen går motsatt vei også – at når 29 kommuner f.eks. har mistet all fiskeindustri, kan det føre til fraflytting?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Helt klart.

Møtelederen: Lengden på det siste svaret var akkurat passe, for da var tida ute.

Da er det sånn at vi muligens har med oss Terje Breivik på telefon. Nå var det han som skulle ha mulighet til å spørre ut. Terje Breivik, er du med oss? – Nei. Terje Breivik var ikke med oss.

Da er vi ferdig med den runden der det enkelte partiet disponerer sin tid, og går over til en felles runde med spørsmål, begrenset til 15 minutter. Den første som har tegnet seg der, er Eva Kristin Hansen. Vær så god.

Eva Kristin Hansen (A): Takk, leder, og takk til statsråden for gjennomgangen.

Jeg registrerer at statsråden sier at man ikke har brutt lovene. Det er godt å høre, for hadde man vært klart over at man hadde brutt lovene, hadde nok denne høringen ikke vært fullt så trivelig, for å si det sånn.

Men det jeg skulle ønsket, var at statsråden hadde vært litt mer konkret når det gjelder hva han faktisk er uenig med Riksrevisjonen i. Jeg har gått igjennom brevet nøye, og han nevnte noe i innledningen sin om at lønnsomhet versus bosetting er en konstruert konflikt, og han sier at fiskeripolitikken er balansert, men jeg har lyst til å få mer tak i hva det er han faktisk reagerer på i Riksrevisjonens gjennomgang.

Så gikk han godt igjennom kvotemeldingen. Da den var i Stortinget, vet jo alle vi at det var kritikk for at den ikke var godt nok konsekvensutredet, og at man i stortingsbehandlingen bestemte at det skulle skje i etterkant. Jeg lurer på om statsråden kan gi oss en ordentlig status på hvor man ligger i løypa for det. Jeg registrerte at han sa at man driver og vurderer det, men det kan være greit for oss i Stortinget å vite når det kommer tilbake.

Det samme gjelder det han sa om å erstatte hjemmelslengde med faktisk lengde. Hvordan ligger det an med det? Hva er status på det? Når tenker man å komme tilbake til Stortinget?

Det siste er at han sa at man driver og vurderer anbefalingene fra Riksrevisjonen. Det håper jeg virkelig at statsråden gjør, særlig det som går på eierkonsentrasjonen for kystflåten, for her synes jeg det ble veldig lite konkret. Ønsker han å begrense det, f.eks.? Hvordan er status for det arbeidet?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: La meg begynne med hva vi er uenige med Riksrevisjonen i. Jeg har sagt at vi tar all kritikken til følge og vil følge den opp. Men vi har påpekt at når Riksrevisjonen sier at eierskapet til

fiskefartøyene konsentreres på færre hender og fartøy med kvoter eies i mindre grad av registrerte fiskere, høres det mer alvorlig ut enn det er, for deltakerlovens krav om at det skal være en aktiv fisker som eier over halvparten, er ivaretatt, og nasjonalitetskravet er ivarettatt for fartøy over 15 meter, altså 60 pst. norsk eierskap. Vi gjør bare oppmerksom på at det antageligvis i stor grad handler om at det har vært arveoppgjør, og at det er familie som har kommet inn på eiersiden sammen med den aktive fiskeren, eller at man kanskje har fått med seg en medeier for å kunne investere i et større fartøy. Det er vel på det punktet vi primært er uenige.

Det er også slik at en del av kritikken fra Riksrevisjonen er generell. De påpeker ikke alltid direkte hva vi bør gjøre.

Når det gjelder oppfølging av kvotemeldingen, har vi en ambisjon om i løpet av høsten å sende ut på høring det som går på hvordan vi ser for oss at overgangen fra hjemmelslengde til faktisk lengde kan skje. På ett vis illustrerer det litt av kompleksiteten i fiskerinæringen at man egentlig har hatt fartøy med to lengder – faktisk lengde og hjemmelslengde. Det illustrerer litt hvor kompleks mye av dette har vært, så det er et forsøk på å forenkle og forbedre. Så blir det sikkert noen overgangsutfordringer. Det handler om å lete etter gode løsninger i god dialog med næringen selv.

Møtelederen: Da er neste utspørter Freddy André Øvstegård – vær så god.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk, komitéleder. Jeg opplever at man tolker Riksrevisjonens funn litt annerledes i forskjellige deler av næringen og hos statsråden når det gjelder hvorvidt fiskeripolitikken har styrket eller svekket kystsamfunnene. Svaret fra Riksrevisjonen er at mange kystsamfunn er blitt svekket, at mer av inntektene forsvinner ut av kystsamfunnene til passive eiere og kapitalmiljøer i byene. Utlandet er også nevnt. En håndfull kystsamfunn og noen få eiere sitter igjen med mer, mens svært mange kystsamfunn har tapt. Da tenker jeg ikke på antallet som er sysselsatt, men på det man ser når man ser på de enkelte kystsamfunnene og sentraliseringer.

Spørsmålet mitt er om dette ikke er i strid med lovens intensjon når vi ser på det tredje formålet i havressursloven, nemlig å bidra til bosetting og sysselsetting i kystsamfunnene?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Svaret mitt er at da må man jo foreslå å endre loven, for så lenge minoritetseierskapet er innenfor lovens krav, forvalter vi det deretter. Jeg tror det kan være grunn til å si at f.eks. det å ha familie med på eiersiden, ikke nødvendigvis er å ha passive eiere. Det er også interessant å reflektere over at

hvis man har eiendomsrett, må det også bety at man innenfor lovens bestemmelser kan ha mulighet til å hente inn kapital på inntil 49 pst. i sitt eget fartøy, hvis man ønsker å utvikle seg videre.

Det er også slik at de tre hovedmålsettingene i fiskeripolitikken kan ha litt motstridende interesser, som flere har vært inne på: lønnsomhet kontra f.eks. antallet sysselsatte i kystsamfunn. Men jeg, for min del, synes det er viktig å gjenta at det er et veldig godt utgangspunkt å bygge videre på at vi har en lønnsom næring, med stort sett familiebedrifter langs hele kysten som ønsker å investere og utvikle videre. Det er veldig mange lokale samfunnsbyggere i denne næringen.

Møtelederen: Veldig kort, Freddy André Øvstegård, for vi har flere på lista.

Freddy André Øvstegård (SV): I forlengelsen av det: Ser statsråden at når det gjelder de to formålene i loven, intensjonen i loven – for det er det vi snakker om nå – har det vært en forrykkelse i retning lønnsomhet, som har gått på bekostning av bosetting og sysselsetting i kystsamfunnene?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Man kan vel si at årsaken til at man har hatt et bredt flertall på Stortinget som har ønsket disse strukturendringene, er at næringen var veldig ulønnsom. Det var veldig mange sysselsatte, men det var ulønnsomt. Da ville alternativet til å gjennomføre strukturendringene egentlig ha vært konkurser, svart hav og enda færre sysselsatte. Jeg tror at de beslutningene som ble gjort av et bredt flertall i Stortinget, var veldig riktige, men det er helt klart enkelte steder man hadde ønsket å se mer aktivitet i kystsamfunn. Så må man jobbe videre for å prøve å få til økt aktivitet basert på en lønnsom næring. Det tror jeg er et veldig godt utgangspunkt, sammenlignet med det motsatte.

Møtelederen: Nils T. Bjørke – vær så god.

Nils T. Bjørke (Sp): Eg oppfatta det slik at statsråden snakka meir om bedriftsøkonomi enn samfunnsøkonomi i svara på ein del av desse utfordringane. Noffima var inne i høyringa og var tydelege på at med ein litt meir variert flåte er det mogleg å få til ei kvalitetsheving på ein del av produksjonen. Me får den same utfordringa frå ein god del av fiskeindustrien. Hadde dei hatt ei betre ferskfiskordning, ei ordning som var betre tilpassa, slik at dei var sikra fisk heile året – det er den største utfordringa deira. Det treng ikkje nødvendigvis vera så mykje betre økonomi – i alle fall ikkje samfunnsøkonomisk – om det er ein stor båt, samanlikna med om det er fleire små som kan ta den same kvota, og som faktisk òg kan bidra til betre økonomi på land. Kommentar?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: En variert flåte er viktig for å få fisket fisken gjennom hele året. Det har vært en av hensiktene bak den politikken, for å sørge for stabil tilgang på råstoff til industrien.

Det er selvfølgelig en diskusjon, som ble nevnt, om jeg tenker bare på bedriftsøkonomi og ikke på samfunnsøkonomi. Jeg tror det er veldig god samfunnsøkonomi i å ha en lønnsom næring. Det er et veldig godt utgangspunkt for å utvikle ting videre.

Det er også viktig å si at det ikke er noen enkle løsninger på hvordan man kan få til mer bearbeiding av norsk fisk på land. Men det er noe som vi uansett må jobbe med, og som er fundamentet, og det er at vi har en bærekraftig forvaltning. Det er bunnplanken uansett. Og så er det at man har et marked for de produktene man skal lage. Der synes jeg også at vi jobber veldig godt for å sikre markedsadgang. For et lite land som Norge er det utrolig viktig at vi både har et sterkt og godt internasjonalt samarbeid, og at vi sørger for å få solgt fisken vår til de andre landene. Det er veldig lett å tro at ting automatisk skal fortsette slik det er, men det er en jobb som må gjøres hver dag. Jeg har lyst til å rose embetsverket for den jobben de gjør i kulissene for å sørge for at vi har god kontakt med andre land vi ønsker å selge våre varer og tjenester til.

Møtelederen: Vi må nok da gå videre til neste spørre, som er Leif Audun Sande, så får vi se om vi rekker flere spørsmål på slutten.

Leif Audun Sande (A): Eg føler statsråden prøver å seia at dette er noko som Stortinget har gått god for heile tida og har villa, men eg føler at du gløymer litt det som står i konklusjonane til Riksrevisjonen, at endringane som har skjedd, er «til dels utilsiktede». Det er altså endringar som har skjedd, som man ikkje har villa politisk. Det er det ein kritiserer at ein ikkje har fanga opp, bl.a. på grunn av at ein ikkje har konsekvensutgreidd nok.

Eg har lyst til å seia ein ting til: Du samanliknar òg med andre næringer og strukturendringar der. Det er klart at det finst mange næringer i Noreg som har vorte gjenstand for ganske omfattande endringar, men kjenner du ei einaste næring der lova stiller så klare krav til at det er ei plikt å oppretthalda sysselsetjing og busetjing i distriktet? Kjenner du ei anna næring som har slike krav på seg? Oljeverksemda har gjennom petroleumslova visse krav, men dei går ikkje i nærleiken så langt som havressurslova gjer. Så kjenner du ei anna næring?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Jeg kan faktisk ikke svare på om det er noen annen lov som setter lignende krav, så der må jeg dessverre melde pass.

Riksrevisjonene mener at summen av endringer kanskje er utilsiktet. Men det er viktig å si at det at man ønsket å få opp lønnsomheten ved å få ned antallet fartøy, og slik sett få større fartøy, men samtidig ha en variert flåte, var tilsiktet. Det var et bredt flertall i Stortinget som sto bak det.

Møtelederen: Vi har veldig dårlig tid. Neste er Svein Harberg.

Svein Harberg (H): Bare en oppfølging på det med å sikre fisk hele året: Jeg opplevde det slik, både blant dem som hadde innledningen og i spørsmålsrunden her, at det på en måte legges til grunn at hvis det bare er små fartøyer i kystfisket, så sikrer en fisk hele året. Deler du den oppfatningen?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Det var en liten utfordring. Det er veldig ofte fokus på torsk, da. Og f.eks. kongekrabbe har jo bidratt til veldig store ekstrainntekter for dem som har kunnet fiske det. Men med torsken er utfordringen at det er en veldig kort sesong, og hva gjør man ellers i året? Da blir det sesongindustri. Så det er fortsatt ikke noe enkelt svar på den utfordringen, men det er derfor det har vært et ønske om å ha en variert flåte, en større havgående flåte som kan fiske når det er dårlig vær. Vi så senest tidlig i år at f.eks. den lille flåten i Finnmark ikke kom seg ut på grunn av dårlig vær. Men begge er like viktige. Det er også viktig å si.

Møtelederen: Ett konkret spørsmål og svar. Freddy André Øvstegård – vær så god.

Freddy André Øvstegård (SV): Takk. Jeg tar det for gitt at alle har sett behovet for strukturering når vi ser på denne næringen historisk, selv om statsråden på en måte vender tilbake til det som sine svar. Spørsmålet er vel heller om struktureringen har gått for langt – eller eventuelt for fort – når vi ser at 29 kommuner har mistet all villfiskindustri, at ni kommuner har mistet alle mottak, og at Riksrevisjonen peker på at det bl.a. skyldes en mindre variert flåte. Hva er kommentaren din til det?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Det blir en litt generell kommentar, for jeg kan ikke gå så konkret inn i detaljene i akkurat de 29 kommunene. Jeg vil bare henviser til at jeg tror det er viktig også å tenke på at fiskeripolitikken alene ikke nødvendigvis kan bære ansvaret for den generelle samfunnsutviklingen, og hvis man hadde gjort lignende undersøkelser i andre næringer, er jeg ganske sikker på at man ville ha funnet lignende trekk.

Nå er dette en tilbakeskuende diskusjon i forhold til hva som har skjedd, men det er også viktig å tenke litt

framover. Jeg opplever at de fleste er opptatt av at vi skal skape ny aktivitet, få til ny verdiskaping og skape flere arbeidsplasser basert på de ressursene vi har, enten det er fisk, energi, mineraler eller andre ting. Det er i hvert fall noe jeg synes er utrolig spennende. Og jeg føler meg privilegert som får lov til å jobbe med en sektor, fisk og sjømat, som er en voksende sektor, det er sunn mat og det er klimavennlig mat. Det blir ikke den nye oljen, for den kan ikke erstatte alle oljeinntektene våre, men det kommer det til å være en viktig næring framover.

Møtelederen: Takk for det. Da er det innenfor en maksimal tidsramme på 5 minutter anledning for statsråden til å gi ytterligere kommentarer til slutt hvis du skulle ha behov for det ut fra spørsmål som er stilt, eller om det er andre ting du har behov for å si noe om til slutt. Vær så god.

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen: Da skal jeg fortsette der jeg sluttet i sted. Nå ble jeg jo kastet ut i dette med kvotemelding og korona – i ett – men jeg har lyst til å si at jeg har brukt mye tid på å reise langs kysten. Jeg synes det er veldig viktig å formidle og bruke denne tiden til å si at det er utrolig mye flinke folk som jobber og står på, som i tillegg til å utvikle en lønnsom virksomhet, enten det er fiskebåt- eller for så vidt havbruksvirksomhet, er det veldig mange lokale samfunnsbyggere langs kysten som er oppriktig engasjert i sitt lokalsamfunn. Og jeg tror det er veldig mange muligheter til å utvikle denne næringen til enda mer aktivitet – basert på at den er lønnsom, og at vi har lykkes med bærekraft. Det må jeg oppriktig si at jeg synes er veldig spennende å få lov til å være med på. Det er mange interessante

muligheter innenfor en næring som kan bli evig fornybar.

Så har jeg også registrert i dag at to primærnæringsorganisasjoner, både Norges Fiskarlag og Bondelaget, har vært ute og sagt at de er veldig glad for det som nå er foreslått. Nå er jeg litt på siden av temaet, men jeg må nevne det fordi det er viktig for å styrke og heie på familiebedriftene rundt omkring langs kysten, men også i innlandet: Både Bondelaget og Fiskarlaget har sagt at det er viktig at formuesskatten på arbeidende kapital er en diskriminering av norsk eierskap. Jeg håpet egentlig at man kunne ha fått en mer konstruktiv diskusjon, fordi dette har så mye å si for en viktig verdiskaping framover.

Da tok jeg sjansen på å være litt på siden av Riksrevisjonens rapport, men det hjertet er fylt av, flyter munnen over med. Men jeg takker for anledningen og håper jeg har fått svart noenlunde på de spørsmålene og kommentarene som har kommet, og så blir det vel anledning til å debattere videre i Stortinget senere i høst.

Møtelederen: Da sier vi hjertelig takk for det, og takk for ditt bidrag til vårt videre arbeid med saken, som er planlagt avgitt 10. november, med debatt den 19. november. Debattdatoen er tentativ. Det er Stortinget som til slutt bestemmer den.

Fordi vi jo er kontrollkomiteen, vil jeg bare si at det er veldig bra at statsråden vurderer Riksrevisjonens råd. Men det kommer en innstilling fra oss, og når den er vedtatt i salen, er det tid for gjennomføring. Og det regner vi med at statsråden bidrar til. Hjertelig takk for bidraget.

Høringen slutt kl. 15.05.